

ICAM

ائتلاف بین المللی مدیریت حیوانات

راهنمای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها

چاپ ۲۰۱۹

ifaw
International
Fund for
Animal Welfare

WSAVA
Global Veterinary Community

HUMANE SOCIETY
INTERNATIONAL

راهنمای مدیریت جمعیت سگ‌ها

چاپ ۲۰۱۹

راهنمای مدیریت جمعیت سگ‌ها

فهرست مندرجات

۵	مقدمه
۵	ائتلاف بین المللی مدیریت حیوانات
۶	این راهنما برای چه کسانی است؟
۷	هدف، نحوه‌ی استفاده از این راهنما
۷	چکیده‌ی اجرایی
۷	فصل ۱: اصول مدیریت جمعیت سگ‌ها
۹	فصل ۲: ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنجش پیشرفت برنامه
۱۱	فصل ۳: نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها
۱۸	فصل ۴: مساعد سازی محیط برای مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها
۲۰	فصل ۱: مبانی مدیریت جمعیت سگ‌ها
۲۰	پویایی جمعیت سگ‌ها: جمعیت سگ‌ها چگونه رفتار می‌کنند؟
۲۲	مدیریت جمعیت سگ‌ها
۲۲	اصول مدیریت جمعیت سگ‌ها
۲۵	فصل ۲: ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنجش پیشرفت برنامه
۲۵	ارزیابی وضع موجود
۲۵	سوالات الویت دار
۲۶	مشکلات
۲۹	پویایی جمعیت
۳۲	مصورسازی داده‌ها
۳۲	شکل ۲: مثالی از جمع آوری اطلاعات
۳۳	طراحی راه حل برای نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها

۳۴.....	■ ارزیابی
۳۵.....	شکل ۳: تاثیران مثبت، شاخص ها و روش های اندازه گیری
۳۷.....	فصل ۳: نظام مدیریت جمعیت سگ ها
۳۷.....	■ بررسی کلی
۳۸.....	شکل ۴: مصور سازی نظام مدیریت جمعیت سگ ها
۳۹.....	■ ارکان
۳۹.....	رکن ۱: قانون گذاری و اعمال قانون
۴۱.....	رکن ۲: کارگروه اجرایی
۴۳.....	کادر ۳.۱ توسعه ی جامعه انسانی (HCD)
۴۴.....	کادر ۳.۲ ذی نفعان مدیریت جمعیت سگ ها
۴۵.....	رکن ۳: حمایت طلبی
۵۱.....	رکن ۴: مشارکت اجتماعی
۵۳.....	جدول ۱: نمونه هایی از راهبردهای مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ ها
۵۷.....	■ خدمات مدیریت جمعیت سگ ها
۵۸.....	خدمات پایه در مدیریت جمعیت سگ ها
۵۸.....	۱. ارتقا رفتار مسئولانه
۶۱.....	کادر ۳.۳: خدمات مدیریت جمعیت سگ ها
۶۲.....	شکل ۵: مدل رفتاری COM-B
۶۳.....	کادر ۳.۴: قدم به قدم تا ارتباطات تغییر رفتار
۶۶.....	۲. تقویت ظرفیت حرفه ای مدیریت جمعیت سگ ها
۷۰.....	۳. کنترل زاد و ولد
۷۱.....	کادر ۳.۵: ملاحظات خاص زنده گیری، عقیم سازی، بازگشت (CNR)
۷۶.....	۴. مراقبت دامپزشکی
۷۸.....	خدمات وابسته به موقعیت در مدیریت جمعیت سگ ها
۷۸.....	۱. آموزش رسمی کودکان
۸۱.....	۲. مراکز نگهداری و واگذاری
۸۵.....	۳. شناسایی و ثبت نام

۸۷	۴. کنترل پرورش و فروش تجاری
۹۲	۵. مدیریت دسترسی به منابع
۹۴	■ پیامد: رابطه‌ی مثبت انسان - سگ
۹۶	■ تاثیرات مثبت مورد انتظار
۹۷	فصل ۴: مساعد سازی محیط برای مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها
۹۷	■ مولفه‌های یک محیط مستعد
۹۷	دولت
۹۸	سیاست
۹۸	قانون‌گذاری و اعمال قانون
۹۹	تامین بودجه
۱۰۰	آموزش و پشتیبانی
۱۰۱	کنترل و حذف هاری
۱۰۴	ضمایم
۱۰۴	■ ضمیمه الف: پنج نیاز رفاهی سگ‌ها
۱۰۷	■ ضمیمه ب: روش‌های بررسی پویایی جمعیت سگ‌ها
۱۰۷	پرسشنامه‌ی خانوار
۱۰۹	پژوهش‌های خیابانی
۱۱۱	گروه‌های بحث
۱۱۲	سوابق مراکز نگهداری/واگذاری
۱۱۳	منابع ثانویه‌ی اطلاعات
۱۱۴	مشاهده‌ی سگ‌های سرگردان
۱۱۸	■ ضمیمه پ: نمودار درختی اهداف و مشکلات
۹۵	درخت مشکلات
۱۱۷	شکل ۶: درخت مشکل
۱۱۹	شکل ۷: درخت هدف
۱۲۱	■ ضمیمه ت: رفتار انسانی
۱۲۴	■ ضمیمه ث: اهداف عقیم سازی در زنده گیری-عقیم سازی-بازگشت

مقدمه

ائتلاف بین المللی مدیریت حیوانات (ICAM)

ائتلاف بین المللی مدیریت حیوانات^۱ (ICAM) در تلاش است که با به اشتراک گذاشتن تجربیات، ایده ها و داده های مرتبط با پویایی جمعیت و مدیریت حیوانات، پیشنهادات و راهنماهای موجود را ارتقا بخشیده و بدین ترتیب رفتار انسانی و همزیستی موثر با حیوانات را گسترش دهد.

هر یک از سازمان های عضو ائتلاف بر این امر متفق القول اند که باید درک مشترک از طریق همکاری تقویت شود. هر یک از ما به عنوان نهادهای مشورتی و حامیان مالی موظفیم که صحیح ترین و دقیق ترین دستورالعمل ها را بر اساس جدیدترین داده های بدست آمده برای گروه های مختلف هدف فراهم کنیم. شفافیت عملکرد بسیار مهم بوده و لازم است عقاید و فلسفه ی اقدامات خود را تا جای ممکن مستند سازی کنیم. مستند حاضر در جهت اهداف مذکور تنظیم شده و نسخه ای به روز رسانی شده از "راهنمای مدیریت جمعیت سگ ها- ۲۰۰۷" محسوب می گردد. راهنمای حاضر پیشنهادات ما را بر اساس دانش کنونی و موجود ارائه می کند و در صورت لزوم در آینده به روز رسانی خواهد شد.

ما از کمبود اطلاعات برای رسیدن به این اهداف مطلعیم و در تلاشیم با جمع آوری اطلاعات جدید و به کارگیری این اطلاعات در بحث ها، ارزیابی ها و دستور العمل های آینده این کمبود را جبران کنیم. برای نمونه می توان به راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟ راهنمای نظارت و ارزیابی مدیریت جمعیت سگ ها"^۲ اشاره کرد. این راهنما در واقع تلاش عمده ی ما برای افزایش داده های فعلی در راستای مدیریت جمعیت سگ ها و مبتنی بر شواهد موجود است.

۱ ائتلاف بین المللی مدیریت حیوانات (ICAM)، نهادی بین سازمانی و متشکل از صندوق بین المللی سامان حیوانات (IFAW)، جامعه بین المللی بشری (HSI)، انجمن سلطنتی و بین المللی ممانعت از خشونت علیه حیوانات (RSPCA)، حمایت بین المللی از حیوانات چهار پنجه (FOUR PAWS)، انجمن جهانی دامپزشکی حیوانات کوچک (WSAVA) و ائتلاف جهانی کنترل هاری (WSAVA) است.

۲ قابل دسترس در آدرس <http://www.icam-coalition.org/IndicatorsProject.html>

این راهنما برای چه کسانی است؟

این مستند برای استفاده‌ی سازمان‌های دولتی، غیردولتی (سازمان‌های مرد نهاد- سمن)^۱ و بین‌المللی^۲ طراحی شده است که در امر مدیریت جمعیت سگ‌ها دخیل هستند.

ائتلاف بین‌المللی مدیریت حیوانات معتقد است که مسئولیت قانونی و مالی مدیریت جمعیت سگ‌ها به عهده‌ی دولت مرکزی و منطقه ای است، بنابراین سازمان‌های غیردولتی حمایت از حیوانات نباید بدون قرارداد رسمی و تامین بودجه و منابع لازم، مسئولیت مدیریت جمعیت سگ‌ها را برعهده گیرند. اما باید دانست که سازمان‌های غیردولتی نقش مهمی در جهت دهی و حمایت از راهبردهای دولت و اطمینان از پاسخگویی و صلاحیت حرفه ای مقامات ذیربط دارند. لازم است که این سازمان‌ها درک شفاف‌ی از اجزای یک راهبرد جامع داشته باشند تا بدین ترتیب بتوانند حمایت خود را به اثربخش‌ترین صورت ممکن هدف گذاری نموده و از منابع محدود به بهترین شکل ممکن بهره‌برداری کنند.

هدف

در راستای نقش ما در حمایت از حیوانات، ICAM بر این باور است که:

- مدیریت جمعیت سگ‌ها باید به صورت انسانی تحقق یابد.
 - در نهایت به افزایش رفاه^۳ سگ‌ها، ارتقا سلامت عمومی و بهداشت محیط منجر شود.
- ما به عنوان سازمان‌های غیردولتی براین باوریم که مدیریت جمعیت سگ‌ها باید به موثرترین شکل ممکن انجام شود و تغییرات مثبت و پایداری شکل گیرد تا از منابع محدود به بهترین صورت بهره‌برداری شود.
- در این راستا، راهنمای پیش رو دستورالعمل‌هایی در رابطه با موارد در برنامه‌های آموزشی ارائه می‌کند:
- چگونه با درک پویایی جمعیت سگ‌ها، نیازهای مرتبط با مدیریت آنها را ارزیابی کنیم؟
 - چگونه مؤثرترین و کارآمدترین رویکرد برای مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها را انتخاب و پیاده‌سازی کنیم؟

ما به خوبی آگاهیم که دیدگاه و رفتار انسان‌ها نسبت به سگ‌ها در بین کشورهای مختلف و حتی نواحی گوناگون یک کشور متفاوت است، بنابراین نمی‌توان یک مداخله‌ی واحد را برای همه‌ی شرایط در نظر گرفت. بر این اساس ما قویاً بر نیاز به ارزیابی جمعیت سگ‌ها تاکید می‌کنیم تا از این طریق بتوان برنامه ای مبتنی بر شواهد طراحی نمود و از تناسب برنامه‌ی طراحی شده با اهداف تعیین شده و موقعیت منطقه ای اطمینان حاصل کرد. اقداماتی که با

1- Non-Governmental Organizations (NGOs)

2- Intra Governmental Organizations (IGOs)

3- welfare

نظارت و سنجش پیشرفت، یادگیری، تطابق و نهایتاً بهبود تاثیر مورد نظر دنبال می شود. تنها مفهوم فراگیر در این بحث آن است که باید به علل ریشه ای این مشکلات به صورت جامع پرداخت، بدین معنا که باید منشأ جمعیت سگ هایی که با مشکل مواجه شده اند را به صورت اساسی شناسایی و به آنها رسیدگی کنیم؛ نه اینکه صرفاً با دیدن جمعیت سگ های سرگردان^۱ واکنش دهیم.

نحوه ی استفاده از این راهنما

این سند راهنما بهتر است به همراه سند^۲ یا ما تغییری/ایجاد می کنیم؟ راهنمای نظارت و ارزیابی مدیریت جمعیت سگ ها^۳ که پیشتر معرفی شد^۲ مورد استفاده قرار گیرد. راهنمای حاضر در مورد طراحی و اجرای مدیریت انسانی جمعیت سگ هاست، در حالی که سند^۲ یا ما تغییری/ایجاد می کنیم؟^۳ به شیوه های سنجش اثربخشی این مداخلات می پردازد.

محتوای این راهنما به صورت زیر تقسیم بندی شده است:

فصل اول: اصول مدیریت انسانی جمعیت سگ ها و چگونگی هدف گذاری موثر مداخلات

فصل دوم: اهمیت ارزیابی برای درک شرایط فعلی و طراحی مبتنی بر شواهد مداخلات و اینکه چگونگی اجرای ارزیابی

فصل سوم: اجزای نظام مدیریت جمعیت سگ ها، مبتنی بر نتایج ارزیابی انجام شده

فصل چهارم: نقش مقامات مسئول در ایجاد یک محیط مستعد برای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها

چکیده ی اجرایی

فصل ۱: اصول مدیریت جمعیت سگ ها

درآمدی بر پویایی جمعیت سگ ها و اصول مدیریت انسانی این جمعیت

پویایی جمعیت سگ ها: جمعیت سگ ها چگونه رفتار می کنند؟

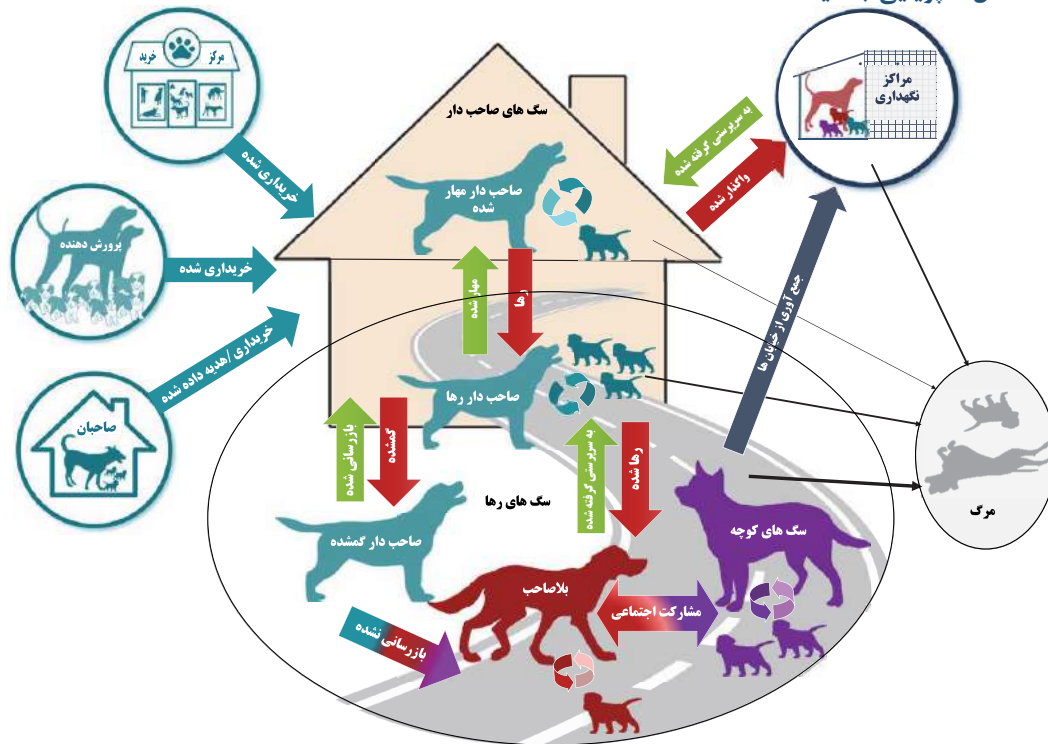
پویایی جمعیت سگ ها بر اساس تعامل متقابل خرده جمعیت ها^۱ در کل جمعیت سگ ها تعریف می شود و شامل فرآیندهای تولد، مرگ، زاد و ولد، پیوست و جدایی در درون یک خرده جمعیت و جابجایی انفرادی سگ ها از یک خرده جمعیت به خرده جمعیت دیگر است.

1- roaming dogs

2- [<http://www.icam-coalition.org/IndicatorsProject.html>].

3- sub- population

شکل ۱: پویایی جمعیت سگ ها

مدیریت جمعیت سگ ها

هدف از مدیریت جمعیت سگ ها آن است که در فرآیندهای پویایی کل جمعیت مداخلاتی انجام شود تا به تغییراتی در سطح خرده جمعیت ها دست پیدا کنیم.

■ اصول مدیریت جمعیت سگ ها

با در نظر گرفتن نقش هریک از ما به عنوان حامی حیوانات و اهمیت استفاده‌ی اثربخش و کارا از منابع، ICAM بر این باور است که پیروی از اصول زیر در مدیریت جمعیت سگ ها ضروری است:

۱. **اخلاق و انسانیت:** مدیریت جمعیت سگ ها باید انسانی و اخلاقی باشد و در جهت به حداقل رساندن آسیب و به حداکثر رساندن منافع برای سگ ها و جوامع انسانی اجرا گردد. کشتار غیر هدفمند سگ ها، کشتار سگ های سرگردان در خیابان ها یا بکارگیری کشتار به عنوان تنها راه کنترل جمعیت سگ ها را نمی توان مدیریتی انسانی به شمار آورد. روش های غیر انسانی کشتار، شیوه هایی غیر اخلاقی، بی رحمانه و ناخوشایند هستند و حتی می توانند برای جوامع محلی خطرناک باشند. همچنین این روش ها نهایتاً اثربخشی ندارند چراکه تنها بر جمعیت فعلی سگ های سرگردان متمرکز بوده و از منشا این سگ ها غافلند.

۲. **تناسب با پویایی جمعیت سگ ها در هر منطقه** (یک برنامه جوابگوی همه‌ی مناطق نیست): پویایی جمعیت سگ ها بین کشورهای مختلف و حتی درون یک کشور متفاوت است، بنابراین طراحی مدیریت جمعیت سگ ها باید متناسب با شرایط محلی بوده و نباید صرفاً تکرار یک طرح موفق در منطقه‌ای دیگر باشد. از مداخلات مدیریتی

در سایر مناطق می توان درس های ارزشمندی آموخت، اما این تجارب باید با نگاه به ویژگی های محلی تفسیر شوند.

۱. **پایداری و سازگاری:** مدیریت جمعیت سگ ها یک خدمت اجتماعی دائمی است. گرچه به فراخور زمان گاهی کوشش بیشتر یا تاکید بر یک فعالیت خاص ضرورت پیدا می کند اما نیاز به مدیریت کردن جمعیت سگ ها هرگز از بین نمی رود. در حالت ایده آل، مدیریت سگ ها جزیی از فعالیت های جاری جامعه مدنی بوده و عمدتاً توسط صاحبان سگ ها انجام می گیرد. پویایی جمعیت سگ ها علاوه بر مداخلات مدیریتی، تحت تاثیر عوامل متعدد دیگری نیز قرار دارد، بنابراین مدیریت جمعیت سگ ها برای حفظ کارایی خود باید با تغییرات محیط سازگار شود.

۲. **طراحی، نظارت و ارزیابی بر پایه ی شواهد:** با توجه به تعدد نظرات درمورد سگ ها و اینکه "یک برنامه جوابگوی همه ی مناطق نیست"، اهمیت بکارگیری شواهد در طراحی، نظارت و ارزیابی مداخلات مدیریتی دوچندان است.

۳. **تمرکز بر علل ریشه ای:** تمرکز تنها بر جمعیت سگ های درگیر مشکل بجای رسیدگی به منشا جمعیت این سگ ها، تاثیر مداخلات مدیریتی را محدود می سازد. در این مورد می توان به تاثیر محدود جمع آوری و کشتار سگ های بدون صاحب بجای مقابله با انگیزه های رهاسازی سگ ها اشاره کرد.

۴. **نقش کلیدی رفتار انسان ها:** مردم همیشه جمعیت سگ های خود را مدیریت کرده اند اما زمانی که این مدیریت فردی به ناراحتی عموم مردم، تهدید سلامت و/یا رفاه سگ ها منجر شود، اصلاح مدیریت جمعیت سگ ها ضرورت پیدا می کند. در این صورت مداخلات رسمی مدیریتی می توانند رفتارهای انسانی را ترویج داده و برای آن دسته از رفتارهای غیرانسانی یا خطرات تهدید کننده ی جامعه، تمهیدات بازدارنده ای پیشبینی نمایند. پیش از هر حرکتی باید دید مردم چه اقداماتی از قبل انجام می دهند (یا نمی دهند) و چه تغییراتی در رفتار ضروری است تا نظام مدیریت جمعیت سگ ها انسانی تر و کارا تر شود. برای حضور در میان مردم و همکاری با آنها وقت بگذارید تا واقعیت های زندگی آنها را درک کنید و از توانایی آنها برای انجام رفتارهای درست مدیریتی اطمینان حاصل نمایید.

➔ **برای کسب اطلاعات بیشتر به فصل ۱، اصول مدیریت جمعیت سگ ها مراجعه کنید.**

فصل ۲: ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنجش پیشرفت برنامه

استفاده از داده ها برای طراحی و بهینه سازی نظام موثر و مناسب مدیریت جمعیت سگ ها

ارزیابی وضع موجود

برای شناخت پویایی جمعیت سگ ها در یک جامعه می توان از چند روش به صورت ترکیبی بهره برد. ارزیابی جمعیت سگ ها می تواند مشکلات مرتبط با سگ ها را در یک منطقه آشکار کند که این امر برای الویت بندی فعالیت های کلیدی در نظام مدیریت جمعیت سگ ها

ضروری است. چالش اساسی در مرحله ارزیابی این است که بتوانیم ضمن جمع‌آوری اطلاعات کافی درمورد مشکلات و پویایی جمعیت سگ‌ها و تعریف برنامه‌ی مدیریتی، در ابتدای کار در حجم عظیمی از فعالیت‌های پژوهشی غوطه‌ور نشویم. پایش در حین اجرای مداخلات، داده‌هایی به دست می‌دهد که می‌تواند برای آزمون فرضیات موجود، سنجش پیشرفت برنامه، یادگیری و انتخاب شیوه‌های کارا و اثربخش در مدیریت جمعیت سگ‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

پرسش‌های اساسی در ارزیابی جمعیت سگ‌ها

۱. **مشکلات:** مشکلات مرتبط با سگ‌ها چه هستند؟ کدام خرده‌جمعیت سگ‌ها با این مشکلات درگیر هستند؟

۲. **پویایی جمعیت:** در منطقه‌ی شما کدام خرده‌جمعیت‌ها و فرآیندهای کلیدی، پویایی جمعیت سگ‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهند؟

چند روش پیشنهادی برای ارزیابی جمعیت سگ‌ها

■ مصاحبه با افراد مطلع کلیدی^۱

■ گفتگوی گروهی متمرکز^۲/ پژوهش مشارکتی^۳

■ پرسشنامه‌ی خانوار^۴

■ پژوهش خیابانی^۵

■ مراکز نگهداری/اطلاعات مراکز واگذاری^۶

■ منابع ثانویه‌ی اطلاعات

■ مشاهده‌ی سگ‌های سرگردان

طراحی برنامه

اکنون که درک روشن‌تری از جمعیت سگ‌ها بدست آورده‌ایم چگونه می‌توانیم بر پویایی جمعیت آنها تاثیر بگذاریم؟ پاسخ این است: بر فرآیندهایی تمرکز کنید که خرده‌جمعیت‌هایی با بیشترین مشکلات را تحت تاثیر قرار می‌دهد. علل و عوامل تعیین‌کننده‌ی این فرآیندها را شناسایی کنید. این عوامل چرا بوجود آمده‌اند و چه افرادی بر شکل‌گیری آنها اثر گذارند؟ آن دسته از رفتارها و موانع ارائه خدمات را شناسایی کنید که از طریق مدیریت جمعیت سگ‌ها قابل کنترل هستند.

پاسخگویی به این سوالات به سادگی و تنها از راه پژوهش و دانش تئوری امکان پذیر نیست،

1- key informant interviews

2- focus group

3- participatory research

4- household questionnaire

5- street survey

6- rehoming centers

بنابراین ما سه ابزار برای تسهیل این فرآیند پیشنهاد می‌کنیم. این امر نیازمند رویکردی مشارکتی با حضور کلیه ذی‌نفعان از جمله نمایندگان مردم محلی است تا بتوان درک روشن‌تر و توانایی بیشتری برای سازگاری با شرایط محلی بدست آورد.

سنجش پیشرفت برنامه

بررسی جمعیت سگ‌ها ممکن است پاسخگوی همه سوالات مطرح شده پیرامون پویایی جمعیت سگ‌ها نباشد. پویایی جمعیت سگ‌ها تحت تاثیر عوامل خارجی و تحولات یک جامعه‌ی در حال تغییر است؛ بنابراین پس از شروع مداخله، استمرار پایش و سنجش پیشرفت برنامه ضروریست. سنجش، اثربخشی مدیریت جمعیت سگ‌ها را بررسی و فرضیات پویایی جمعیت سگ‌ها را تحلیل کرده و اجزای نیازمند بهبود در نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها را آشکار می‌سازد. برای کسب اطلاعات بیشتر به راهنمای *”یا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟“* - ۲۰۱۵ مراجعه کنید.

🔗 [برای اطلاعات بیشتر به فصل ۲، ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنجش پیشرفت برنامه مراجعه کنید.](#)

فصل ۳: نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها

شما برای مدیریت سگ‌ها چه خواهید کرد؟

نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها متشکل از چند رکن است که پایه‌های قانونی و اراده سیاسی اجتماعی لازم برای پیشبرد خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها را فراهم می‌کند. این موارد پویایی جمعیت سگ‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد تا پیامد رابطه‌ی مثبت انسان-سگ ایجاد شده و یک یا چند تاثیر مثبت در جامعه بجا بماند.

ارکان مدیریت جمعیت سگ‌ها

مدیریت موثر جمعیت سگ‌ها یک تعهد همیشگی است و همراه با گذشت زمان و مداخلات انجام شده تکامل میابد. این امر نیازمند همراهی یک دولت پایدار با حمایت سیاسی اجتماعی است که توسط چهار رکن بوجود می‌آید:

۱. رکن اول: قانون‌گذاری و اعمال قانون^۱

قانون‌گذاری مدیریت جمعیت سگ‌ها در دو سطح انجام می‌پذیرد:

■ قانون‌گذاری مرکزی/فدرال/ملی که چارچوبی کلی برای مدیریت جمعیت سگ‌ها فراهم می‌کند.

■ قانون‌گذاری ثانویه/آیین‌نامه اجرایی که حاوی جزئیات اجرایی قوانین است. باید در نظر داشت که قانون‌گذاری بدون ضمانت اجرا و اعمال قانون موثر نخواهد بود.

۲. رکن دوم: کار گروه اجرایی^۲

■ مدیریت موثر و پایدار جمعیت سگ‌ها نیازمند یک رهبری قوی از سوی یک کارگروه

1- legislation and enforcement

2- task force

اجرایی است تا بتوان مداخلات بلندمدت را از طریق چرخه های مدیریتی انطباق پذیر به سمت پیامدهای مثبت مورد توافق پیش برد. کارگروه اجرایی باید از ذینفعان مختلف تشکیل شده باشد. توسعه جامعه انسانی، رویکردی فراهم می کند از طریق آن بتوان کارگروه های اجرایی را شکل داد.

۳. رکن سوم: حمایت طلبی^۱

■ حمایت در موضوع مدیریت جمعیت سگ ها، مجموعه ای از فعالیت های هماهنگ است که برای تاثیر بر سیاست گذاری و پیاده سازی مدیریت سگ ها تنظیم شده اند. حمایت طلبی را می توان با گفتگوهایی از منظر سیاسی، اقتصادی، سلامت و اخلاقی/اجتماعی زمینه سازی نمود. حمایت طلبی مبتنی بر پژوهش هایی است که ذی نفعان را شناسایی و تحلیل کرده و مشخص می نماید کدام یک از رفتارهای آنها نیازمند تغییر است.

۴. رکن چهارم: مشارکت اجتماعی^۲

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها

■ مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ ها به معنای برقراری ارتباط و گفتگوی سازنده بین افرادی است که در بهبود شرایط سگ ها در جامعه خود نقش داشته یا به آن علاقه مندند. این افراد می توانند در ارزیابی جمعیت سگ ها و طراحی و اجرای یک نظام پایدار مدیریت جمعیت سگ ها که مناسب شرایط هر محل باشد به عنوان یک تیم منسجم همکاری نمایند. چند ویژگی عمومی برای یک مشارکت اجتماعی مناسب وجود دارد که از جمله آنها می توان به مشارکت پذیری و توان حفظ ارتباطات موثر اشاره کرد. همچنین برای

1- advocacy

2- community engagement

مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ‌ها، فواید و هزینه‌هایی از زبان سازمان‌های دخیل در این موضوع بیان شده است.

🔗 برای کسب اطلاعات بیشتر به فصل ۳، ارکان مدیریت جمعیت سگ‌ها مراجعه کنید.

خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها

به مجموعه فعالیت‌هایی در مدیریت جمعیت سگ‌ها اطلاق می‌شود که در صورت گزینش درست و سازگاری با منطقه مورد نظر، به تشویق و حمایت از رفتارهای مثبت انسانی و نهایتاً امنیت سگ‌ها منجر می‌شوند. این خدمات فرآیندهای پویایی جمعیت سگ‌ها را تحت تاثیر قرار داده و ترکیب خرده جمعیت‌ها را تغییر می‌دهند.

همه‌ی خدمات برای همه‌ی مناطق ضروری نیستند، بنابراین خدمات به دو دسته تقسیم می‌شوند: **خدمات پایه**^۱ که در هر منطقه مورد نیاز هستند (هرچند تمرکز و نوع فعالیت‌ها بر اساس زمان و موقعیت متفاوت است) و **خدمات وابسته به موقعیت**^۲ که پیاده‌سازی آنها بر اساس پویایی جمعیت در زمان و مکان خاص ضرورت می‌آید.

۱. خدمات پایه: مورد نیاز تمام نظام‌های مدیریت موثر جمعیت سگ‌ها

ترویج رفتارهای مسئولانه

این بخش بر مداخلاتی با هدف آنها تغییر یا تقویت رفتارهای خاص در گروه‌های هدف متمرکز است. شیوه‌ی ارائه‌ی خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها بر رفتار افراد موثر است و این بخش اختصاصاً به تاثیر ارتباطات بر تغییر رفتارها می‌پردازد.

پیامدهای مورد انتظار:

- توانایی و انگیزه‌ی مردم برای رفتار مسئولانه و مهربانانه در قبال سگ‌ها افزایش یافته است.
- فشار اجتماعی و حمایت برای رفتار مسئولانه و مهربانانه در قبال سگ‌ها افزایش یافته است.
- ارزش و مقبولیت خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها و دست‌اندرکاران این خدمات نزد مردم افزایش یافته است.

تقویت ظرفیت حرفه‌ای مدیریت جمعیت سگ‌ها

ارائه‌ی خدمات نیازمند همکاری افراد حرفه‌ای و آموزش دیده است. در بسیاری از مناطق، این افراد از آموزش، راهنمایی و حمایت لازم برای فعالیت موثر محرومند. بنابراین آموزش تکمیلی علاوه بر تقویت تحصیلات پایه برای این افراد ضروری است.

پیامدهای مورد انتظار:

1- fundamental services
2- context dependent services

- خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها، در دسترس، با کیفیت و مطابق با نیازهای موجود خواهد بود.
- دست اندرکاران حرفه‌ای دخیل در مدیریت جمعیت سگ‌ها احساس انگیزه، آمادگی و قدرت خواهند داشت.
- دست اندرکاران حرفه‌ای دخیل در مدیریت جمعیت سگ‌ها به علت نقش خود مورد احترام و ارزش عموم خواهند بود.

کنترل زاد و ولد

جمعیت حیوانات تحت عواملی چون مرگ و میر، زاد و ولد و مهاجرت محدود می‌شود و کاهش تولیدمثل یک روش انسانی برای محدودسازی رشد جمعیت محسوب می‌گردد. مدیریت جمعیت سگ‌ها علاوه بر محدود کردن اندازه‌ی جمعیت و هدف قرار دادن همه‌ی سگ‌ها برای کنترل زاد و ولد، به مدیریت تولیدمثل هر سگ به‌صورت انفرادی نیز می‌پردازد.

پیامدهای مورد انتظار:

- خدمات کنترل زاد و ولد، مانع تولید مثل ناخواسته و منجر به ایجاد تعادل در عرضه و تقاضا شده‌اند، به گونه‌ای که تعداد و نوع توله سگ‌های متولد شده با نیاز و ظرفیت جامعه همخوانی دارد.
- کنترل زاد و ولد برای تثبیت و کاهش جمعیت سگ‌های کوچه و بلاصاحب تا رسیدن به سطح قابل قبولی ادامه یافته است.

مراقبت دامپزشکی

مراقبت‌های پایه‌ی سلامت سگ‌ها، باید مراقبت‌های پیشگیرانه مانند کرم‌زدایی و واکسیناسیون را پوشش داده و سلامت و رفاه سگ‌ها را تضمین کند تا خطر بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان^۱ کاهش یابد. واکسیناسیون هاری (مرض سگ دیوانه)، الویت اول مراقبت پیشگیرانه‌ی سگ‌ها در اغلب کشورهاست. مراقبت‌های دامپزشکی علاوه بر پیشگیری باید درمان بیماری‌های سگ‌ها را نیز پوشش دهند و زمانی که درمان به علت عمق جراحت و بیماری، هزینه‌های بالا یا محدودیت‌های دیگر امکان پذیر نیست، لازم است که به سرعت "مرگ آرام"^۲ برای پایان دادن به زجر حیوان انجام پذیرد.

پیامدهای مورد انتظار:

- خطر سرایت عفونت‌های قابل انتقال از سگ‌ها کنترل شده است.
- سگ‌ها در وضعیت قابل قبولی از سلامت و رفاه نگهداری می‌شوند.
- زمانی که درمان امکان‌پذیر نیست، زجر کشیدن حیوان متوقف می‌شود.

برای کسب اطلاعات بیشتر به فصل ۳: خدمات پایه مدیریت جمعیت سگ‌ها مراجعه نمایید.

1- Zoonotic
2- euthanasia

۲. خدمات وابسته به موقعیت: این خدمات برای تمام نظام‌های مدیریت جمعیت سگ‌ها ضروری نبوده اما بنا به موقعیت زمانی و مکانی پویایی جمعیت اهمیت پیدا می‌کنند.

آموزش رسمی کودکان

بخش مهمی از رفتار کودک در فرآیندهای آموزش رسمی کودکان هدف تغییر قرار می‌گیرد. این آموزش‌ها شامل حفاظت از خود و مراقبت از سگ‌ها هستند، به گونه ای که این تغییر رفتار به تحقق اثرات مورد نظر در مدیریت جمعیت سگ‌ها منجر شود.

پیامدهای مورد انتظار:

- کودکان با سگ‌ها رفتار ایمنی داشته و در نتیجه موارد سگ‌گزیدگی کاهش یافته است.
- کودکان ساکن در مناطق بومی هاری می‌دانند که پس از حیوان‌گزیدگی چگونه رفتار کنند: زخم را به سرعت با آب و صابون شسته و فوراً به مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کنند.
- دانش کودکان در رابطه با مخاطرات بهداشتی سگ‌ها و نقش اقدامات پیشگیرانه مانند واکسیناسیون و کرم‌زدایی در کاهش این خطرات افزایش یافته است.
- کودکان رفتار سگ‌ها را از طریق حرکات و صدای آنها درک کرده اند، بطوریکه می‌دانند چه موقع باید از آنها دوری کنند چه زمانی می‌توانند به آنها نزدیک شوند.
- کودکان نیازهای سگ را درک کرده و دریافته‌اند که سگ‌ها در برابر برآورده نشدن نیازهای خود رنج می‌کشند، بنابراین رابطه‌ی همدلی بین آنها شکل می‌گیرد.
- کودکان مفهوم مراقبت مناسب از سگ‌ها و نحوه‌ی پاسخگویی نیازهای حیوان از طریق این مراقبت‌ها را درک کرده اند.

مراکز نگهداری و واگذاری

پناهگاه‌های دائمی برای سگ‌های سرگردان، راه حلی پایدار و کارآمد برای مدیریت جمعیت سگ‌ها نیستند. چراکه رفاه حیوانات در این پناهگاه‌ها اغلب بسیار نامناسب بوده و هزینه‌ی نگهداری به شدت سنگین است. ضمن اینکه ظرفیت پناهگاه‌ها به سرعت تکمیل شده و از طرفی جمعیت سگ‌های سرگردانی که از خیابان‌ها جمع‌آوری و در این پناهگاه‌ها مستقر شده‌اند با گروه سگ‌های مهاجر یا رها شده جایگزین می‌شوند. بنابراین پناهگاه‌های دائمی نباید در مناطقی با تعداد زیاد سگ‌های سرگردان و نرخ پایین به سرپرستی گرفتن سگ‌ها، مورد استفاده قرار گیرند. مراکز واگذاری و نگهداری با هدف تامین سرپناه موقت تنها زمانی به عنوان بخشی از مدیریت جمعیت سگ‌ها قابل استفاده اند که در کنار سایر خدمات مقابله با رهاسازی سگ‌ها استفاده شده و در آن محل، پتانسیل واقعی برای به سرپرستی گرفتن سگ‌ها وجود داشته باشد.

پیامدهای مورد انتظار:

- بازرسانی سگ‌های گم شده به صاحبان اصلی آنها به عنوان یک راه اثربخش و قابل اتکا شناخته شده است.

- واگذاری سگ‌ها به اثربخش‌ترین حالت ممکن، سبب کاهش بار اقتصادی و رفاهی ناشی از نگهداری طولانی مدت سگ‌ها در پناهگاه‌های موقت شده است.

شناسایی و ثبت

شناسایی هر سگ و ثبت مشخصات حیوان به همراه مشخصات صاحب آن در یک پایگاه داده‌ی ملی، یک راه مناسب برای بازگرداندن سگ‌های گمشده به صاحبان آن‌هاست. این راه‌حل یک بستر مناسب برای قانون‌گذاری و اعمال قانون نیز محسوب می‌شود و با تعلق حیوان به فرد، احساس مسئولیت در صاحب وی تقویت می‌گردد.

پیامدهای مورد انتظار:

- بازرسانی سگ‌های گمشده به صاحبانشان به عنوان یک راه‌حل مؤثر و قابل‌اتکا شناخته شده است.
- سگ‌های شناسایی شده به مالکان ثبت نام شده تعلق گرفته و با تعلق حیوان به فرد، احساس مسئولیت در صاحب وی تقویت شده است.
- سوابق واکسیناسیون هر سگ قابل شناسایی و شفاف شده است (در صورتی که که سوابق سلامت به همراه مشخصات حیوان ثبت شوند).

کنترل پرورش و فروش تجاری

استانداردهای پایین در پرورش و فروش، مانعی برای سلامت سگ‌ها، چالشی برای حمایت از مشتریان و یک مشکل اساسی در مدیریت جمعیت سگ‌ها محسوب می‌شوند. می‌توان پرورش‌دهندگان و فروشندگان را از طریق قانون‌گذاری و اعمال قانون، آموزش، حمایت، فشار همکاران و تأثیرگذاری مشتریان نهایی کنترل کرد.

پیامدهای مورد انتظار:

- توله‌ها سلامت و رفاه مناسبی داشته و به خوبی اجتماعی شده‌اند. آنها با صاحبان جدید خود انس گرفته و با محیط جدید به خوبی سازگار شده‌اند.
- صاحبان جدید هزینه‌های کمتری بابت مراقبت‌های دامپزشکی یا آموزش سگ در بدو خرید متحمل شده‌اند.
- پرورش‌دهندگان، فروشندگان و مشتریان، دانش و پایبندی بیشتری برای پرورش و فروش اصولی سگ‌ها بدست آورده‌اند.
- پرورش‌دهندگان و فروشندگانی که سگ‌هایی با سلامت، رفاه یا رفتار نامناسب عرضه می‌کنند، شناسایی و با آن‌ها برخورد شده است.

مدیریت دسترسی به منابع

کاهش منابع غذایی در دسترس برای سگ‌های سرگردان (مانند پسماندهای غذایی)، عامل چالش‌های جدی برای سلامت و رفاه سگ‌ها شده است، چراکه این حیوانات برای تغذیه‌ی خود تنها به این منابع وابسته هستند. بجای کاهش منابع غذایی، مداخله‌ها باید به دنبال مدیریت

دسترسی به منابع با هدف کاهش درگیری سگ ها با انسان و حیوانات دیگر باشند؛ بدین صورت که دسترسی به غذا در مناطقی که سگ های سرگردان تحمل نمی شوند محدود شده و در مناطقی که پذیرش جامعه نسبت به این سگ ها بیشتر است، افزایش یابد. در جایی که بیشتر جمعیت سگ های سرگردان، سگ های صاحب دار رها هستند، تغذیه حیوان توسط صاحبان آنها در خانه بهترین راه حل است.

پیامدهای مورد انتظار:

- ضمن حفظ منابع غذایی لازم برای سلامت سگ های سرگردان، درگیری با این حیوانات کاهش یافته است.

🔗 برای کسب اطلاعات بیشتر به فصل ۳، خدمات وابسته به موقعیت در مدیریت جمعیت سگها مراجعه کنید.

پیامد مورد انتظار: ارتباط مثبت انسان-سگ

در نظام مدیریت جمعیت سگ ها، باید ارکان و خدمات نظام با هم هماهنگی و همکاری نزدیکی داشته باشند تا به بهبود رابطه انسان و سگ منجر شود. از جمله پیامدهای این امر می توان به موارد زیر اشاره کرد:

صاحبان سگ ها باید...

- مسئولیت سگ ها را تنها زمانی بپذیرند که توانایی مراقبت طولانی مدت از آنها را دارند و از سپردن آنها به پرورش دهندگان و فروشندگانی که شرایط مناسبی برای مراقبت از حیوانات ندارند، خودداری نمایند.
- برای نیازهای پنج گانه ی رفاه حیوان (محیط، تغذیه، تعاملات اجتماعی، رفتار و سلامت) اهمیت قائل باشند.
- زاد و ولد حیوانات خود را مدیریت کنند و از پذیرش و سرپناه داشتن تمام توله ها^۱ اطمینان داشته باشند.
- سگ ها را در جهت کاهش خطرات مدیریت کنند، مثلاً در مناطقی که حرکت آزادانه و بدون نظارت سگ ها در اماکن عمومی، غیرقانونی یا برای جمعیت محلی ناخوشایند است، می توان نسبت به محدود سازی اصولی سگ ها اقدام کرد.
- سگ ها را برای تمام عمر نگه دارند و یا مسئولانه برای آنها سرپرست جدیدی بیابند.

علاقه مندان به مراقبت از سگ های کوچک باید...

- به حیوانات مسئولانه غذا دهند و از غذا دادن به آنها در زمان ها و مکان هایی که احتمال تنش وجود دارد خودداری کنند. با ملاحظه ی زمان ها و مناطقی که احتمال درگیری وجود دارد به سگ های کوچک غذا بدهند.
- به خدمات کنترل زاد و ولد و مراقبت های اولیه ی دامپزشکی (عمدتاً شامل عقیم سازی،

۱- چوپه سگ

واکسیناسیون و انگل زدایی) دسترسی داشته باشند.

■ در هنگام جراحی یا بیماری، بی درنگ برای مراقبت‌های دامپزشکی اقدام کنند و زمانی که درمان امکان‌پذیر نیست، مرگ آرام صورت گیرد.

جامعه (صاحبان و مراقبین سگ‌ها و سایرین) باید...

■ از حضور سگ‌ها در جامعه خود احساس امنیت کنند.

■ بدانند در هنگام نگرانی از حضور سگ‌ها در جامعه خود به چه کسی مراجعه کنند.

اثرات مثبت

در هر نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها، انتظار می‌رود حداقل یک مورد از موارد هشت گانه زیر تحقق یابد:

۱. بهبود رفاه سگ‌ها (شاخص‌های مربوط به حیوان)
۲. بهبود مراقبت از سگ‌ها (شاخص‌های مربوط به منابع)
۳. کاهش تراکم جمعیت سگ‌ها/تثبیت نرخ مرگ و میر و زاد و ولد
۴. کاهش خطرات تهدید کننده‌ی سلامت عموم مردم
۵. بهبود نگاه جامعه
۶. بهبود عملکرد مراکز واگذاری
۷. کاهش اثرات منفی سگ‌ها بر حیات وحش
۸. کاهش اثرات منفی سگ‌ها بر دام

فصل ۴: مساعد سازی محیط برای مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها

چگونه مقامات ذی صلاح و مسئول می‌توانند از مدیریت محلی جمعیت سگ‌ها پشتیبانی کنند؟

هرچند پیاده سازی برنامه های مدیریت جمعیت سگ‌ها در سطح محلی اتفاق می افتد، اما نیازمند بستری مستعد و حمایتگر است که باید از سمت مقامات مسئول و ذی صلاح استانی، ملی و/یا منطقه ای فراهم شود. از اجزای چنین بستر مناسبی می توان به دولت، سیاست ها، قانون گذاری و اعمال قانون، تامین بودجه، آموزش، حمایت و کنترل/حذف هاری اشاره کرد.

🔗 برای کسب اطلاعات بیشتر به فصل ۴ مراجعه نمایید.

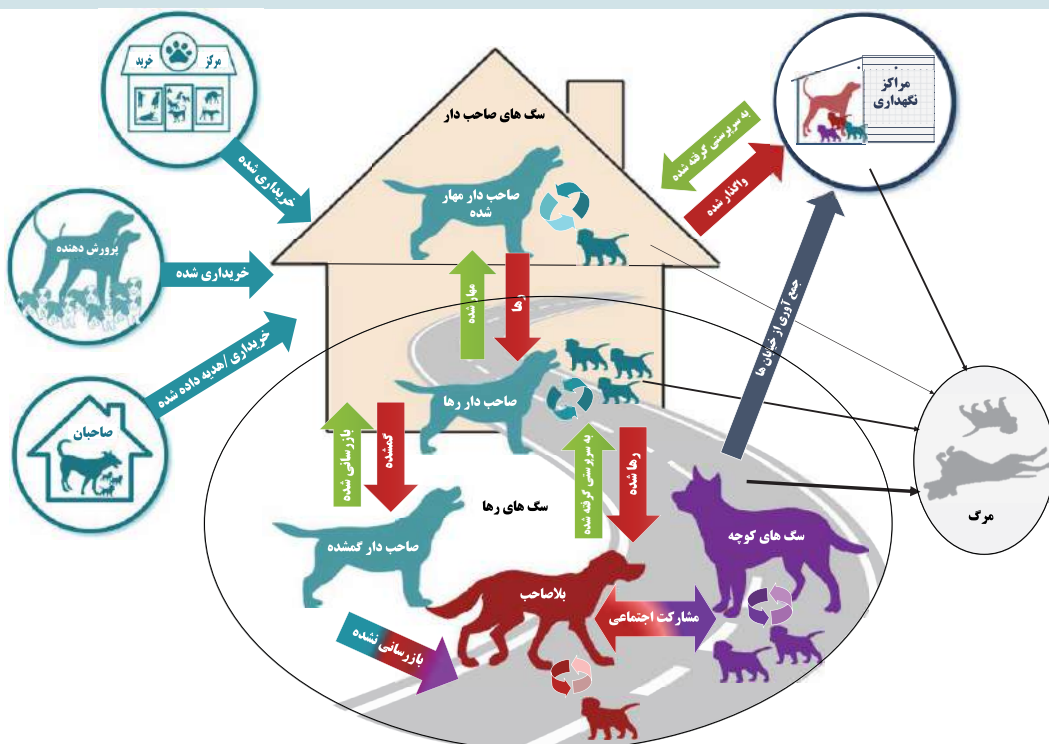
فصل ۱: مبانی مدیریت جمعیت سگ‌ها

پویایی جمعیت سگ‌ها: جمعیت سگ‌ها چگونه رفتار می‌کنند؟

پویایی جمعیت سگ‌ها به معنی مجموعه‌ای از خرده جمعیت‌های آنهاست که با تعاملات خود یعنی فرایندهای تولد، مرگ، زاد و ولد و جابجایی از یک خرده جمعیت به خرده جمعیت دیگر، جمعیت کلی سگ‌ها را تشکیل می‌دهند. توله سگ‌هایی که از یک سگ خانگی ماده متولد میشوند نمونه‌ای از یک خرده جمعیت هستند، این توله‌ها از طریق فرایندهای مختلف به خرده جمعیت‌های دیگر جابجا می‌شوند؛ مثلاً ممکن است به عنوان هدیه به دوستی اهدا شده و سرپناه جدیدی پیدا کنند یا رها شده و به سگ‌های سرگردان در خیابان تبدیل شوند. شکل ۱، انواع رایج خرده جمعیت‌ها و فرایندهای پویایی جمعیت سگ‌ها را نشان می‌دهد. خرده جمعیت سگ‌ها با نمادهای رنگی و فرایندها با فلش‌های سیاه، سبز و قرمز نشان داده شده‌اند.

برای مشاهده ی شکل کامل به صفحه ۳۲ مراجعه کنید

شکل ۱: پویایی جمعیت سگ‌ها

توجه داشته باشید که خرده جمعیت "سگ های سرگردان" که با نماد راه نشان داده شده اند، خود از چهار خرده جمعیت کوچکتر تشکیل شده اند: **سگ های صاحب دار رها**، **صاحب دار گم**

شده، **سگ های کوچه**^۳

و **سگ های بلاصاحب**^۴.

بر خلاف عقیده ی عمومی، این تصور که تمام سگ های سرگردان، بلاصاحب یا ناخواسته هستند نادرست است چراکه اغلب این سگ ها در بسیاری از مناطق، **صاحب دار رها** یا **سگ های کوچه** هستند.

خرده جمعیت سگ های سرگردان را نمی توان در خیابان ها به سرعت و به راحتی از هم تمایز داد، چراکه این خرده جمعیت ها طیف پیوسته ای از سگ های **بلاصاحب** (ساکن حاشیه سکونت گاه های انسانی و محروم از هرگونه نظارت یا مراقبت هدفمند از سمت مردم) تا **سگ های کوچه** (برخوردار از نظارت و مراقبت منظم از سوی اعضای جامعه که به این سگ ها اسم داده و از گذشته آنها اطلاعاتی دارند) تا **سگ های صاحب دار** (دارای مالکیت قابل پیگیری هستند اما یا گم شده اند یا برای ساعاتی در روز بدون نظارت در جامعه رها هستند) را در برمی گیرند.

هر سگ ممکن است در طول زندگی خود بین خرده جمعیت های مختلف جابجا شود. برای مثال ممکن است:

۱. به عنوان یک **سگ صاحب دار** به دنیا می آید،

۲. در خیابان رها شده و به یک **سگ بلاصاحب** تبدیل شود،

۳. به خرده جمعیت **سگ های کوچه** بپیوندد و

۴. به سرپرستی پذیرفته شده و دوباره به خرده جمعیت **سگ های صاحب دار** اضافه شود.

- 1- owned roaming dogs
- 2- owned lost dogs
- 3- community dogs
- 4- unowned dogs

میزان جزئیات بکار رفته در چنین مدل هایی قابل افزایش است، برای مثال می توان سگ های صاحب دار را به دو خرده جمعیت سگ های صاحب دار رها و سگ های صاحب دار مهار شده^۱ تقسیم کرد.

سگ های صاحب دار را نیز می توان بر اساس خصوصیتی از قبیل جنسیت، نژاد و نقش سگ به خرده جمعیت های کوچکتر تقسیم کرد. برای مثال، با مقایسه ی خصوصیات یک سگ نگهبان و یک سگ خانگی می توان دریافت که انگیزه های متفاوتی برای پذیرش و رهاسازی هر یک از این سگ ها وجود دارد.

مدیریت جمعیت سگ ها

هدف از مدیریت جمعیت سگ ها آن است که در فرآیندهای پویایی کل جمعیت مداخلاتی انجام شود تا به تغییراتی در سطح خرده جمعیت ها دست پیدا کنیم. برای مثال بتوانیم از طریق افزایش به سرپرستی گرفتن و کاهش رهاسازی سگ ها، خرده جمعیت سگ های بلاصاحب را کاهش دهیم.

مبانی و اصول مدیریت جمعیت سگ ها

با در نظر گرفتن نقش هریک از ما به عنوان حامی حیوانات و اهمیت استفاده ی اثربخش و کارا از منابع، ICAM بر این باور است که پیروی از اصول زیر در مدیریت جمعیت سگ ها ضروری است:

۱. اخلاق و انسانیت

مدیریت جمعیت سگ ها باید انسانی و اخلاقی باشد و در جهت به حداقل رساندن آسیب های احتمالی و به حداکثر رساندن منافع مربوط به سگ ها و جوامع انسانی اجرا گردد. مدیریت جمعیت سگ ها باید از رنج حیوان جلوگیری کرده و رفاه آنها را در طول زندگیشان افزایش دهد. برای مثال، در مواردی که زنده گیری و نگهداری سگ ها ضرورت پیدا می کند، باید با چنان شفقتی انجام شود که حیوان درک کند رفتار انسان با او "یک تجربه یادگیری" مثبت و سازنده است (به ضمیمه ت مراجعه کنید). در همین راستا، مداخلات مربوط به عقیم سازی باید طبق استاندارد های دامپزشکی انجام شود تا عوارض جانبی این مداخلات و رنج حیوان به حداقل برسد.

مدیریت جمعیت سگ ها از طریق کشتار غیرهدفمند، کشتار سگ های سرگردان در خیابان ها یا بکارگیری کشتار به عنوان تنها راه کنترل جمعیت سگ ها را نمی توان مدیریت انسانی به شمار آورد. روش های غیر انسانی کشتار در واقع شیوه هایی غیراخلاقی، بی رحمانه و ناخوشایند هستند و حتی می توانند برای جوامع محلی خطرناک باشند. همچنین این روش ها نهایتا اثربخشی ندارند چراکه تنها بر جمعیت فعلی سگ های سرگردان متمرکز بوده و از منشا این سگ ها غافلند.

¹- owned confined dogs

۲. تناسب با پویایی جمعیت سگ ها در هر منطقه (یک برنامه جوابگوی همه مناطق نیست)

پویایی جمعیت سگ ها بین کشورهای مختلف و حتی درون یک کشور متفاوت است. بیشتر تفاوت ها در رابطه با چگونگی رفتار مردم با سگ ها، منابع و انگیزه های به سرپرستی گرفتن سگ ها، قلاده بستن/رها سازی سگ های صاحب دار، مراقبت از سگ های خیابانی، رها سازی و پذیرش است. طراحی مداخله در مدیریت جمعیت سگ ها باید متناسب با شرایط محلی بوده و نباید صرفا تکرار یک **طرح موفق** در منطقه دیگر باشد. از مداخلات مدیریتی در سایر مناطق می توان درس های ارزشمندی آموخت، اما این تجارب باید با نگاه به ویژگی های محلی تفسیر شوند.

۳. پایداری و سازگاری

مدیریت جمعیت سگ ها یک **خدمت اجتماعی دائمی** است. گرچه به فراخور زمان گاهی کوشش بیشتر یا تاکید بر یک فعالیت خاص (مانند عقیم سازی یا واکسیناسیون) ضرورت پیدا می کند اما نیاز به مدیریت جمعیت سگ ها تا زمانی که حتی یک سگ در جامعه وجود داشته باشد از بین نمی رود و شبیه به سایر خدمات اجتماعی مانند بهسازی راه ها و آموزش است. در حالت ایده آل، مدیریت سگ ها جزئی از فعالیت های جاری جامعه مدنی بوده و عمدتا توسط صاحبان سگ ها انجام می گیرد.

پویایی جمعیت سگ ها علاوه بر مداخلات مدیریتی، تحت تاثیر عوامل متعدد دیگری نیز قرار دارد، بنابراین مدیریت جمعیت سگ ها باید برای حفظ کارایی خود با تغییرات محیط اعم از چالش های اقتصادی، تغییرات مربوط به سگ ها یا مهاجرت مردم (که مسبب تغییر در مدیریت و روابط آنها با سگ هاست) سازگار شود.

۴. طراحی، نظارت و ارزیابی بر پایه ی شواهد

با توجه به تعدد نظرات درمورد سگ ها (مثلا اینکه تمام سگ های سرگردان، بلاصاحب و ناخواسته هستند) و اینکه "یک برنامه جوابگوی همه مناطق نیست"، اهمیت بکارگیری شواهد در طراحی، نظارت و ارزیابی مداخلات مدیریتی دوچندان است (به فصل دوم مراجعه کنید). البته در بسیاری از موارد، فهم کامل ابعاد مختلف پویایی جمعیت سگ ها قبل از شروع مداخلات، فراتر از ظرفیت های موجود است و بنابراین توصیه می کنیم که از داده های جمع آوری شده در طول پایش برای ارزیابی تاثیرات مدیریت جمعیت سگ ها استفاده شده و بدین ترتیب سازگاری پیوسته مداخلات با شرایط موجود ممکن شود (به راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" مراجعه کنید).

۵. تمرکز بر علل ریشه ای

تمرکز بر جمعیت سگ های درگیر مشکل بجای رسیدگی به منشا جمعیت این سگ ها، تاثیر مداخلات مدیریتی را محدود می سازد. در این مورد می توان به تاثیر محدود جمع آوری و کشتار سگ های بدون صاحب بجای مقابله با انگیزه های رها سازی سگ ها اشاره کرد.

۶. نقش کلیدی رفتار انسان ها

سگ ها یک گونه ی اهلی شده هستند که برای دستیابی به منابع کافی برای رشد و پرورش موفق به انسان وابسته شده اند؛ بنابراین جمعیت های وحشی نادر بوده و معمولاً خود پایدار نیستند. این رابطه ی نزدیک بین انسان و سگ به این معناست که نقش انسان ها در پویایی جمعیت سگ ها قابل چشم پوشی نیست و رفتار انسان نقشی کلیدی در مدیریت جمعیت سگ ها دارد.

مردم همیشه جمعیت سگ های خود را از راه های مختلفی مثل بستن قلاده برای کنترل جفت گیری، کشتار یا رها سازی سگ های ناخواسته، هدیه دادن سگ ها به دوستان و افراد خانواده، اهمیت بیشتر به سگ های مطلوب و بی اعتنایی به سایر سگ ها مدیریت کرده اند. اما زمانی که این مدیریت فردی به ناراحتی عموم مردم، تهدید سلامت و/یا رفاه سگ ها منجر شود، اصلاح مدیریت جمعیت سگ ها ضرورت پیدا می کند. نظام مدیریت جمعیت سگ ها، دسترسی به راه های جایگزین (مثلاً برای کنترل زاد و ولد، عقیم سازی بجای رهاسازی سگ های باردار یا توله سگ های ناخواسته) را امکان پذیر کرده و با قانون گذاری و اعمال فشار اجتماعی مانع رفتارهای غیر انسانی و خطرناک در جامعه می شود.

فصل ۲: ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنگش پیشرفت برنامه

مقدمه

فصل ۱

فصل ۲

فصل ۳

فصل ۴

ضمیمه ها

ارزیابی وضع موجود

شکل ۱، خرده جمعیت‌های مختلف و فرآیندهای فعال احتمالی در جمعیت‌های سگ‌ها را نشان می‌دهد. برای درک رخدادهای یک جامعه، راه‌های مختلفی برای ارزیابی پویایی جمعیت سگ‌ها وجود دارد. همچنین این ارزیابی می‌تواند مشکلات مرتبط با سگ‌ها را در یک منطقه نشان دهد که کمک بزرگی برای الویت بندی فعالیت‌های کلیدی در نظام مدیریت جمعیت سگ‌هاست.

چالش اساسی در مرحله ارزیابی این است که بتوانیم ضمن جمع‌آوری اطلاعات کافی در مورد مشکلات و پویایی جمعیت سگ‌ها و تعریف برنامه‌ی مدیریتی، در ابتدای کار در حجم عظیمی از فعالیت‌های پژوهشی غوطه‌ور نشویم. مشاهده‌ی چگونگی تغییر جمعیت سگ‌ها در گذر زمان و در پاسخ به یک مداخله، درک عمیق تری از پویایی جمعیت آنها ایجاد می‌کند. مثلاً تلاش برای محاسبه دقیق اندازه‌ی جمعیت سگ‌های سرگردان و خرده جمعیت‌های مختلف آنها کار بسیار دشواری است اما برآورد ساده‌ای از تراکم سگ‌های سرگردان، زاد و ولد و رفاه آنها را می‌توان از طریق مطالعات ساده و منسجمی پایش نمود. این پایش، داده‌هایی را برای آزمون فرضیات مرتبط با پویایی جمعیت سگ‌ها فراهم می‌کند و می‌تواند برای افزایش اثربخشی و اثرگذاری مدیریت جمعیت سگ‌ها مورد استفاده قرار گیرد.

موارد زیر، سؤالات الویت دار برای بررسی جمعیت سگ‌ها را بیان می‌کند:

سؤالات الویت دار

۱. مشکلات

مشکلات سگ‌ها کدامند؟ کدام سگ‌ها با این مشکلات درگیر هستند؟

۲. پویایی جمعیت

خرده جمعیت‌های سگ‌ها:

- تراکم سگ‌های سرگردان در مناطق درگیر مشکل چقدر است؟ چه نسبتی از این سگ‌ها، صاحب دار رها، سگ‌های کوچه یا بلاصاحب هستند؟ (محاسبه دقیق این نسبت‌ها به جمع‌آوری داده‌های معتبری نیاز دارد که اغلب ممکن نیست)

■ کل جمعیت سگ‌های تحت سرپرستی چقدر است؟ چه نسبتی از این سگ‌ها در ساعاتی از روز یا شب آزادانه پرسه می‌زنند؟

■ **فرآیندها، به ویژه فرآیندهای مربوط به خرده جمعیت سگ‌هایی که با مشکلاتی روبرو یا با آنها در ارتباط هستند. برای مثال:**

- سگ‌های سرگردان از کجا می‌آیند؟
- سگ‌های تحت سرپرستی از کجا می‌آیند؟
- چه اتفاقی برای سگ‌های صاحب دار بیمار یا ناخواسته می‌افتد؟
- برای توله سگ‌های متولد شده از سگ‌های صاحب دار، سگ‌های کوچه و سگ‌های بلاصاحب چه اتفاقی می‌افتد؟

مشکلات

■ **مشکلات سگ‌ها کدامند؟**

■ **کدام سگ‌ها با این مشکلات درگیر هستند؟**

یافتن مشکلات سگ‌ها، اولین گام مهم در ارزیابی وضع موجود جمعیت سگ‌هاست، چراکه جمعیت درگیر مشکل را شناسایی می‌کند و این سگ‌ها بعداً برای اقدامات پویایی جمعیت در الویت قرار می‌گیرند.

برای شناسایی مشکلات، همکاری تمام ذینفعان حیاتی است، چراکه ممکن است برخی گروه‌های جامعه فرض کنند که از تمامی مشکلات مطلع هستند اما اغلب این فرض صحیح نیست و اعتماد به نظرات گروه محدودی از جامعه به مفهوم بی‌اعتنایی مدیریت جمعیت سگ‌ها به نگرانی‌های کل جامعه است. در شرایط ایده‌آل، توجه به دیدگاه‌های مردم در مورد مشکلات موجود از طریق جمع‌آوری داده‌های عینی ممکن است که از جمله روش‌های جمع‌آوری این داده‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

مصاحبه با افراد مطلع کلیدی: به معنای جمع‌آوری نظرات افرادیست که در مورد سگ‌ها، دیدگاه آگاهانه‌ای دارند. از جمله این افراد می‌توان به افراد مسئول در مدیریت جمعیت سگ‌ها (مثل دولت محلی)، افرادی که مستقیماً بر روی جمعیت سگ‌ها اثر می‌گذارند (مثل دامپزشکان و کارکنان مراکز واگذاری سگ‌ها) یا افرادی که با مشکلات سگ‌ها در تماس هستند (کارکنان مراکز مقابله با حیوان گزیدگی) اشاره کرد. از این افراد بپرسید که چه مشکلاتی را در جامعه خود مشاهده می‌کنند؟ آیا سگ‌ها یا مناطق خاصی هستند که درگیری بیشتری با این مشکلات داشته باشند؟ در کنار این سوالات، بپرسید که آیا داده‌هایی برای تعیین محل و شدت این مشکلات وجود دارد؟ اگر بیش از یک مشکل وجود دارد، کدام یک مهمتر است؟ تمرکز بر مشکلات اولویت دار، نگرانی‌های فوری ذینفعان را برطرف می‌کند و اعتماد به نفس آنها را برای مقابله با مشکلات طولانی‌مدت افزایش می‌دهد. هدف از اجرای این روش در ابتدای کار، شنیدن و جمع‌آوری دیدگاه‌های مختلف است و نه به چالش کشیدن دیدگاه‌ها و تلاش برای دستیابی به اجماع نظر.

گفتگوی گروهی متمرکز: این گروه‌ها متشکل از تعداد اندکی از شهروندانی است که در قالب گروه‌های کوچکی جمع شده و دیدگاه‌های خود را درمورد مشکلات مرتبط با سگ‌ها به اشتراک می‌گذارند. هرچند تعداد کم شرکت‌کنندگان سبب می‌شود که گروه‌های بحث متمرکز برای اندازه‌گیری دقیق شیوع مشکلات مناسب نباشد، اما فرصتی برای درک عمیق‌تر شرایط و شناسایی سگ‌های مشکل‌دار فراهم می‌کنند. این گروه‌ها باید طیف وسیعی از نظرات را منعکس کنند و صراحت و صداقت پاسخ‌ها را به حداکثر برسانند. این بحث‌ها نیازمند تسهیل دقیق هستند. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی پیاده‌سازی پژوهش مشارکتی، به صفحات ۶۶-۶۲ راهنمای “آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟” مراجعه کنید.

پرسشنامه‌ی خانوار: با این روش می‌توان دیدگاه جمعی از شهروندان را درمورد مشکلات سگ‌ها، اعم از فراوانی تجربه این مشکلات و نوع آنها را جویا شد (مثلاً آیا ظرف یک ماه گذشته، نگرانی و مشکلی درمورد سگ‌های بلاصاحب داشته‌اید؟ اگر پاسخ شما مثبت است، مشکل و نگرانی شما چه بوده است؟). همچنین می‌توان نظر آنها را در مورد تغییر شرایط سگ‌ها بعد از مداخلات سوال کرد (به عنوان مثال، در طول سال گذشته تعداد سگ‌های سرگردان بیشتر شده؟ کاهش یافته؟ یا بدون تغییر مانده است؟). برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی پیاده‌سازی پرسشنامه‌ی خانوار به صفحات ۶۲-۵۴ از راهنمای “آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟” مراجعه کنید.

منابع ثانویه‌ی اطلاعات: منابعی از اطلاعات هستند که شما نیاز به کوشش خاصی برای تهیه آنها ندارید و از قبل توسط افراد دیگری جمع‌آوری شده‌اند، بنابراین شما تنها باید به این منابع دسترسی پیدا کنید. از جمله‌ی این منابع می‌توان به داده‌های رسمی و دولتی درمورد تعداد گزارشات حیوان‌گزیدگی به بیمارستان‌ها، سوابق شکایات از سگ‌ها به شهرداری‌ها و یا سوابق مربوط به خسارات سگ‌ها به دام یا زراعات اشاره کرد. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کار با منابع ثانویه اطلاعات به صفحات ۷۴-۷۳ از راهنمای “آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟” مراجعه کنید.

مشکلات مربوط به سگ‌ها بر حسب مکان متفاوت است. مثال‌های زیر، نمونه‌هایی از حالات ممکن را بیان می‌کنند:

مشکلاتی که سگ‌ها تجربه می‌کنند

سازش با رفاه سگ (اقدامات مرتبط باحیوان): مشکلات رفاهی برای سگ‌ها رنج آور بوده و از طریق مشاهده سگ‌ها قابل اندازه‌گیری هستند. این مشکلات در پنج گروه قابل دسته‌بندی هستند (ضمیمه الف):

■ **محیط:** مثلاً قرار گرفتن در معرض آب و هوای نامناسب به علت نداشتن سرپناه یا فشارهای متعاقب اسکان و مدیریت نامناسب. سگ احساس فشار جسمی و گرمایی را تجربه می‌کند.

■ **تغذیه:** مثلاً سوء تغذیه‌ی ناشی از منابع محدود و غیرقابل اتکا غذا و آب. سگ احساس

گرسنگی و تشنگی را تجربه می کند.

■ **اجتماعی:** مثلاً تعامل پرخاشگرانه با انسان ها یا نداشتن فرصت یادگیری تعامل های اجتماعی قبل از هم لانه شدن با سگ های دیگر. سگ احساس ترس، درماندگی و درد ناشی از جراحات جسمی را تجربه می کند.

■ **رفتار:** مثلاً حمله و گریز ناشی از نزاع بین سگ ها، برخورد تند از سوی انسان ها یا بکارگیری روش های بی رحمانه برای زنده گیری و نگهداری سگ ها. حبس سگ ها در کنل می تواند با محدودیت های شدید رفتاری و کاهش قدرت انتخاب و کنترل محیطی حیوان همراه باشد. سگ احساس ترس، اندوه و درماندگی را تجربه می کند.

■ **سلامت:** مثلاً بیماری های عفونی یا متابولیک، مسمومیت، صدمات ناشی از تصادفات رانندگی و درگیری یا کشتار غیرانسانی به عنوان بخشی از برنامه ی کنترل جمعیت. سگ احساس درد و اندوه را تجربه می کند.

چالش های رفاهی سگ ها (اقدامات مرتبط با منبع): سگ ها مشکلات رفاهی متعددی را در پس فقدان مراقبت مناسب و پایا از سمت صاحبان و مراقبین خود تجربه می کنند که منجر به بی جواب ماندن نیازهای اصلی آنها نظیر تغذیه، سلامتی، محیط و رفتار شده و رنج روانی آنها را بدنبال دارد. هنگامی که یک سگ در خیابان رها شده و به خرده جمعیت سگ های بلاصاحب می پیوندد، از هرگونه مراقبت محروم می شود.

■ **نرخ بالای مرگ آرام در مراکز نگهداری و واگذاری:** در نقاطی که مراکز نگهداری و/یا واگذاری فعالیت دارند، واگذاری می تواند کند یا ناموفق بوده و نرخ مرگ آرام بیش از اندازه بالا باشد.

مشکلات مرتبط با سگ ها

■ **تهدید سلامت عمومی:** تصادفات رانندگی و سگ گزیدگی باعث ناراحتی، آسیب و انتقال بیماری های کشنده و/یا ناتوان کننده مشترک بین انسان و حیوان، به خصوص هاری می شود. سایر بیماری های مشترک بین انسان و حیوان از طریق مدفوع آلوده (مانند عفونت اکینو کوکوسی) یا از طریق ناقل هایی مانند پشه خاکی (مانند عفونت لیشمانیوز) منتقل می شوند.

■ **دیدگاه عمومی:** ترسناک یا مزاحم تلقی کردن سگ ها باعث ایجاد تنش بین انسان و سگ شده و در مقابل، نظاره ی بیماری، رنج و مرگ سگ ها و به خصوص توله سگ ها، تجربه ی دردناکی برای انسان هاست. هریک از این دیدگاه ها و احساسات می توانند به ایجاد تضاد عاطفی و اجتناب افراد از حضور در برخی مناطق جامعه خود منجر شود. شکایات مرتبط با سگ ها، چه به صورت ابراز نگرانی از شرایط سگ ها و چه آزار دیدن از جانب آنها، به مقامات محلی گزارش شده و به یک نگرانی اصلی برای افراد ذی ربط تبدیل می شوند.

■ **تراکم سگ های سرگردان:** بعضی جوامع با حضور سگ های سرگردان مشکلی ندارند اما در جایی که تراکم این سگ ها بیش از اندازه بالاست (تراکم بسیار زیاد در یک منطقه معین)، احساس ناراحتی می کنند چراکه مشکلات مرتبط با سگ ها از جمله سر و صدا، رقابت بین حیوانات و مشکلات رفاهی در تراکم های بالاتر تشدید می شود.

■ **تأثیرات منفی بر حیات وحش:** در بعضی مناطق ممکن است تعاملی منفی بین جمعیت محلی حیات وحش و سگ‌های سرگردان در اثر شکار، استرس یا انتقال بیماری شکل بگیرد.

■ **تأثیرات منفی بر دام:** در بعضی دیگر از مناطق، دام‌ها در معرض خطر شکار، آزار و اذیت یا انتقال بیماری‌هایی مانند عفونت اکینوکوکوسکی و هاری از جانب سگ‌های سرگردان هستند. این هشت دسته از مشکلات مربوط به سگ‌ها، اساس هشت دسته از تأثیرات بالقوه‌ای هستند که در بخش پایش و سنجش پیشرفت برنامه در همین فصل و در راهنمای منتشر شده ICAM در سال ۲۰۱۵ - "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟" شرح داده شده‌اند.

با تجزیه و تحلیل یک مشکل، **تأثیرات مثبت** آن مسئله روشن می‌شود؛ مثلاً "فراوانی سگ‌های سرگردان با رفاه ضعیف" می‌تواند به "رفاه ارتقا یافته سگ‌های سرگردان" منجر شود. در مراحل ابتدایی ارزیابی جمعیت سگ‌ها، می‌توان مجموعه‌ای کاملی از مشکلات را مشخص کرد اما این مشکلات باید برای مدیریت جمعیت سگ‌ها الویت بندی شده و برای دستیابی به چند تأثیر مثبت هدف گذاری شوند.

پویایی جمعیت

شکل ۱ (صفحه ۱۷)، جمعیت سگ‌ها را بر اساس مالکیت و سطح کنترل به چند خرده جمعیت مختلف تقسیم می‌کند. برای هر خرده جمعیت می‌توان ویژگی‌های جمعیتی (جمعیت‌شناسی)^۱ مانند جنسیت، سن، نژاد، میزان رفاه و اندازه یا تراکم جمعیت را با روش‌های مختلفی تعیین نمود. درک کل نظام بجای درک تنها یک خرده جمعیت به ما این امکان را می‌دهد که منابع سگ‌های درگیر مشکل را شناسایی کنیم، این مسئله، مداخلات مدیریت جمعیت سگ‌ها را به سمتی سوق می‌دهد که بجای تمرکز بر روی سگ‌هایی که هم اکنون درگیر مشکل هستند، بر روی منابع آنها کار کنند.

مطالعه موردی ۱

استفاده از روش‌های چندگانه برای ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ‌ها در کاتماندو، نپال

برای ایجاد تصویری از پویایی جمعیت سگ‌های کاتماندو، دانش به دست آمده از پژوهش‌های خیابانی، پرسشنامه‌ها، گروه‌های بحث متمرکز و داده‌های اپیدمیولوژیک همگی باهم ترکیب شده‌اند. این تصویر شامل آموزه‌های کلیدی در مورد رفاه سگ‌ها، سگ‌های صاحب داررها، رهاسازی و مراقبت جامعه و آگاهی‌های لازم برای ایجاد یک نظام مدیریتی جمعیت سگ‌ها متناسب با شرایط کاتماندو است. برای دسترسی به اطلاعات تکمیلی به لینک زیر مراجعه کنید.

<https://www.icam-coociation.org/assessing-the-dog-population-in-kathmandu-nepal/>

در ادامه، برخی از متداول ترین روش ها برای ارزیابی وضع کنونی خرده جمعیت های سگ ها و فرآیندهای پویایی آنها ارائه شده است. در ضمیمه ب نیز سوالات، تحلیل ها و تفسیرهایی برای تسهیل یادگیری از طریق روش های زیر پیشنهاد شده اند.

■ پرسشنامه ی خانوار می تواند به یافتن اندازه، ویژگی های زمینه ای، رفاه و فرآیندهای پویایی (مانند پذیرش سرپرستی، رهاسازی، پرسه زدن و پرورش) سگ های صاحب دار کمک کند. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه پیاده سازی پرسشنامه خانوار به صفحات ۵۴-۶۲ از راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" مراجعه کنید.

■ پژوهش های خیابانی یک راه حل مناسب برای یافتن تراکم، رفاه، جفت گیری و گسترش جغرافیایی سگ های سرگردان هستند. این مسئله شامل فرآیندهای رهاسازی، پرسه زدن و جفت گیری و خرده جمعیت های سگ های صاحب دار رها، سگ های کوچه و سگ های بلاصاحب است. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه پیاده سازی این روش به صفحات ۷۰ تا ۷۲ راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" مراجعه کنید.

■ گروه های بحث متمرکز و پژوهش مشارکتی، روش های بسیار مناسبی برای کاوش فرآیندهای پویایی و انگیزه ها و موانع موجود بر سر راه هستند. این دو روش نسبت به سایر روش ها، کارایی بیشتری برای شناسایی انگیزه ها و موانع رهاسازی و کنترل زاد و ولد و نهایتاً برای طراحی برنامه مدیریت جمعیت سگ ها دارند. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی پیاده سازی این روش، به صفحات ۶۶-۶۲ از راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" مراجعه کنید.

■ سوابق مراکز نگهداری/واگذاری، منابع مفیدی برای کاوش خرده جمعیت های تحت پوشش در این مراکز و فرآیندهای منجر به ورود به یا ترک از این مراکز محسوب می شود. خصوصاً دلایل گزارش شده توسط صاحبان سگ ها برای رها سازی حیوانات و ویژگی های زمینه ای سگ ها (جنسیت، سن، وضعیت تولید مثلی و نژاد)، می تواند نشان دهنده دلایل رهاسازی سگ ها باشد.

■ منابع ثانویه ی اطلاعات برای ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ ها غالباً به صورت یک پایگاه داده از سگ های ثبت شده، سوابق فعالیت های انجام شده توسط مقامات محلی برای کنترل سگ ها، تعداد مراکز مجاز پرورش و فروش سگ، سوابق دامپزشکی و سوابق شکایات/نگرانی در مورد سگ ها در شهرداری هاست. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی کار با منابع ثانویه اطلاعات، به صفحات ۷۳-۷۴ از راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" مراجعه کنید.

■ مشاهده سگ های سرگردان، کمک موثری برای درک پویایی این سگ ها و خرده جمعیت سگ های صاحب دار رها، سگ های کوچه و سگ های بلاصاحب محسوب می شود. هرچند که این روش تا حدودی وقت گیر است، اما این قابلیت را دارد که فهم عمیقی از سگ های سرگردان ایجاد کند. راهنمای "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟" (صفحه ۸۳-۸۰) توصیه ها و ایده هایی در رابطه با استفاده از روش مشاهده رفتاری برای بررسی تعامل انسان و سگ ارائه می دهد. اما بخاطر داشته باشید که خلاقیت و نوآوری اهمیت بیشتری دارد، خصوصاً اگر اعضای جامعه را در ثبت و اشتراک مشاهدات خود درمورد سگ های محلی همراه کند.

بررسی وضع کنونی جمعیت سگ‌ها، داده‌های لازم برای طراحی مبتنی بر شواهد یک نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها را فراهم می‌کند. تبدیل داده‌های حاصل از ارزیابی وضع موجود به یک طرح، نیازمند گام‌های زیر است:

■ داده‌ها را تفسیر کنید تا درک خود را از پویایی جمعیت سگ‌های منطقه‌ی خود ارتقا داده و اقدامات مورد نیاز باقی مانده را شناسایی کنید.

■ مشکلات را الویت بندی کنید، سگ‌هایی که با عمده این مشکلات مواجه اند و انسان‌هایی که پویایی این سگ‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهند را شناسایی کنید تا فعالیت نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها هدفمندسازی شود.

سگ‌ها، انسان‌ها و فرآیندهای الویت‌دار را با ترکیبی از خدمات اثربخش و امکان‌پذیر مدیریت جمعیت سگ‌ها (فصل ۳) تطبیق دهید.

پاسخگویی به این سوالات به سادگی و تنها از راه پژوهش و دانش تئوری امکان‌پذیر نیست، در بخش بعدی و در پیوست C، ابزارهایی برای تسهیل این مرحله ارائه می‌دهیم: ابزار طراحی ۱: **مصور سازی** داده‌ها، ابزار طراحی ۲.۱: **درخت مشکلات** و ۲.۲: **درخت اهداف**. در این مرحله است که اصول مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها باید فعالانه در هنگام تصمیم‌گیری‌ها مورد استفاده قرار گیرد. این اصول متناسب با مرحله‌ی طراحی، مجدداً تفسیر می‌شوند:

■ **اخلاق و انسانیت:** فقط خدماتی را انتخاب کنید که انسانی بوده و با مبدل کردن خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها به یک تجربه سازنده برای انسان‌ها و سگ‌ها، رفاه سگ‌ها را افزایش می‌دهند.

■ **سازگاری با شرایط محلی:** از نظام‌های مدیریت جمعیت سگ‌ها در سایر مناطق بیاموزید اما توجه داشته باشید که پویایی و اولویت‌های منطقه‌ای شما احتمالاً متفاوت بوده و باید برنامه‌ی خود را با الویت‌های محلی سازگار کنید.

■ **پایداری و تطابق پذیری:** از ابتدا برنامه‌ای برای افزایش پایداری خدمات ایجاد و پیاده‌سازی کنید. توجه داشته باشید که شرایط همواره در حال تغییر است و زمانی را برای ارزیابی و تطابق دوره‌ای و منظم اختصاص دهید.

■ **طراحی، پایش و سنجش مبتنی بر شواهد:** از داده‌ها برای آزمون فرضیات و تصمیم‌گیری آگاهانه استفاده کنید، چه در هنگام طراحی اولیه و چه در طی چرخه‌های مدیریت تطابق‌پذیر.

■ **تمرکز بر علل ریشه‌ای:** توجه داشته باشید که کنار آمدن با سگ‌های درگیر مشکل هم برای سگ‌ها و هم برای جامعه ضروری است، اما تمام انرژی خود را صرف این موضوع نکنید و منشا مشکلات را هم مد نظر قرار دهید: این سگ‌ها از کجا آمده‌اند؟ اینها دلایل ریشه‌ای هستند که باید آنها را نیز بررسی کنید.

■ **رفتار انسان:** رفتار انسان‌ها بر تمام ابعاد پویایی جمعیت سگ‌ها تأثیر می‌گذارد. مدیریت جمعیت سگ‌ها باید برخی رفتارهای خاص انسان‌ها را از طریق ابزارهای تغییر رفتار تغییر دهد (فصل ۳: ارتقا رفتارهای مسئولانه) و یا خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها به گونه‌ای ارائه شود که رفتارهای مسئولانه و انسانی را تشویق کند. به عنوان مثال، جراحی عقیم‌سازی

فصل ۲: ارزیابی وضع موجود، طراحی و سنجش پیشرفت برنامه

سگ‌های کوچه با رضایت آگاهانه نمایندگانی از همان محله صورت گیرد و این نمایندگان

■ در زنده‌گیری حیوان و مراقبت‌های بعد از جراحی مشارکت داشته باشند.

مصور سازی داده‌ها

ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ‌ها می‌تواند داده‌های زیادی را در اختیار شما قرار دهد و مصورسازی این داده‌ها کمک ارزشمندی برای تفسیر وضعیت جمعیت سگ‌های محلی شماست. این مصورسازی می‌تواند مناطقی با حجم داده‌های اندک را شناسایی کرده و فرضیه‌های باقیمانده را شفاف نماید. شما می‌توانید این فرضیه‌ها را با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده در مرحله پایش مورد آزمون قرار دهید.

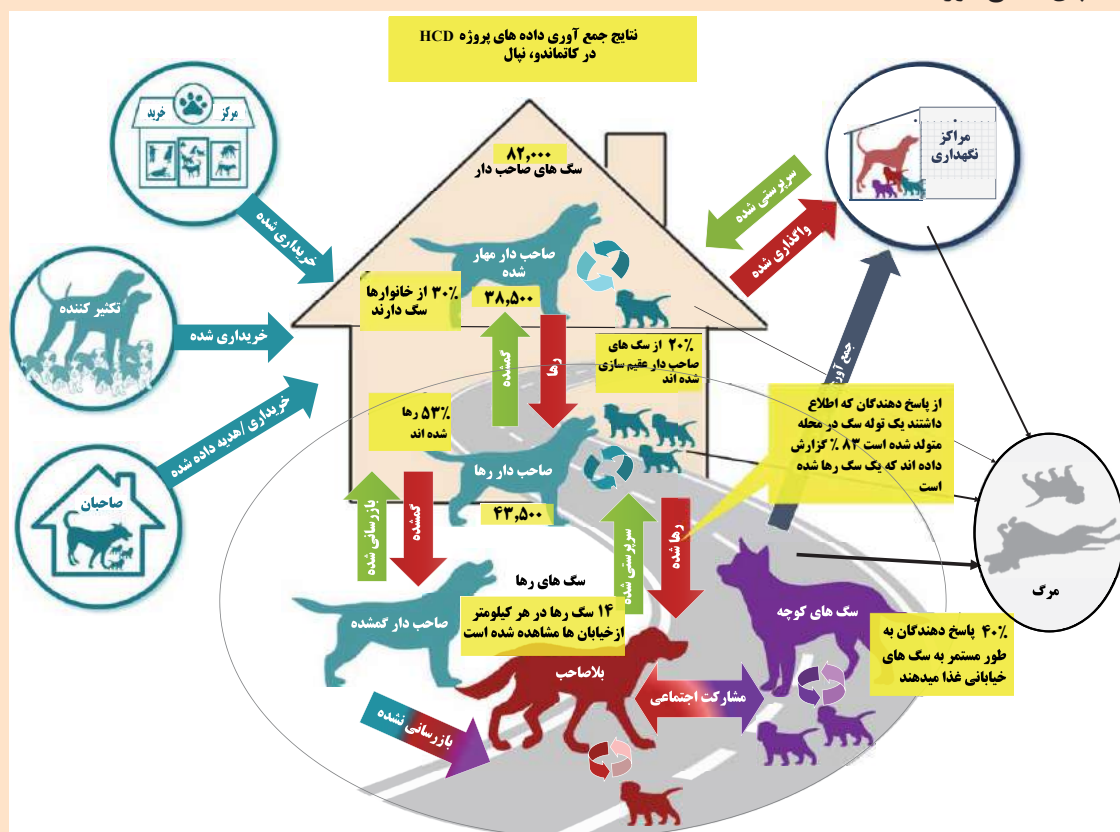
ابزار طراحی ۱: مصور سازی داده‌ها

خلاصه داده های موجود در نمودار پویایی جمعیت سگ ها (شکل ۱)، فرآیندهای حائز اهمیت برای طراحی مدیریت جمعیت سگ ها را نشان می دهد. شکل ۲، داده های جمع آوری شده از طریق روش های چندگانه که در ”مطالعه موردی ۱: بررسی جمعیت سگ ها با استفاده از روش های مختلف در کاتماندو، نپال“ شرح داده شد را نشان می دهد و تصویری از اندازه و خصوصیات خرده جمعیت ها و فرآیندهای درونی جمعیت سگ های کاتماندویی را ارائه می کند.

شکل ۲: نمونه ای از جمع آوری داده ها

داده های مرتبط با خرده جمعیت ها و فرآیندها که به کمک روش های متعددی در کاتماندو -

نیال جمع آوری شدہ اند

■ در کاتماندو، تمام فرآیندها مورد بررسی قرار نگرفت، مثلاً هیچ داده‌ای در مورد خریداری سگ‌ها وجود ندارد.

■ بعضی اوقات فقط یک تخمین کلی بجای یک برآورد ارائه می‌شود، مثلاً از کل افرادی که از زایمان یک سگ در همسایگی خود در طول یک سال گذشته مطلع بودند، ۸۳ درصد گزارش کردند که حداقل یک توله سگ رها شده است. این نشان می‌دهد که شاخص رها سازی بالاست است، اما برآوردی از تعداد توله‌های رها شده در هر سال وجود ندارد.

این مورد نمونه‌ای از تعدیل منابع مورد نیاز برای انجام یک ارزیابی کامل و دقیق از وضعیت موجود و پشتوانه‌ای برای پیاده‌سازی اصولی است. این سطح از ارزیابی، شواهد کافی برای توضیح تصمیمات خاص در طراحی مدیریت جمعیت سگ‌ها فراهم می‌کند، تصمیماتی مانند اجرای مدیریت جمعیت سگ‌ها به عنوان یک پروژه جامعه محور یا بهره‌گیری از حمایت خانوارهایی که به طور مرتب به سگ‌های خیابان غذا می‌دهند، برای رفاه آنها نگران هستند و فعالانه در مراقبت از آنها مشارکت می‌کنند.

➔ به "مطالعه موردی شماره ۴: مانو میترا، نمونه‌ای از مشارکت اجتماعی در کاتماندو، نپال" مراجعه کنید.

طراحی راه حل برای نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها

اکنون که جمعیت سگ‌های خود را بهتر می‌شناسید، چگونه بر پویایی آنها تأثیر می‌گذارید؟ بر روی فرآیند مرتبط با خرده جمعیت‌های سگ‌هایی که با مشکل مواجه هستند متمرکز شوید. علت این فرآیندها چیست؟

منشا هر علت را دنبال کنید تا بتوانید علل ریشه‌ای فرآیندها را پیدا کنید.

• به عنوان مثال، اگر رهاسازی توله سگ‌ها منبع مهمی به نظر می‌رسد، بپرسید: مردم به چه علت توله سگ‌ها را رها می‌کنند؟

• اگر به این دلیل است که این توله سگ‌ها کاملاً ناخواسته بوده‌اند، بپرسید چرا جفت‌گیری کنترل نمی‌شود؟ آیا این مسئله به دلیل هزینه، عدم دسترسی یا عدم اطمینان به مداخلات دامپزشکی است؟

به دنبال گروه‌های خاصی از افراد باشید که بر علل ریشه‌ای، رفتارهای خاص انسان‌ها یا

موانع ارائه خدمات اثرگذار هستند و شما می توانید با استفاده از ارکان و خدماتی که در فصل ۳ بیان شده، روی آنها تاثیر بگذارید.

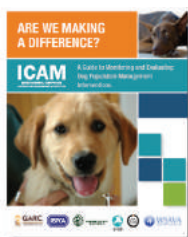
این فرآیند باید با **رویکردی چند ذی نفعی** و با مشارکت نمایندگانی از جامعه ی محلی صورت بگیرد. نظرات متنوع و متفاوت در کنار شواهد جمع آوری شده طی ارزیابی وضعیت کنونی جمعیت سگ ها، فهم عمیق تر و توانایی بیشتری برای سازگاری با شرایط محلی فراهم می کند. استفاده از یک **کارگروه اجرایی** برای طراحی مدیریت جمعیت سگ ها، راهی برای بهره گیری از نظرات ذی نفعان چندگانه است (فصل ۳، رکن ۲).

ضمیمه پ، ابزاری دو قسمتی (**درخت مشکل و درخت هدف**) را توصیف می کند که می تواند برای اولویت بندی مشکلات مربوط به سگ ها، شناسایی فرآیندهای پویایی و پیشران های آنها و انتخاب فعالیت های تاثیرگذار بر علل ریشه ای در مدیریت جمعیت سگ ها استفاده شود.

ممکن است در این مرحله برخی از فرآیندها و/یا علل به دلیل محدودیت منابع یا مقاومت احتمالی شهروندان، موقتاً قابل اجرا نباشند. تصمیم به صرف نظر از این فرآیندها و/یا علل باید شفاف و با مشارکت و موافقت دیگران انجام شود، تأثیر آنها بر پویایی جمعیت سگ ها باید در گذر زمان بررسی شود و در صورتی که نقش آنها در آینده چشمگیر است، مجدداً مورد توجه قرار گیرند.

اگرچه نظام مدیریت سگ ها باید به صورت راهبردی طراحی شود تا کارایی و هدفمندی آن به حداکثر برسد، اما در مراحل ابتدایی ممکن است به ”برد سریع“ و نتایج کوتاه مدت نیاز داشته باشیم. ممکن است شما شواهدی داشته باشید که نشان دهد این فعالیت ها به صورت راهبردی روی علل ریشه ای متمرکز هستند، هرچند این فعالیت ها بیشتر از این جهت انتخاب می شوند که تهدید خاصی به همراه نداشته و در عین حال اعتماد به نظام مدیریت جمعیت سگ ها و مهارت و اعتماد بنفیس دست اندرکاران را تقویت می کنند. از جمله این فعالیت ها می توان به کمپین های واکسیناسیون هاری، عقیم سازی و درمان سگ های پر رفت و آمد در کوچه، آموزش متخصصین مدیریت جمعیت سگ ها، برنامه های آموزشی پیشگیری از حیوان گزیدگی و مراقبت از سگ ها برای کودکان و بهبود یا بسته شدن مراکز ناکارآمد واگذاری اشاره کرد.

سنجش پیشرفت برنامه

این بخش مرور مختصری بر پایش و سنجش پیشرفت برنامه ارائه می کند. برای دسترسی به راهنمای جامع به ۲۰۱۵-ICAM: ”آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟“ راهنمای پایش و سنجش مدیریت جمعیت سگ ها مراجعه کنید. ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ ها احتمالاً برخی سوالات مرتبط با پویایی جمعیت را بی جواب گذاشته است. سگ ها نیز تحت تاثیر شرایط بیرونی قرار می گیرند و با تغییر جوامع، پویایی جمعیت سگ ها نیز دستخوش تغییر می شود؛ بنابراین زمانی که مداخله ای انجام می شود، استمرار پایش و سنجش پیشرفت برنامه ضروری است.

سنجش پیشرفت برنامه، عملکرد مدیریت جمعیت سگ ها برای دستیابی به اثرات مثبت مورد نظر را بررسی می کند، فرضیات مرتبط با پویایی جمعیت آنها را می آزماید و موارد قابل بهبود در مدیریت سگ ها را برجسته می کند. پایش، نیازمند شاخص هایی قابل اندازه گیری است که نتایج

تلاش برای مدیریت جمعیت سگ‌ها را به روشنی شرح می‌دهند (برای مثال، تعداد سگ‌های عقیم شده). با این حال، اندازه‌گیری شاخص‌ها در سطح تأثیرات می‌تواند چالش‌برانگیزتر باشد. راهنمای ICAM-۲۰۱۵ "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟" هشت تأثیر مثبت را معرفی می‌کند و برای هر یک از آنها، لیستی از شاخص‌های ممکن برای اندازه‌گیری تغییرات را پیشنهاد می‌دهد. این شاخص‌ها از نتایج بارز این تأثیرات مثبت هستند، مثلاً درصد [%] جمعیت سگ‌های نحیف سرگردان، شاخصی از رفاه سگ‌های سرگردان است. این راهنما همچنین توصیه‌هایی کاربردی برای اندازه‌گیری عینی شاخص‌ها ارائه می‌کند.

شکل ۳، شمایی از نمودار هشت تأثیر مثبت، شاخص‌های مرتبط و قابل انتخاب و روش‌های اندازه‌گیری را نشان می‌دهد.

شکل ۳: تأثیرات مثبت، شاخص‌ها و روش‌های اندازه‌گیری

برگرفته از راهنمای ICAM "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم: راهنمای پایش و سنجش مدیریت جمعیت سگ‌ها"

انتظار دارید با مداخلات خود چه تأثیرات مثبتی ایجاد کنید؟

انتظار دارید با مداخلات خود چه تأثیرات مثبتی ایجاد کنید؟

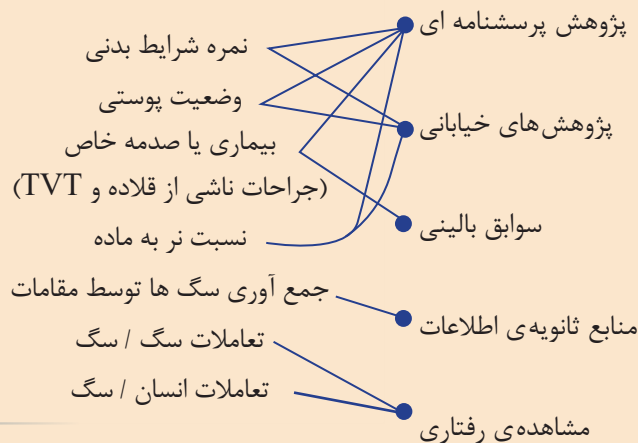
تأثیرات مثبت

شاخص‌ها

روش‌های اندازه‌گیری

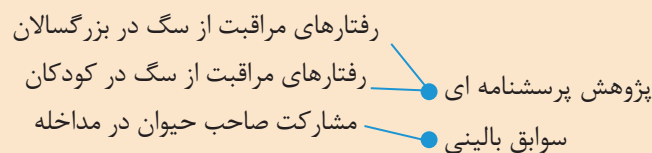
تأثیر مثبت ۱

رفاه سگ‌ها را بهبود بخشید
(اقدامات مرتبط با حیوان)

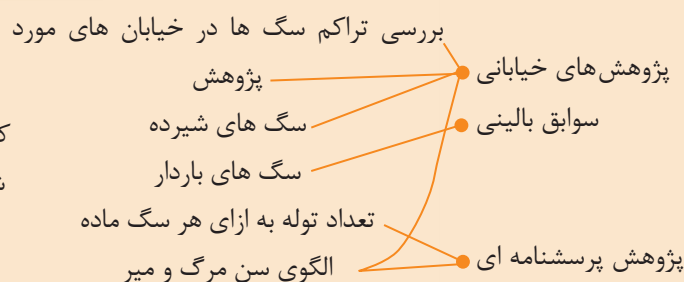
تأثیر مثبت ۲

بهبود مراقبت از سگ‌ها
(اقدامات مرتبط با منبع)

تأثیر مثبت ۳

کاهش تراکم سگ‌ها/تثبیت
شاخص‌های زاد و ولد و مرگ

فصل ۳: نظام مدیریت جمعیت سگ ها

بررسی کلی

این فصل به طرح کلی نظام مدیریت جمعیت سگ ها می پردازد که شامل مجموعه ای بهم پیوسته از ارکان، خدمات، پیامدهای قابل انتظار و تاثیرات مثبت برای مدیریت انسانی و اثربخش جمعیت سگ ها است.

ارکان، اساس قانونی، اراده سیاسی و انگیزه اجتماعی برای هدایت موثر خدمات مدیریت جمعیت سگ ها را فراهم می کند. ارکان و خدمات مدیریت جمعیت سگ ها به همراه هم بر پویایی جمعیت سگ ها تأثیر می گذارند تا پیامدهای مورد انتظار از رابطه مثبت انسان و سگ شکل بگیرد و حداقل یک تأثیر مثبت ایجاد شود.

شکل ۴، تصویری از نظام مدیریت سگ ها را ارائه می دهد و در آن ارکان مختلف، خدمات و تأثیرات مثبت مورد نظر برای ایجاد نظامی منحصر بفرد در مدیریت سگ ها پررنگ شده اند. این نظام کلی باید:

- بر اساس شواهد حاصل از ارزیابی وضعیت جمعیت سگ های محلی بنا شده و
- بر اساس نتایج حاصل از پایش و سنجش منظم به روز رسانی شود (فصل ۲).

نظام مدیریت جمعیت سگ ها در سطح منطقه ای (به عنوان مثال در سطح شهرداری) طراحی و پیاده سازی شده است، اما نیازمند پشتیبانی یک فضای مستعد کننده در سطح ایالتی، ملی یا ناحیه ای است (فصل ۴).

شکل ۴: مصور سازی نظام مدیریت جمعیت سگ ها

ارکان

مدیریت کارآمد جمعیت سگ ها یک تعهد دائمی است و مداخلات آن در گذر زمان و به کمک آموخته های حاصل از ارزیابی وضع موجود، پایش و سنجش پیشرفت برنامه تکامل می یابد. تثبیت مدیریت اثربخش جمعیت سگ ها به پشتیبانی یک نظام در درون دولت و ذی نفعان متخصص (مانند دامپزشکان که به صاحبان/مراقبان کمک می کنند تا سگ خود را بصورت انسانی مدیریت کنند) نیاز دارد. به علاوه، از آنجایی که رفتار صاحبان سگ ها یک اصل اساسی در مدیریت جمعیت سگ ها است، تغییرات گسترده اجتماعی نیز گاهی ضرورت پیدا می کند. چهار رکن برای ایجاد این ترکیب اساسی از دولت پایدار، نظام های متخصص و محیط اجتماعی و سیاسی حمایتگر وجود دارد:

۱. قانون گذاری و اعمال قانون
۲. رهبری کارگروه اجرایی
۳. حمایت و حمایت طلبی
۴. همکاری و مشارکت جامعه

بنیان ۱: قانون گذاری و اعمال قانون

قانون گذاری مرتبط با مدیریت جمعیت سگ ها در دو سطح اتفاق می افتد:

- قانون گذاری مرکزی/فدرال/ملی که یک چارچوب کلی برای مدیریت جمعیت سگ ها فراهم میکند
- قانون گذاری ثانویه/آیین نامه اجرایی که حاوی جزئیات اجرایی قوانین است.

با توجه به تحول مداوم در پویایی جمعیت و اشکال مالکیت سگ ها و از طرفی لزوم تناسب دستورالعمل ها، لازم است **قانون گذاری** در هر دو سطح به صورت منظم مرور، به روز رسانی و گسترش یابد. با توجه به این موضوع که قانون گذاری در گذر زمان تعدیل و سازگاری می یابد، نسخه های اولیه ی قانون گذاری باید طبق نیازها و واقعیت های موجود بازبینی شوند و آن دسته از مواردی که با ظرفیت حرفه ای صاحبان و متخصصین مدیریت جمعیت سگ ها تناسب ندارند، به آینده موکول شوند. برای مثال، مراقبت از نیازهای اولیه سگ ها توسط صاحبان/نگهدارندگان/مراقبان یک امر ضروری است اما شناسایی و ثبت نام اجباری سگ ها نیازمند چند سال فعالیت نظام مدیریت جمعیت سگ ها است.

قانون گذاری مرکزی/فدرال/ملی

چارچوب قانون گذاری مدیریت جمعیت سگ ها معمولاً در قالب یک قانون از سوی نهادهای سلامت/رفاه حیوانات، دامپزشکی یا سلامت عمومی تعیین می شود و به موارد زیر می پردازد:

- چه کسی مسئول اجرای مدیریت جمعیت سگ ها است
- کدام یک از خدمات مدیریت جمعیت سگ ها باید ارائه شود. اگر یک مرکز نگهداری از سگهای سرگردان مد نظر است، حداقل زمان لازم برای پیوستن مجدد سگ های گمشده به صاحبان خود ذکر می شود. اگر هرگونه نیاز (مثلا هنگامی که سگ علائم هاری را نشان می دهد) یا محدودیت (مثلا وقتی که سگ از نظر جسمی و رفتاری سالم است) برای مرگ آرام وجود داشته باشد نیز همینجا ذکر می شود.

- هرگونه قانون گذاری برای محافظت از حیوانات در برابر خشونت و بی توجهی و یا الزامات مالکان و نگهدارندگان درمورد مراقبت مناسب، برای صاحبان سگ ها اعمال می شود. همچنین ممکن است سایر نیازهای اختصاصی سگ ها مانند واکسیناسیون سالانه هاری، شناسایی و ثبت در یک پایگاه داده خاص، ممانعت از پرده زدن حیوان بدون نظارت صاحب یا عدم رها سازی سگ ها نیز ممکن است به بررسی نیاز داشته باشند.

این وظیفه مقامات مسئول است تا از ایجاد یک چارچوب قانون گذاری مناسب، حمایتگر و واجد ظرفیت های مناسب برای اعمال قانون درمورد مدیریت جمعیت سگ ها اطمینان حاصل کنند (به فصل ۴ مراجعه کنید). این قانون گذاری چارچوب دار می تواند برای اطمینان از وجود بودجه ی کافی برای مدیریت جمعیت سگ ها در سطح منطقه ای نیز مورد استفاده قرار گیرد.

قانون گذاری ثانویه/آیین نامه اجرایی

قانون گذاری ثانویه/آیین نامه اجرایی در بطن قانون گذاری های دولت محلی قرار دارد و اختیاراتی در مورد نحوه پیاده سازی قانون گذاری در سطح محلی فراهم می کند. این امر انعطاف لازم برای اعمال شرایط محلی در چارچوب تعیین شده را ممکن می سازد.

اگرچه ایده آل نیست، اما در موقعیت هایی که چارچوب قانون گذاری برای مدیریت جمعیت سگ ها از پیش ایجاد نشده و امکان تدوین آن نیز وجود ندارد، می توان با عرضه ی یک قانون گذاری ثانویه/آیین نامه اجرایی در مدیریت جمعیت سگ ها تحت قالب یک چارچوب قانون گذاری در حیطه کشاورزی، شهری، محیط زیست و یا سلامت عمومی به پیشرفت هایی دست یافت.

اعمال قانون

قانون گذاری بدون اعمال قانون تاثیری ندارد. اعمال قوانین مدیریت جمعیت سگ ها ممکن است به گروه های مختلف متخصصین مانند کارمندان دولت محلی، پلیس، کارشناسان متخصص در رفاه/کنترل حیوانات مرتبط باشد. اعمال قانون باید در درجه اول اطمینان حاصل کند که صاحبان و مراقبان حیوانات از مسئولیت های خود بر طبق مواد قانون گذاری شده آگاهی دارند. این مسئله شامل روشن شدن بایدها و نبایدهای صاحبان/مراقبان سگ ها، شناسایی موانع رفتار مسئولانه و اطمینان از امکان مدیریت این موانع به کمک خدمات مدیریت جمعیت سگ ها است (به عنوان مثال، در صورت الزام نصب ریز تراشه و ثبت نام سگ ها، مجریان قانون مدیریت جمعیت سگ ها باید از اختصاص سوبسید جهت خدمات نصب ریز تراشه برای صاحبان کم درآمد یا دچار مشکلات حرکتی اطمینان حاصل کنند). بخش کوچکی از اعمال قانون باید صرف شناسایی و

مجازات افرادی باشد که به مواد قانون گذاری شده پایبند نیستند.

منابع

شبکه جهانی حیوانات- قانون رفاه حیوانات مدل

<http://worldanimal.net/our-programs/model-law-project>

اتحادیه اروپا- توافق اروپایی حفاظت از حیوانات خانگی

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/125>

مطالعه موردی ۲

آیین نامه اجرایی، اعمال قانون و مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها در زاگرب، کرواسی

شورای شهر زاگرب، آیین نامه اجرایی مدیریت جمعیت سگ ها را به همراه طیفی از مداخلات تسهیل گر معرفی نموده است تا به کمک مالکان سگ ها، مسئولیت های تعیین شده ی شهرداری که توسط قانون ملی رفاه حیوانات در کروواسی تصویب شده، عملیاتی گردد. برای مشاهده کامل مطالعه موردی به آدرس زیر مراجعه کنید:

<https://www.icam-coalition.org/by-laws-enforcement-and-dpm-interventions-in-zagreb-croatia>

رکن ۲: کارگروه اجرایی

برنامه های مدیریت پایدار و موثر جمعیت سگ ها برای ارتقا شرایط حیوانات به انگیزه و اراده سیاسی نیاز دارد. این انگیزه و اراده سیاسی می تواند از طریق حمایت طلبی ایجاد شود (به رکن ۳: وکالت و حمایت طلبی مراجعه کنید) و نیازمند مشارکت طیف گسترده ای از ذینفعان برای اطمینان از مناسب و هدفمند بودن این برنامه ها است که از طریق مشارکت مستقیم جامعه قابل دستیابی است (به رکن ۴: مشارکت اجتماعی مراجعه کنید). این امر همچنین به رهبری پایدار یک کارگروه اجرایی نیاز دارد تا مداخلات را در درازمدت به سمت تأثیرات مثبت تعیین شده سوق دهد و چرخه های مدیریتی متناسب با تغییرات صورت گیرد. کارگروه اجرایی همچنین وظیفه دارد تا به اصول اخلاقی مدیریت جمعیت سگ ها پایبند باشد (فصل ۱).

کارگروه اجرایی مدیریت جمعیت سگ ها باید دربرگیرنده ی ذینفعانی از سطوح مختلف جامعه باشد:

- کارمندان دولتی و متخصصانی مانند دامپزشکان، با هدف تکامل و تثبیت سیاست ها و عملکرد مدیریت جمعیت سگ ها در یک مقیاس جغرافیایی گسترده
- ذینفعانی از سطح جامعه با هدف اطمینان از مشارکتی، اجرایی، مناسب و ارزیابی شده بودن مداخلات. حفظ رهبری با انگیزه در سطح جامعه ممکن است با ایجاد یک هویت قابل شناسایی برای مدیریت جمعیت سگ ها قابل پشتیبانی باشد.

فرآیندهای توسعه انسانی جامعه^۱ (HCD) با هدف افزایش مشارکت و توانمندی یک جامعه، تدوین مداخله مدیریت جمعیتی مبتنی بر شواهد را تسهیل نموده (کادر ۳.۱) و یک تیم رهبری متشکل از نمایندگان ذی نفعان مختلف را ایجاد می کند (برای مشاهده لیستی از ذی نفعان مدیریت جمعیت سگ ها، به کادر ۳.۲ مراجعه کنید). جایی که توسعه انسانی جامعه امکان پذیر نباشد، می توان از کمک یک نماینده برای هدایت مدیریت جمعیت سگ ها بهره برد، اما این

مطالعه موردی ۳

فرآیندهای توسعه انسانی جامعه برای طراحی و مدیریت جمعیت سگ ها در کلیوچ، بوسنی

فرآیندهای توسعه انسانی جامعه در کلیوچ توانسته است ساختارها و راهنمایی های لازم برای حل مشکلات جمعیت سگ های این جامعه را در اختیار آنها قرار دهد. ذینفعان محلی دور هم جمع شدند تا داده های خود را تحلیل کرده و در مورد مشکلات و پویایی جمعیت سگ های خود به فهم مشترکی دست پیدا کنند. از این طریق یک برنامه واقع بینانه تهیه کردند تا منابع خود را به صورت محلی توسعه داده و با ارتقا ارتباطات و رهبری جمعیت سگ ها به توسعه ی بیشتر دست پیدا کنند. مقاله کامل را در لینک زیر مشاهده کنید:

<https://www.icam-coalition.org/designing-and-managing-dpm-in-/kljuc-bosnia>

نماینده باید به تبادل نظر پیوسته با ذینفعان مدیریت جمعیت سگ ها پایبند بوده و از نظرات آنها برای برنامه ریزی و ارزیابی و از همکاری آنها برای اجرای مداخلات استفاده نماید.

32- human community development

کادر ۳.۱: توسعه انسانی جامعه (HCD)

فرایند افزایش مشارکت و توانمندی یک جامعه برای تدوین مداخله مدیریت جمعیتی

مبتنی بر شواهد فرآیندهای معرفی شده توسط صندوق بین المللی سامان حیوانات (IFAW) برای توسعه انسانی جامعه، چارچوبی مشارکتی در اختیار جوامع قرار می دهد تا بتوانند با همکاری یکدیگر راه حل های انسانی و پایداری برای مشکلات سگ ها و عواقب ناشی از آن برای مردم و حیوانات بیابند.

از آنجا که تعارضات انسان-سگ دلایل مختلفی داشته و روابط انسان-سگ بین جوامع متفاوت است، برنامه ریزی توسعه انسانی جوامع با مشارکت مردم در مورد نگرانی های آنهاست و به آنها کمک می کند تا خودشان راه حل هایی برای این نگرانی ها بیابند.

اعضای یک جامعه در یک مکان واحد زندگی می کنند و در قبال آنچه که در آن محل اتفاق می افتد مسئول هستند (مثلاً نماینده دولت محلی). آنها با همکاری یکدیگر به جمع آوری، تفسیر و مدیریت داده ها می پردازند تا برنامه های عملیاتی توسعه انسانی جامعه خود را ایجاد و اجرا کنند.

نتیجه نهایی، یک برنامه برخواسته از خود جامعه است که مشارکت کنندگانی توانمند پرورش داده و تغییراتی انسانی و پایدار ایجاد میکند.

برای دسترسی به پودمان های آموزش برخط توسعه انسانی جامعه، به لینک زیر مراجعه کنید.

<https://www.icam-coalition.org/tool/humane-community-development-hcd/>

کادر ۳.۲: ذی نفعان مدیریت جمعیت سگ ها

▪ ذی نفعان مدیریت جمعیت سگ ها کسانی هستند که در بخشی از هر نظام کنونی مدیریت جمعیت سگ ها نقشی ایفا می کنند (مثلا بخش های دامپزشکی دولتی و کارمندان مراکز واگذاری)، بر فرآیندهای پویایی جمعیت تأثیر می گذارند (مثلا حرفه دامپزشکی خصوصی) یا به صورت چشمگیری تحت تأثیر جمعیت سگ های سرگردان قرار می گیرند (مثلا پزشکان شاغل در مراکز حیوان گزیدگی و/یا مراکز بیماری های مشترک بین انسان و حیوان). سازمان جهانی بهداشت دام^۱ (OIE)، لیستی از ذی نفعان اصلی در استاندارد کنترل سگ های سرگردان ارائه می دهد (کتاب راهنمای بهداشت حیوانات خشکی زی-فصل ۷.۷). در ادامه، لیستی از ذینفعان احتمالی آورده شده است و ذی نفعان ضروری با علامت * مشخص شده اند.

▪ **دولت:** معمولاً دولت محلی مد نظر قرار می گیرد، اما در صورتی که برنامه ی ملی در دست اجرا باشد، اساسنامه و سیاست ها به دولت مرکزی مرتبط شده و ذی نفع کلیدی محسوب خواهد شد. بخش های مختلفی از جمله کشاورزی/دامپزشکی/سلامت حیوان، سلامت، محیط زیست (خصوصاً جمع آوری زباله)، گردشگری، آموزش و بهداشت از حیطه های مرتبط محسوب می شوند.**

▪ **جامعه دامپزشکی:** سازمان ملی دامپزشکی، انجمن حرفه ای دامپزشکی، گروه های پزشکان خصوصی و دولتی، بخش دامپزشکی دانشگاه *

▪ **جامعه سازمان های مردم نهاد:** سمن های محلی، ملی و بین المللی در زمینه رفاه حیوانات، حقوق حیوانات، سلامت عمومی و زمینه های مرتبط با توسعه انسانی *

▪ **مراکز و افراد دست اندرکار واگذاری، سرپرستی و پناه دادن به حیوانات:** سمن های دولتی، خصوصی و زیر نظر شهرداری

▪ **سازمان های مبتنی بر جامعه^۲:** سازمان هایی که ممکن است با هدف مقابله با سایر مشکلات

1- World Organisation for Animal Health

2- community based organisations

مانند بهداشت خانواده و محیط زیست ایجاد شده باشند اما فعالیت خود را برای پوشش مسائل مربوط به مدیریت جمعیت سگ ها گسترش دهند. جوامع دانشگاهی با تجربیات مرتبط: به عنوان مثال رفتار حیوانات، علوم دامپزشکی، جامعه شناسی، بوم شناسی و اپیدمیولوژی.

- **قانون گذاران:** بخش های مربوط به به تصویب و اعمال قانون*
- **مربیان:** در مدارس و دانشگاه ها
- **رسانه های محلی:** برای آموزش، تبلیغات و پشتیبانی محلی
- **نهادهای بین المللی با مسئولیت های مرتبط:** جهانی سازمان بهداشت (WHO)، سازمان جهانی حمایت از سلامت حیوانات و انجمن های دامپزشکی در سراسر جهان
- **رهبران/نمایندگان جامعه محلی***
- **جامعه ی محلی:** صاحبان سگ ها و حتی کسانی که سگ ندارند.

رکن ۳: حمایت طلبی

حمایت طلبی در زمینه مدیریت جمعیت سگ ها، به مجموعه ای از فعالیت های هماهنگ گفته می شود که برای تأثیرگذاری بر سیاست و عملکرد دولت ها، سازمان های غیردولتی، متخصصان (مانند دامپزشکان)، صنایع (مانند مراکز فروش سگ ها) و افراد، با هدف ایجاد تغییرات مثبت و پایدار در مدیریت سگ ها انجام می شود. اصطلاح ”حمایت طلبی“ در این متن شامل تدابیر متعددی مانند تحقیقات، برقراری رابطه با متحدان، ارتباطات، مذاکره و مصالحه برای منافع دوطرفه است که ما در زندگی روزمره نیز از آنها استفاده می کنیم. یک تفاوت بین استفاده از این تدابیر در زندگی روزمره و در مدیریت جمعیت سگ ها این است که فعالیت های حمایت طلبانه در مدیریت جمعیت سگ ها باید اهداف را به روشنی بیان کرده باشند (یعنی ما از چه کسی حمایت طلبی می کنیم؟ چرا از آنها حمایت طلبی می کنیم؟ و از آنها چه می خواهیم؟)

حمایت طلبی در سطوح محلی که نظام مدیریت سگ ها پیاده سازی می شود، مورد نیاز است اما در سطوح استانی، ملی و ناحیه ای نیز که محیط های مستعدی برای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها قابل خلق است نیز می تواند مورد استفاده قرار گیرد (به فصل ۴ مراجعه کنید).

بستر سازی برای مدیریت جمعیت سگ ها

حمایت طلبی با بستر سازی یا ایجاد کیس برای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها آغاز می شود و اراده سیاسی را تقویت می کند؛ اراده سیاسی که جامعه را متقاعد می کند مدیریت انسانی جمعیت سگ ها را مانند سایر مشکلات خود بدانند و برای آن پول و زمان صرف کنند. در ادامه

به چارچوب هایی اشاره شده که در حیطه ها و سطوح جغرافیایی مختلف ایجاد شده اند و ترکیب آنها، بسترهایی برای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها می سازد. شما می توانید مرتبط ترین عوامل را برای ایجاد موثرترین و جذاب ترین پیام های حمایت طلبی انتخاب کنید، پیام هایی که بنا به خصوصیات محلی شما به پرسش های زیر پاسخ می دهد:

- از چه استدلال های قانع کننده ای می توان برای حمایت طلبی در مدیریت جمعیت سگ ها استفاده کرد؟
- چرا باید مدیریت انسانی جمعیت سگ ها برای گروه های مختلف هدف اهمیت داشته باشد؟

سیاسی - جهانی

▪ سازمان جهانی سلامت حیوانات، مدیریت جمعیت سگ ها را در کدهای سلامتی حیوانات خشکی زی (فصل ۷.۷) گنجانده و بدین ترتیب یک استاندارد بین المللی برای مدیریت انسانی جمعیت سگ ها ایجاد نموده است. پیاده سازی این استانداردها برای تمام ۱۸۰ کشور عضو در این سازمان لازم الاجراست. هریک از این کشورها/سرزمین ها به ارائه عملکرد خود در سازمان میپردازند و مقامات ملی دامپزشکی هر کشور نیز باید به این استانداردها اشراف کامل داشته باشند. سازمان حمایت از سلامت حیوانات نیز به اشتراک اصول و رویکردهای مطرح شده در راهنمای حاضر می پردازد. در برخی مناطق، راهبرد ناحیه ای برای رفاه حیوانات توسط سازمان و سایر ذینفعان تدوین شده است تا پیاده سازی استانداردهای مربوط به رفاه حیوانات تسهیل شود. هر جاکه مدیریت جمعیت سگ ها قید شده باشد، احتمالاً فرصتی برای بهره گیری از فشار و حمایت مضاعف سیاسی وجود دارد.

▪ اهداف توسعه پایدار ملل متحد^۱ (SDGs) تا سال ۲۰۳۰، بر روی تلاش برای توسعه تمرکز دارد. در بیانیه ای که این اهداف را معرفی می کند، ذکر شده که رویکردهای توسعه پایدار باید "به گونه ای باشند که بشریت هماهنگ با طبیعت زندگی کند و سایر گونه های زنده در امان باشند". دو مورد دیگر از اهداف نیز با مدیریت جمعیت سگ ها در ارتباط هستند:

▪ SDG3: امکان زندگی سالم را فراهم کنید و تندرستی را برای همه ی گروه های سنی ارتقا دهید. این اصل کلیتی از هدف ۳.۳ است، بدین معنی که تا سال ۲۰۳۰، اپیدمی ایدز، سل، مالاریا و بیماری های گرمسیری فراموش شده پایان یافته و با هپاتیت، بیماری های منتقله از آب و سایر بیماری های واگیر مبارزه شود.

هاری یکی از بیماری های گرمسیری فراموش شده^۲ برای هدف گذاری است. حصول پیشرفت برای این شاخص نیازمند کاهش/حذف هاری در سگ ها از طریق واکسیناسیون دسته جمعی آنهاست. مدیریت جمعیت سگ ها می تواند از طریق کاهش تعداد توله سگ های مستعد خطر و سگ های رها شده در جمعیت سگ های بلاصاحب و سرگردان به پوشش واکسیناسیون کمک کند و در عوض یک جمعیت پایدار و سالم از سگ های واکسینه شده با زندگی طولانی ایجاد

1- The United Nations Sustainable Development Goals

2- neglected tropical diseases

کند. مدیریت جمعیت سگ ها باید صاحبان سگ ها را متقاعد کند که هریک برای واکسیناسیون حیوانات خود اقدام کنند و بدین ترتیب از تحمیل هزینه و مشقت به تیم های واکسیناسیون برای ایمن سازی تمام سگ ها، اعم از صاحب دار و بلاصاحب اجتناب شود. مشابه SDG3، سازمان جهانی بهداشت (WHO)، سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل^۱ (FAO)، سازمان جهانی حمایت از سلامت حیوانات و اتحادیه جهانی کنترل هاری^۲ (GARC)، یک برنامه راهبردی جهانی برای پایان دادن به مرگ انسان ها بعلت هاری منتقله از سگ را تا سال ۲۰۳۰ آغاز کردند. نظریه ی تغییر آنها اظهار می کند که ”مالکیت مسئولانه سگ ها منجر به پیشرفت تحولات اجتماعی مورد نیاز برای دستیابی به هدف این برنامه می شود و این برنامه نیازمند بهبود دستورالعمل های مدیریت موثر جمعیت سگ هاست“.

- SDG11: شهرها و سکونت گاه های انسانی را پذیرا، ایمن، مقاوم و پایدار بسازید. هرچند در این مورد هیچ هدف یا شاخصی مستقیماً در مورد سگ ها گفته نشده است، اما شهری توسط شهروندان امن تلقی می شود که در آن سگ ها مدیریت شده و تهدید غیر قابل قبولی از جانب سگ ها در هیچ یک از مناطق جامعه وجود نداشته باشد.

سیاسی - محلی

جمعیت سگ های بلاصاحب و مدیریت آنها برای بسیاری از شهروندان یک مشکل الویت دار محسوب می شود، چراکه ارتباط نزدیکی بین مردم و سگ ها وجود دارد و مالکیت سگ ها توسط انسان ها نیز امری کاملاً رایج است. این مشکل الویت دار کاملاً مشهود بوده و هر روزه در راه های عمومی اتفاق می افتد. دولت های محلی از مشکلات سگ ها به عنوان یکی از متداول ترین شکایات یاد می کنند که ممکن است به مشکلات ایجاد شده توسط سگ ها، نگرانی در مورد رنج سگ ها یا شکایت از کنترل غیر انسانی آنها مربوط باشد. پیاده سازی یک رویکرد انسانی و مؤثر در مدیریت سگ ها احتمالاً با حمایت و بازخورد مثبت شهروندان محلی مواجه می شود که نشان دهنده ی اهمیت به خواست مردم در یک مردم سالاری محلی است.

اقتصادی

هزینه های مربوط به جمعیت سگ های مدیریت نشده می تواند بسیار سنگین باشد، هزینه هایی از قبیل حیوان گزیدگی، بیماری، تصادفات جاده ای، آلودگی های محیطی ناشی از دفع فضولات، مزاحمت و رفتار آزار دهنده، شکایت گردشگران، شکار/نگرانی دام و حیات وحش و هزینه های اجتماعی. هزینه های اجتماعی به معنای اضطراب شهروندان برای تردد در مناطقی است که سگ ها در آنجا پرسه می زنند و در نتیجه امکان استفاده از این خیابان ها کاهش میابد. هزینه های کنترل غیر انسانی سگ ها (مثلاً کشتار سگ ها در خیابان، برخورد غیر انسانی با سگ ها در هنگام جمع آوری آنها از خیابان، نگهداری در شرایط نامناسب، کشتار با روش های غیر انسانی پس از یک دوره طولانی نگهداری در کنل ها بدون شانس واگذاری به سرپرست جدید) نیز می تواند گاه

1- Food and Agriculture Organisation of the United Nations

2- Global Alliance for Rabies Control

گراف باشد. کنترل غیرانسانی تنها بر علائم و شرایط کنونی سگ های سرگردان تمرکز داشته و از علل ریشه ای که در واقع منبع سگ های سرگردان است غافل می ماند. در نتیجه هزینه های کنترل غیرانسانی جمعیت سگ ها با گذشت زمان کاهش نمی یابد، چراکه جمعیت سگ های حذف/کشته شده با سگ هایی از منبع این جمعیت جایگزین شده و نیاز به کنترل سگ های سرگردان همچنان پا برجا باقی می ماند.

مدیریت انسانی و مؤثر جمعیت سگ ها باید بر روی منبع سگ های سرگردان متمرکز شده و به ایجاد تغییر در رفتار انسان ها پردازد، بدین صورت که سهم بیشتری از مسئولیت مدیریت سگ ها را به صاحبان و مراقبان آنها محول کند. انتظار می رود که این رویکرد بتواند بار هزینه های مدیریت جمعیت سگ ها برای جامعه را به تدریج کاهش دهد.

سلامت

▪ شمار متعددی از انگل ها و بیماری های مشترک بین انسان و سگ وجود دارد که از جمله آنها می توان به لیشرمانیوز، اکینوکوکوس، کرم گینه و هاری (با بیشترین میزان ترس در افکار عمومی) اشاره کرد. مدیریت مؤثر جمعیت سگ ها، صاحبان/مراقبان سگ ها را تشویق می کند که با واکسیناسیون و کرم زدایی مستمر سگ های خود یا سگ های کوچه، خطر بیماری های مشترک بین انسان و سگ را به حداقل برسانند. چنین مدیریتی درک لزوم رفتارهای سلامت جویانه مانند درمان بعد از سگ گزیدگی را افزایش می دهد.

▪ حتی در صورت عدم سرایت هاری، سگ گزیدگی یک نگرانی عمده برای سلامت عمومی است. آموزش پیشگیری از حیوان گزیدگی به افراد و به ویژه کودکان، کمک می کند تا آنها از موقعیت هایی با خطر بالای سگ گزیدگی دوری کنند. صرف زمان و هزینه برای آموزش و معاشرت پذیری سگ ها توسط صاحبان آنها، با رفع علل زمینه ای بخصوص ترس خود حیوان، احتمال سگ گزیدگی را کاهش می دهد.

▪ زمانی که مدیریت جمعیت سگ ها به کاهش زاد و ولد می پردازد، انتقال بیماری نیز کنترل می شود چراکه از تولد توله سگ های مستعد بیماری جلوگیری شده و رهاسازی توله سگ های ناخواسته یا سگ های بالغی که به جمعیت سگ های بلاصاحب مدیریت نشده می پیوندند، کاهش می یابد. مردم از مشاهده ی کنترل غیرانسانی سگ ها مانند انتقال بی رحمانه یا کشتن سگ ها رنج می برند. مدیریت انسانی جمعیت سگ ها باید یک تجربه مثبت برای سگ ها و انسان ها باشد.

اخلاقی/اجتماعی

▪ تمایل به مدیریت انسانی جمعیت سگ ها می تواند ناشی از حس شفقت و انسانیت باشد، بدین مفهوم که سگ ها را به عنوان موجوداتی با ظرفیت درک احساسات مختلف و رنج از رفتار غیرانسانی محسوب کرده و بخواهیم که از آنها محافظت کنیم. این دلسوزی برای حیوانات باید به عنوان یک مؤلفه اصلی در بستر سازی اخلاقی برای رفاه حیوانات شناخته، برجسته و تأیید شود. اگرچه ممکن است لازم باشد در کنار آن از گفتمان های موثر دیگری

نیز استفاده شود.

▪ ماهاتما گاندی می گوید: "بزرگی یک ملت و پیشرفت اخلاقی آنها را می توان با توجه به رفتار ایشان با حیوانات قضاوت کرد." سگ ها از نظر ظرفیت درک رنج و درد با گونه های دیگر هیچ تفاوتی ندارند و بنابراین به همان اندازه مستحق رفتار انسانی هستند؛ اما به علت ارتباط تنگاتنگ بین مردم و سگ ها و در معرض دید بودن جمعیت سگ های سرگردان، سوالات اخلاقی مربوط به مدیریت جمعیت سگ ها از منظر مردم بسیار بحث برانگیز است. بدین ترتیب، فعالیت های مرتبط با مدیریت جمعیت سگ ها به عنوان شاخص مشهودی از رشد اخلاقی یک شهر یا کشور محسوب می شود.

▪ سرمایه اجتماعی نوعی ارز اقتصادی و فرهنگی است که در مرکز آن شبکه های اجتماعی قرار دارند و در مورد چگونگی مشارکت متقابل شهروندان در جامعه و حسن عملکرد جامعه در قبال شهروندان بحث می کند. از منظر اقتصادی، سرمایه ی اجتماعی نوعی سرمایه یا ارز است که در جهت منافع عمومی عمل می کند. وقتی به تأثیر سگ ها بر سرمایه اجتماعی توجه کنیم، میتوانیم پتانسیل تاثیرگذاری مثبت و منفی آنها را نیز درک کنیم: سگ ها با بحث مراقبت و مالکیت خود، به مردم در ایجاد گروه های اجتماعی کمک می کنند و به گردش بردن سگ ها زمانی که بخشی از هنجارهای فرهنگی جامعه باشد، می تواند به بهبود سلامت روحی و جسمی افراد منجر شود. هرچند، سگ های سرگردان می توانند با ایجاد ترس و نگرانی در راه های عمومی، مانعی برای افراد پیاده و خصوصا کسانی باشند که سگ های خود را برای گردش به خیابان ها آورده اند. مدیریت انسانی جمعیت سگ ها می تواند در جایی که مشارکت اجتماعی به عنوان یک ابزار اصلی برای مدیریت جمعیت سگ ها بکار گرفته می شود، به افزایش سرمایه اجتماعی منجر شود. از جمله ی این مشارکت های اجتماعی می توان به همسایگانی اشاره کرد که در فرآیند شناسایی، جابجایی و مراقبت های بعد از عمل عقیم سازی سگ های کوچه همکاری می کنند. هر جامعه می تواند بر اساس شواهد و مثال های محلی، بر ترکیب های مختلفی از این فاکتورها تأکید داشته باشد.

برنامه ریزی و اقدام برای حمایت طلبی

حمایت طلبی برای راه اندازی، پایداری و تکامل مدیریت جمعیت سگ ها ضروری است. به عنوان مثال، حمایت طلبی برای اقدامات زیر قابل استفاده است:

- ایجاد تعهد برای عملکرد انسانی در مدیریت جمعیت سگ ها، که ممکن است به صورت یک بیانیه اصلی در سیاست دولتی مدیریت جمعیت سگ ها باشد.
- تفویض مسئولیت ویژه برای مدیریت جمعیت سگ ها به یک شخص/بخش در درون دولت به منظور شکل گیری اقدامات بین بخشی برای مدیریت جمعیت سگ ها.
- اختصاص و/یا افزایش بودجه برای مدیریت جمعیت سگ ها. تشکیل همزمان یک کمیته ی بودجه برای برآورد سود و هزینه ی مدیریت جمعیت سگ ها.
- تدوین یا بهبود قانون گذاری برای جلوگیری از خشونت و افزایش مالکیت و مراقبت مسئولانه از سگ ها.

پژوهش در حمایت طلبی برای اطمینان از هدفمندی و شفافیت این اقدامات ضروری خواهد بود و با تمرکز برتحلیل ذینفعان مشخص شود:

- چه کسی مسئول مدیریت جمعیت سگ ها است، روی آن اثر گذاشته و یا تحت تأثیر آن قرار می گیرد؟
- چه کسی برای مدیریت جمعیت سگ ها هزینه می کند، چه چیزی هزینه می کند و چه منابع دیگری را می توان در دسترس قرار داد؟
- چه کسی باید دسترسی به خدمات مدیریت جمعیت سگ ها مانند کنترل زاد و ولد را تسهیل کند و برای این تسهیل باید چه کاری انجام دهد؟
- چه قوانین و آیین نامه هایی به مدیریت جمعیت سگ ها مربوط است؟

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد حمایت طلبی و ابزارهای پژوهش برای برنامه ریزی حمایت طلبی، به دوره های راهبردی حمایت طلبی، متعلق به شبکه جهانی حیوانات^۱ و موارد مرتبط مراجعه کنید. کمپین ها نوعی حمایت طلبی برای ایجاد یک تغییر خاص (سیاست یا رویه) هستند. اقدام برای دستیابی به چنین تغییراتی از بسیج عمومی به صورت برخط یا برون خط تا اعتراضات مسالمت آمیز و صحبت با ذی نفعان هدف متغیر است. برای مثال از شهردار بخواهید سیاست هایی تصویب کنند که بر اصول شفاف و انسانی مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها تأکید داشته یا داوطلبان خرید سگ ها را ملزم کنند به جای خرید توله سگ، به مراکز واگذاری سگ ها مراجعه کرده و آنها را به سرپرستی بپذیرند. برای مشاهده ی مثال راهنما درمورد راه اندازی یک کمپین به بخش پنجم دوره های راهبردی حمایت طلبی، متعلق به شبکه جهانی حیوانات یا راهنمای کمپین های بین المللی Amnesty^۲ مراجعه کنید.

رکن ۴: مشارکت اجتماعی

مشارکت جامعه در مدیریت جمعیت سگ ها به مفهوم فرآیندهای ایجاد امکان گفتگو و ارتباط بین افرادی است که در بهبود وضعیت سگ ها در جامعه خود نقشی داشته یا به ایجاد این تغییر علاقه دارند. به آنها جامعه گفته می شود چراکه آنها در یک مکان زندگی می کنند یا یک ویژگی مشترک مانند حرفه (مثلا دامپزشک هستند) یا وضعیت اقتصادی اجتماعی (مثلا کشاورزان روستایی که از سگ های کارگر استفاده می کنند) و می توانند به عنوان یک جامعه برای ارزیابی جمعیت سگ ها و طراحی/پیاده سازی یک نظام محلی مناسب و پایدار برای مدیریت جمعیت سگ ها همکاری کنند. آنها می توانند منابع را بسیج کنند، بر رفتار انسان در قبال سگ ها تأثیر بگذارند و تغییرات سیاستی و عملکردی مدیریت جمعیت سگ ها را تسریع کنند. مشارکت اجتماعی یک اقدام مقطعی نیست، بلکه فرآیند مداومی است که با تغییر رفتار انسان نسبت به سگ ها در گذر زمان و به کمک فرآیندهای ارزیابی و یادگیری تکامل میابد.

1- World Animal Net

2- Amnesty International's campaigning manual

مشارکت اجتماعی سالهاست که به صورت ناخودآگاه در مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها اعمال شده است؛ در برخی موارد بعثت محدودیت منابع و ضرورت اقدامات اعضای جامعه برای ارائه

مطالعه موردی ۴

مانو میترا: نمونه ای از مشارکت اجتماعی در کاتماندو، نپال

مانو میترا کمیته هایی متناظر با هریک از نهادهای دست اندرکار مدیریت جمعیت سگ ها متشکل از تیم های داوطلب برای ارزیابی، پایش و پیاده سازی مدیریت جمعیت سگ ها در هر بخش ایجاد می کند. ایجاد جوامع فعال و آگاه که بخشی از ساختار دولت محلی بوده و بنابراین احتمالاً پایدار خواهند بود. این مورد را به صورت کامل در لینک زیر مشاهده کنید:

<https://www.icam-coalition.org/manu-mitra-an-example-of-community-engagement-in-kathmandu-nepal/>

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها و در موارد دیگر، مشارکت اعضای جامعه برای مدیریت مؤثر جمعیت سگ ها. چراکه افراد متوجه شده بودند که دلیل ریشه ای بسیاری از مشکلات مدیریت جمعیت سگ ها، در واقع اقدامات خود جامعه است. با این حال هنوز مشارکت اجتماعی در تمام مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها به کار گرفته نشده و در صورت وجود نیز غالباً به تقویت نیاز دارد. مشارکت اجتماعی به صورت مشخص در این راهنما ذکر شده است.

مشارکت اجتماعی چگونه به نظر می رسد؟

مشارکت اجتماعی می تواند شیوه های مختلفی را برای شرکت دادن افراد در مدیریت جمعیت سگ ها استفاده کند. در جدول ۱، نمونه هایی از راهبردهای مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ ها، از سطوح حداقلی تا سطوح بالای مشارکت ارائه شده است. هرچند که در نهایت دولت مسئولیت مدیریت جمعیت سگ ها را بر عهده دارد، اما هرچه میزان مشارکت جامعه بیشتر باشد، همکاری در مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها افزایش یافته و احتمال تناسب و پایداری مداخلات بیشتر خواهد بود. موانعی برای افزایش سطح مشارکت اجتماعی وجود دارد که از جمله ی آنها می توان به محدودیت زمانی، محدودیت بودجه و فضا برای فعالیت های خاص و تفاوت اجتماعی غیر قابل چشم پوشی بین ذینفعان اشاره کرد. با به رسمیت شناختن چنین موانع مشهودی، تلاش برای امکان پذیر ساختن هر سطحی از مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ ها ستودنی است.

مشارکت اجتماعی خوب چگونه به نظر می رسد؟

مشارکت اجتماعی به اشکال مختلفی ارائه می شود و انتخاب مناسب ترین روش به جامعه بستگی دارد. برخی از جوامع ساختارهای فرهنگی مشخصی دارند که غالباً بر نقش ها و سلسله مراتب دولت رسمی محلی استوار هستند؛ در حالی که سایر جوامع این شبکه ها رسمیت کمتر دارند. برخی از این شبکه ها به صورت حضوری و برخی دیگر از طریق رسانه های اجتماعی با مخاطبین خود ارتباط برقرار می کنند. با این حال، رویکردهای مؤثر مشارکت اجتماعی که به تغییر پایدار منجر می شوند، خصوصیات مشترکی دارند^۱:

فراگیر و پذیرا

- افراد و گروه هایی که مدیریت جمعیت سگ ها بر آنها اثر گذاشته است، از جمله افراد "طرفدار" و "مخالف" سگ ها، در اولین فرصت به مشارکت می پردازند. برای مشاهده لیستی از ذینفعان احتمالی مدیریت جمعیت سگ ها به کادر ۳.۲ مراجعه کنید.
- افرادی که ممکن است نتوانند در مشارکت اجتماعی نقش داشته باشند، مانند اهالی روستاها یا افراد کم درآمد، باید مورد توجه قرار گیرند.
- روش های مختلفی برای شرکت دادن افراد و اطمینان از شنیدن طیف گسترده ای از نظرات وجود دارد. از جمله این روش ها می توان به توزیع پرسشنامه، روش های مشارکتی تسهیل شده، گروه های بحث و مصاحبه نیمه ساختار یافته اشاره کرد.
- روش های مورد استفاده در صورت لزوم و در پاسخ به بازخورد شرکت کنندگان، ارزیابی و به روزرسانی می شوند.

۱- لیست خصوصیات ارائه شده، از استانداردهای ملی دولت اسکاتلند برای مشارکت اجتماعی (۲۰۱۶) اقتباس شده است

جدول ۱: نمونه هایی از راه های مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ ها

سطح مشارکت: عدم مشارکت	
تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها
هیچ یک از اعضای جامعه با مشارکت اجتماعی آشنا نبوده و یا همکاری نمیکنند.	- سازمان مردم نهاد برای مداخله زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت از زنده گیران خبره ای کمک می گیرد که صبح زود، سگ های سرگردان را گرفته و برای جراحی عقیم سازی به درمانگاه می برند. سگ ها برای مراقبت بعد از عمل در کنل درمانگاه نگهداری می شوند و پس از بهبودی، صبح زود به همان نقطه بازگردانده می شوند. اگرچه بعضی از افراد جامعه متوجه نبود و بازگشت سگ ها می شوند اما نمی دانند چه اتفاقی برای سگ ها افتاده یا برچسب روی گوش سگ ها به چه معناست. - کارکنان سازمان مردم نهاد، بروشورهایی درمورد بهبود مراقبت مناسب از سگ ها تهیه و در مغازه ها، ایستگاه های اتوبوس و سایر محل های تجمع مردم توزیع می کنند.
سطح مشارکت: مشارکت غیرفعال	
تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها
نمایندگانی از مردم انتخاب شده اند اما در واقع قدرتی نداشته یا کمکی نمی کنند.	اداره دامپزشکی شهرداری به نماینده ی بخش اطلاع می دهد که در یک روز مشخص برای دو ساعت واکسیناسیون هاری به آن بخش خواهند آمد و صاحبان سگ ها می توانند برای واکسیناسیون سگ های خود مراجعه کنند. نمایندگان بخش باید این خدمت را به اطلاع صاحبان سگ های محلی برسانند.
سطح مشارکت: همراهی و اطلاع رسانی	
تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها
عین برنامه و هدایت فرآیندها توسط افراد غیر محلی انجام می گیرد و برای هر فعالیت، مشوق هایی تعریف میشود.	- سازمان مردم نهاد، عقیم سازی سگ های صاحب دار را به دامپزشک محلی می سپارد، ۷۰٪ هزینه ها توسط سمن و ۳۰٪ باقیمانده توسط صاحبان سگ ها پرداخت می شود. - سازمان مردم نهاد برای واکسیناسیون و عقیم سازی سگ های کوچه اقدام می کند و ساکنان محله نیز در زنده گیری، جابجایی، تغذیه منظم و مراقبت های بعد از عمل همکاری می کنند. - سازمان مردم نهاد به افراد علاقه مند به سگ ها مبلغی پرداخت می کند تا آنها با هدف ارتقا رفاه و کاهش خطرات سلامت عمومی، ساعاتی با هریک از صاحبان سگ ها در مورد مراقبت بهینه از حیوان خود صحبت کنند.
میزان مشارکت: مشاوره	
تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها

سازمان مردم نهاد محلی با پرداخت مبلغی، از یک تسهیلگر می خواهد تا با ایجاد گروه متمرکز و بحث با صاحبان محلی سگ ها، علت رها سازی سگ ها را دریابد. تسهیلگر، اطلاعات حاصل از بحث های متمرکز را جمع بندی کرده و در اختیار سمن قرار می دهد تا برای تعیین خدمات و اقدامات مدیریت جمعیت سگ ها مورد استفاده قرار گیرند.

از مردم محلی نظرخواهی شده و افراد غیرمحلی پس از تحلیل نظرات، درمورد نحوه ادامه کار تصمیم گیری می کنند.

میزان مشارکت: همکاری

تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها
مردم محلی با یکدیگر و با افراد غیرمحلی همکاری می کنند تا الویت ها را مشخص نمایند. مسئولیت هدایت فرآیندها به عهده افراد غیرمحلی است.	- سازمان مردم نهاد از اعضای جامعه دعوت می کند تا در کارگاه هایی درمورد سگ ها در همان محل شرکت کنند. آنها از تمرینات مشارکتی استفاده می کنند تا افراد جامعه نگرانی های خود در مورد سگ ها را به اشتراک گذاشته و آنها را به ترتیب اهمیت الویت بندی کنند. سه نگرانی اول به عنوان تاثیرات مثبت مورد نظر مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها تعیین می شوند. - انجمن دام پزشکی محلی، افزایش موارد هاری را اطلاع می دهد و از سمن می خواهد تا با آنها در طراحی یک کمپین ارتباطات عمومی برای افزایش سالانه واکسیناسیون هاری در درمانگاه ها همکاری کنند.

میزان مشارکت: یادگیری همراه

تعریف	مثال های مدیریت جمعیت سگ ها
مردم محلی و غیرمحلی دانش خود را به اشتراک می گذارند تا درک جدیدی ایجاد شده و با هم همکاری می کنند تا برنامه ای عملیاتی شکل دهند.	حین برگزاری کارگاه ها، گروهی از مردم محلی به نمایندگی از ذینفعان مختلف جامعه (شهرداری، درمانگاه دام پزشکی، سمن های محلی و صاحبان سگ ها)، با یک سمن بین المللی همکاری می کنند تا مشکلات سگ ها و علل ریشه ای این مشکلات را بررسی کنند. آنها با همکاری یکدیگر یک برنامه مدیریتی برای جمعیت سگ ها طراحی می کنند که در عرض دو سال توسط ذی نفعان محلی و با بودجه اولیه سمن پیاده سازی می شود؛ سپس کارگاه هایی برای سنجش شرایط موجود، ارزیابی پیشرفت برنامه و یادگیری برگزار می شود تا مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها بازنگری و اصلاح شود (کادر ۱ را مشاهده کنید، فرآیند توسعه جامعه انسانی از طرف IFAW که مثالی از یادگیری همراه مشارکت اجتماعی است و می تواند به عنوان یک قانون جامع مورد استفاده قرار گیرد).

گرفته از منبع زیر

Pretty (1995) in Cornwall, A. 1996. Towards Participatory Practice: Participatory Rural Appraisal (PRA) and the Participatory Process. In Participatory Research in Health: Issues and Experiences. de Koning, K. and M. Martin, eds. p. 96. London: Zed Books.

برنامه ریزی مشارکتی

جامعه مشخص می کند که مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها بر کدام یک از مشکلات مربوط به سگ ها متمرکز شود.

ذینفعان یک جامعه، موفقیت را به عنوان یک یا چند اثر مشهود به علاوه شاخص های قابل اندازه گیری تعریف می کنند؛ تعیین چگونگی جمع آوری شواهد لازم برای این شاخص ها، از جمله اینکه چه کسی و چه زمانی این کار را انجام می دهد نیز به عهده ذینفعان است.

منابع در دسترس و مقیاس زمانی پیشنهادی برای تحقق برنامه ی مدیریت جمعیت سگ ها، مناسب و کافی است.

ارتباط

اطلاعات مربوط به فرآیند مشارکت، برنامه مدیریت جمعیت سگ ها، پیاده سازی و ارزیابی، شفاف و دسترس است. سامانه هایی برای جمع آوری و دسترسی به دیدگاه های گسترده جامعه وجود دارد و از این دیدگاه ها برای شکل دادن مداخلات بهره برداری می شود. همچنین از این طریق می توان برای بازگشت اطلاعات به جامعه و آگاه سازی مردم، بخصوص صاحبان سگ هایی که در جلسات عمومی به خوبی توجیه نشده اند استفاده نمود.

تأثیرات مثبت مورد انتظار

▪ ارائه خدمات مدیریت جمعیت سگ ها بهبود یافته است و تعداد بیشتری از اعضای جامعه در خدمت رسانی مشارکت می کنند. شرکا در پایش و بازنگری کیفیت مشارکت دخیل شده اند که این امر تأثیر مثبتی بر مشکلات مربوط به سگ ها داشته است. یادگیری و ارزیابی به تدوین مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها در آینده کمک کرده است. مهارت، اعتماد به نفس و توانایی مشارکت کنندگان برای مشارکت در سایر مسائل آینده و موضوعاتی فراتر از مدیریت جمعیت سگ ها بهبود یافته است.

سود و هزینه های مشارکت اجتماعی

هزینه های مشارکت اجتماعی

- **زمان گیر بودن:** در آغاز شکل گیری مشارکت اجتماعی، زمان زیادی برای ایجاد اعتماد بین اعضای جامعه لازم است. برای ایجاد درک مشترک از مشکلات سگ ها و علل ریشه ای و ایجاد چشم انداز مشترک از موفقیت، به صرف زمان نیاز است.
- **کیفیت خدمات:** متخصصین ارائه خدمات، به ویژه در روزهای اولیه ی پیاده سازی ممکن است درباره کیفیت خدمات ارائه شده توسط اعضای جامعه نگران باشند و احساس کنند که اگر این کار را به تنهایی انجام دهند می توانند خدمات کارآمدتر و با کیفیت تری ارائه دهند. اگرچه آن دسته از خدماتی که به حیوانات آسیب می رسانند به هیچ وجه قابل قبول نیستند، اما خدمات ارائه شده توسط جامعه، هرچند با کیفیت پایین تر و پس از یک مرحله طولانی تر برنامه ریزی و آموزش، با فواید طولانی مدت حاصل از مشارکت اجتماعی سربسر می شوند.

سود مشارکت اجتماعی

در ادامه، لیست کوتاهی از فواید ذکر شده توسط سازمان‌هایی که در حال حاضر از مشارکت اجتماعی در مدیریت جمعیت سگ‌های خود استفاده می‌کنند، ذکر شده است:

- **پایداری:** مشارکت اجتماعی می‌تواند حس مسئولیت برای مدیریت جمعیت سگ‌ها را در جوامع ایجاد کند و آنها را به سمتی سوق دهد که از دولت خود مصرا نه بخواهند تا جمعیت سگ‌ها را مدیریت کند؛ بدین ترتیب از وابستگی به عواملی خارج از بدنه دولتی و بسیج منابع، مانند ظرفیت دامپزشکی محلی جلوگیری می‌شود.
- **انعطاف پذیری:** مشارکت اجتماعی به جامعه کمک می‌کند تا با یادگیری، در ارزیابی

مطالعه موردی ۵

ABHAY SANKALP: یک راه حل
پایدار برای تعارضات انسان - سگ و بهبود روابط آنها

کنترل زاد و ولد حیوانات در هند به طور سنتی تحت مشارکت ساختار یافته جامعه قرار نمی‌گیرد. با این حال، Abhay Sankalp کمپینی است که ساکنان محلی را در ارزیابی جمعیت سگ‌های محلی و طراحی و پیاده سازی مدیریت جمعیت سگ‌ها شریک می‌کند. این طرح در دو سال اخیر در وادودارا و دهرادون اجرا شده است و شواهدی برای کاهش تعارض بین انسان و سگ نشان داده است. برای مشاهده مطالعه کامل مورد به صورت آنلاین به آدرس زیر مراجعه کنید.

<https://www.icam-coalition.org/abhay-sankalp-a-sustainable-solution-to-human-dog-conflict-for-improved-human-dog-relationships/>

تأثیرات مثبت و تکامل مداخلات مدیریت جمعیت سگ‌ها ورزیده شوند (که به عنوان "مدیریت تطبیقی" نیز شناخته می‌شود). این امر می‌تواند به آنها برای انعطاف پذیری در برابر تغییرات کمک کند.

▪ **تأثیر مثبت:** مشارکت اجتماعی می‌تواند با تمرکز بر نگرانی‌های عمده و ایجاد انگیزه و اشتیاق بعد از برطرف شدن این نگرانی‌ها، تاثیر مثبت واقعی و تاثیر مثبت درک شده مدیریت جمعیت سگ‌ها را ارتقا ببخشد.

▪ **اثربخشی:** مشارکت اجتماعی می‌تواند اثربخشی مدیریت جمعیت را بهبود ببخشد چراکه جوامع، پویایی جمعیت سگ‌های محلی و رفتار انسان در رابطه با مدیریت جمعیت سگ‌ها را بهتر از افراد غیر محلی درک می‌کنند.

- **مالی:** مشارکت اجتماعی می تواند با تشویق و فعال کردن تمام ظرفیت های عمل اجتماعی و پشتیبانی جامعه، هزینه ها را کاهش دهد. عمل اجتماعی فقط در صورت مشارکت کامل جامعه صورت خواهد گرفت و هرچه تلاش بیشتری برای مشارکت دادن افراد انجام شود، در پاسخ عمل بیشتری صورت می گیرد.
- **رفاه:** مشارکت اجتماعی می تواند بر تجربه زندگی و رفاه سگ ها تأثیر مثبتی بجا بگذارد، زیرا جوامع برخلاف مداخلات موقت عوامل خارجی، حضوری پایدار و طولانی مدت دارند.
- **افراد تاثیر گذار:** در بسیاری از جوامع افرادی وجود دارند که نقشی مهم اما غیررسمی در رابطه با مدیریت جمعیت سگ ها ایفا می کنند. این افراد احتمالاً به این دلیل که رهبران جامعه بوده و یا در امور مرتبط با سگ ها خبره پنداشته می شوند، نحوه تعامل و مدیریت سگ ها توسط صاحبانشان را تحت تاثیر قرار می دهند. بهره گیری از تاثیر این افراد برای حمایت از مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها می تواند بسیار اثر گذار بوده و در مقابل، حذف آنها پیام های متناقضی را برای جامعه به همراه داشته باشد.

مشارکت اجتماعی یک رویکرد گسترده و کارآمد در مداخلات سلامت و توسعه است. شناسایی روش های موثر مشارکت اجتماعی که در جامعه شما در حال استفاده است، راه حل ارزشمندی است که می توان از آن برای بکارگیری یا ادغام مدیریت جمعیت سگ ها در سایر فعالیت های مشارکت اجتماعی بهره برد.

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها، فعالیت های مرتبط محلی هستند که رفتارهای مثبت انسانی را تشویق و پشتیبانی نموده و یک شبکه ایمن در جامعه، برای سگ های بی سرپرست ایجاد کرده و با تأثیرگذاری بر پویایی جمعیت سگ ها، تأثیر مثبتی از خود بجا می گذارند.

خدمات مورد نیاز (کادر ۳.۳) برای مدیریت کارآمد جمعیت سگ های محلی، در مرحله طراحی مدیریت جمعیت سگ ها انتخاب می شوند. این انتخاب براساس درک از پویایی جمعیت سگ ها در جامعه (که از طریق ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ ها حاصل شده است) و با بکارگیری اصول مدیریت انسانی جمعیت سگ ها تقویت می شود. این اصول در پیاده سازی خدمات انسانی مدیریت جمعیت سگ ها نیز کاربرد دارد، بخصوص در:

انسانیت و اخلاق: خدمات را به صورت انسانی پیاده سازی کنید. در موارد متعددی سعی کنید که از انسانیت فراتر رفته و با تبدیل خدمات به یک تجربه مثبت برای سگ ها، رفاه آنها را افزایش دهید.

پایداری و سازگاری: از ابتدا برنامه ای برای پایداری کلیه خدمات طراحی و اجرا کنید، اما به یاد داشته باشید که شرایط تغییر می کند و زمانی برای ارزیابی و سازگاری منظم اختصاص دهید.

کادر ۳.۳ خدمات مدیریت جمعیت سگ ها

ارائه ی همه ی خدمات برای همه ی مناطق ضروری نیست و خدمات به دو گروه خدمات پایه که در هر منطقه مورد نیاز هستند (هرچند تمرکز و نوع فعالیت ها بر اساس زمان و موقعیت متفاوت است) و خدمات وابسته به موقعیت که پیاده سازی آنها در زمان و مکان خاص ضرورت می یابد تقسیم می شوند. طراحی نظام مدیریت جمعیت سگ ها باید خدماتی را انتخاب کند که با مشکلات اولویت دار، مردم و سگ های هدف گذاری شده که طی ارزیابی وضع موجود و طراحی شناسایی شده اند، مطابقت داشته باشد:

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها عبارتند از:

خدمات پایه

ترویج رفتارهای مسئولانه

تقویت ظرفیت حرفه ای مدیریت جمعیت سگ ها

کنترل زاد و ولد

مراقبت دامپزشکی (از جمله واکسیناسیون هاری)

خدمات وابسته به موقعیت

آموزش کودکان

مراکز نگهداری و واگذاری

شناسایی و ثبت نام

کنترل پرورش و فروش تجاری

مدیریت دسترسی به منابع

رفتار انسان ها: پیاده سازی خدمات می تواند به روش های مختلفی انجام شود، تا جای ممکن رویکردهایی را انتخاب کنید که فرصت برای الگوسازی، ایجاد انگیزه و تثبیت رفتارهای مسئولانه و انسانی را به حداکثر می رسانند.

خدمات مدیریت جمعیت سگ ها ممکن است توسط نهادهای مختلفی پیاده سازی شوند، اما باید توسط **کارگروه اجرایی** مدیریت جمعیت سگ ها هماهنگ شود تا اطمینان حاصل شود که کلیه فعالیت ها به عنوان یک نظام واحد برای دستیابی به پیامدهای زیر همکاری می کنند:

- تشویق و حمایت از رفتار مسئولانه صاحبان و مراقبان سگ ها که در پیامدهای مورد انتظار روابط انسان- سگ توضیح داده شد (به بخش پیامدهای مورد انتظار: رابطه مثبت انسان- سگ مراجعه کنید).
- فراهم سازی یک شبکه ایمن برای سگ هایی مدیریت مناسبی از سوی صاحبان یا مراقبان خود دریافت نمی کنند.
- به حداقل رساندن تهدید های احتمالی از جانب سگ ها با هدف پذیرفته شدن آنها به عنوان بخشی از جامعه

خدمات پایه ی مدیریت جمعیت سگ ها

این خدمات برای تمام نظام های موثر مدیریت جمعیت سگ ها، بدون در نظر گرفتن موقعیت مکانی، ضروری هستند؛ هرچند تمرکز راهبردها و فعالیت های جاری در این خدمات در مناطق مختلف، متفاوت بوده و در طول زمان و در پاسخ به شرایط و نیازهای محلی تکامل می یابد.

۱. ترویج رفتار مسئولانه

ما پیش از این نقش مرکزی رفتار انسان به عنوان یک اصل در مدیریت موثر جمعیت سگ ها را تبیین کرده ایم. قبل از هر اقدامی در یک جامعه، شما باید بدانید که مردم محلی چه کارهایی از قبل انجام می دهند (یا انجام نمی دهند) و مشخص کنید لازم است چه کارهایی باید به صورتی متفاوت انجام شوند تا نظام مدیریت جمعیت سگ ها به صورت کارآمدتر و انسانی تر اجرا شود. افرادی که در اینجا مورد توجه ما هستند عبارتند از: صاحبان سگ ها، مراقبان و کسانی که در جامعه در کنار سگ ها زندگی می کنند، افرادی که تاثیر مستقیم و روزانه ای بر رفاه و پویایی سگ ها دارند. هرچند این رویکردهای ترویج دهنده رفتارهای مسئولانه، به ذی نفعان مدیریت جمعیت سگ ها مانند دامپزشکان، عوامل اعمال قانون و سیاستمداران نیز قابل بسط است. توجه کنید که شما تمام انگیزه ها و موانع درک شده و منحصر بفرد هر یک از ذی نفعان، که در واقع نشاندهنده رفتارهای هدف برای تغییر هستند، نمی شناسید و باید زمانی را برای ارتباط با افراد جهت شناخت واقعیت زندگی آنها و زمانی برای همکاری با افراد جهت اطمینان از تمایل و توانمندی آنها برای اجرا کردن رفتارهای درست مدیریت جمعیت سگ ها اختصاص دهید.

نظریه های بسیاری در مورد چگونگی تغییر و تثبیت رفتار وجود دارد و ابزاری که چندین مورد از این نظریه ها را تولید کرده است، مدل چرخ تغییر رفتار یا COM-B است. این مدل سه مؤلفه تغییر و تثبیت رفتار را مشخص می کند: توانایی، فرصت و انگیزه. ارکان و خدمات نظام

مطالعه موردی ۶

تغییر رفتار شکافتن بینی الاغ هادر کراچی، پاکستان

بله، ما می دانیم اینها الاغ هستند و سگ نیستند! اما این یک مثال عالی از بروک (www.thebrooke.org) برای تغییر رفتار انسان هاست که ابتدا با درک انگیزه این رفتار و سپس همکاری با صاحبان و ارائه دهندگان خدمات محلی برای بهبود مهارت ها و دانش مرتبط با رفاه حیوانات انجام گرفته است. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/changing-the-behaviour-of-slitting-nostrils-of-donkeys-working-in-karachi-pakistan/>

مطالعه موردی ۷

مثالی از بالی در ایجاد گروه های اجتماعی برای ترویج مراقبت مناسب و محافظت از سگ ها

همکاری با یکی از پروژه های یک سازمان مردم نهاد، روستاییان را قادر ساخت تا با مراقبت بهتر، سلامت سگ های خود را بهبود ببخشند. علاقه به این سگ ها الهام بخش "کلپ سگ ها" بود که دانش مراقبت مناسب از سگ ها را گسترش داده و سگ های واکسینه شده را در مقابل کشتار محافظت کنند. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است :

<https://www.icam-coalition.org/creating-social-groups-to-encourage-good-dog-care-and-protection-in-bali-indonesia/URL.org>

مدیریت جمعیت سگ ها باید با یکدیگر همکاری کنند تا این مؤلفه ها را مورد توجه قرار دهند (شکل ۵ نمونه ای از مدل COM-B در مدیریت جمعیت سگ ها را نشان می دهد).

نحوه پیاده سازی خدمات مدیریت جمعیت سگ ها می تواند بر نحوه رفتار مردم تأثیر بگذارد. به عنوان مثال می توان اعضای جامعه در پایش فعال جمعیت سگ های کوچه یا کمک به جابجایی سگ ها برای کنترل زاد و ولد یا مراقبت دامپزشکی شرکت داد. ادامه این بخش به صورت اختصاصی به چگونگی استفاده از ارتباطات هدفمند برای تغییر رفتار می پردازد.

توسعه ارتباطات برای تغییر رفتار (BCC) با هدف تغییر یا تقویت رفتارهای خاص در افراد یا گروههای هدف (از جمله کودکان) عمل میکند و می تواند شامل افزایش دانش، تغییر نگرش، ایجاد انگیزه و ساخت هنجارهای اجتماعی باشد (برای مرور مختصر گام های فرآیند BCC، به جدول ۳.۴ مراجعه کنید).

توجه: ما از اصطلاح ارتباط تغییر رفتار به "معنای عام" برای هرگونه فعالیت تغییر رفتار استفاده کرده ایم. از اصطلاحات جایگزین میتوان به کمپین های تغییر رفتار، آموزش اطلاعات و ارتباط (IEC)، ارتباط برای توسعه (C4D) و ارتباط تغییر اجتماعی رفتار (SBCC) اشاره کرد. جنبه اجتماعی SBCC اظهار می کند که آنچه مردم انجام می دهند تحت تأثیر روابط اجتماعی، هنجارها و ساختارهای جامعه است. بنابراین، SBCC نه تنها با فرد را مخاطب قرار می دهد، بلکه سعی می کند به صراحت تغییر اجتماعی را هدف قرار دهد و الهام بخش گفتگو و حرکت در جامعه باشد.

پیامدهای مورد انتظار:

- توانایی و انگیزه افراد برای رفتار مسئولانه هدفمند، امن و دلسوزانه در ارتباط با سگ ها افزایش یافته است.
- فشار اجتماعی و حمایت از رفتار مسئولانه هدفمند و دلسوزانه افزایش یافته است.
- شناخت و احترام مردم نسبت به نقش خدمات مدیریت جمعیت سگ ها و ارائه دهندگان حرفه ای این خدمات در جامعه افزایش یافته است.

ملاحظات:

- کودکان اهداف معتبری برای ارتباطات تغییر رفتار هستند و این تغییر رفتار غالباً شامل افزایش دانش مربوط به رفتارهای ایمن در رابطه با سگ هاست، تا بدین ترتیب از حیوان مراقبت شده و از حیوان گزیدگی جلوگیری بعمل آید. سایر راهنمایی های مرتبط نیز به همین ترتیب به کودکان آموزش داده می شود.
- ارتباطات برای تغییر رفتار در زمینه های بهداشت عمومی و توسعه بطور گسترده استفاده می شود. بهتر است روش هایی را جستجو کنید که در شرایط محلی بیشترین کارایی را دارند و از آنها برای برقراری ارتباط با سگ ها استفاده کنید.
- مشارکت دانشمندان علوم اجتماعی و ارتباطات حرفه ای باعث توسعه، اجرا و ارزیابی ارتباطات می شود.

مطالعه موردی ۸

افزایش استفاده از خدمات کنترل زاد و ولد با استفاده از نقاشی های دیواری در لیلونگوه، مالاوی

نقاشی های دیواری روی دیوارهای خارجی فروشگاه ها به عنوان یک روش ارتباطی مقرون به صرفه و با اثر طولانی مدت برای اطلاع رسانی به افراد محلی است تا این افراد بدانند برای دسترسی به خدمات کنترل زاد و ولد و واکسیناسیون هاری به کجا مراجعه کنند. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/increasing-use-of-reproduction-control-services-using-painted-murals-in-lilongwe-malawi/>

شکل ۵: مدل COM-B

برگرفته از Michie S, Atkins L, West R. (2014) The Behaviour Change Wheel: A Guide to Designing Interventions www.behaviourchangewheel.com

منابع:

- مدل چرخ تغییر رفتار یا COM-B، سه جز برای تغییر رفتار پیشنهاد می کند: توانایی، فرصت و انگیزه. www.behaviourchangewheel.com تغییر رفتار انسان برای حیوانات، منابع و فرصت های متعدد دیگری برای یادگیری تغییر رفتار در زمینه ی رفاه حیوانات فراهم می کند. www.hbcforanimals.com
- طرح واکسیناسیون گسترده برای کنترل هاری، دستورالعمل هایی برای توسعه و ارزیابی یک برنامه ارتباطی برای همکاری با سایر کشورها و ارتقا مفهوم پیشگیری از هاری تدوین نموده است. <https://caninerabiesblueprint.org/Communications-plan?lang=en>
- همکاری ظرفیت ارتباطات سلامت، یک بسته اجرایی در رابطه با تدوین راهبرد ارتباطی برای ارتباطات تغییرات اجتماعی و رفتاری ارائه داده است: <https://sbccimplementationkits.org/courses/designing-a-social-and-behavior-change-communication-strategy>

کادر ۳.۴ توسعه ارتباطات برای تغییر رفتار: مرحله به مرحله

خلاصه ای از گام های اساسی برای توسعه ارتباطات برای تغییر رفتار در ذیل آورده شده است:

۱. مشخص کنید میخواهید کدام رفتارها را تغییر دهید. ارتباطات زمانی بهترین اثربخشی را دارند که به جای تمرکز بر گروهی از رفتارها مثلاً "مراقبت از سگ خود"، بر رفتارهای خاص متمرکز شوند. از نمونه های یک رفتارهای خاص می توان به نگهداری یک سگ برای تمام عمر او، واگذاری مسئولانه سگ بجای رهاسازی یا عقیم سازی سگ ماده برای جلوگیری از تولد توله سگ های ناخواسته اشاره کرد. فقط روی رفتاری که می خواهید متوقف شود تمرکز نکنید، بلکه مشخص کنید جایگزین مثبت این رفتار چیست و مردم را برای انجام این جایگزین مثبت تشویق کنید.
۲. مخاطب خود را مشخص کنید. می خواهید رفتار چه کسی را تغییر دهید؟ دستیابی به تمام صاحبان سگ ها تنها با یک استراتژی ارتباطی، غیر واقع بینانه است؛ آیا صاحبان نوع خاصی از سگ ها در الویت هستند؟ مثلاً در بحث رهاسازی سگ ها، سگ های کارگر متعلق به کشاورزان و شکارچیان، یک هدف الویت دار محسوب می شوند. یا برای عقیم سازی سگ های ماده، باید صاحبان کم درآمد در مناطق شهری و شلوغ را مورد توجه قرار داد که فضای کافی برای نگهداری توله سگ های ناخواسته را در اختیار ندارند.
۳. توانایی، فرصت و انگیزه ی انجام این رفتارها را مشخص کنید، چراکه ممکن است به اقداماتی فراتر از ارتباطات نیاز داشته باشید. مثلاً برای افزایش فرصت، ممکن است به حمایت سایر خدمات مدیریت جمعیت سگ ها مانند عقیم سازی مقرون به صرفه و در دسترس، درمان های دامپزشکی و مرگ آرام در موارد بیماری های لاعلاج نیاز داشته باشیم.

۴. پیام های کلیدی رفتاری خود را مشخص تهیه کنید. میخواهید مردم چه رفتاری انجام دهند و این رفتار چه فایده ای برای آنها دارد؟
۵. کانال های ارتباطی شما کدامند؟ به مخاطبان اولویت دار خود بازگردید و ببینید آنها چگونه اطلاعات مورد نیاز خود را بدست می آورند و معمولا به کدام یک از کانال های ارتباطی برای یادگیری در مورد سگ های خود رجوع می کنند. از جمله کانال های ارتباطی می توان به رادیو، رسانه های اجتماعی، رهبر جامعه، دیگر صاحبان سگ ها (همتایان)، دامپزشک محلی یا متخصص بهداشت حیوانات اشاره کرد.
۶. محتوای ارتباطی برای کانال های متفاوت طراحی کنید و از آنها به صورت آزمایشی استفاده کنید. به خاطر داشته باشید خود شما عضوی از گروه هدف نیستید و بنابراین دیدگاه شما همیشه با مخاطبان هدف یکسان نیست. توجه داشته باشید که همیشه نیاز به چاپ فیزیکی محتوای ارتباطی نیست، بلکه می تواند به شکل نکاتی در مکالمه و یا اصطلاحاتی باشد که در حین مشارکت اجتماعی استفاده می شود. به کمک مخاطبان هدف خود مشخص کنید که:
- درک پذیری: آیا پیام ها واضح و مختصر هستند؟ آیا مخاطب پیام کلیدی را می فهمد و می داند چه اقداماتی برای دنبال کردن آن انجام دهد؟ کلمات استفاده شده چقدر مناسب هستند؟
 - جذابیت: این محتواها چه احساساتی را در فرد ایجاد می کنند؟ آیا گیرا هستند؟ آیا مخاطبان را به شکلی قدرتمند و مثبت غافلگیر می کند یا باعث انزجار و التهاب آنها می شود؟ آیا در آنها انگیزه، اهمیت به ارزش ها، عاطفه یا غرور ایجاد می کند؟
 - مقبولیت: آیا این مطالب با فرهنگ محلی سازگارند یا برای مخاطب به هر شکلی توهین آمیز یا ناخوشایند تلقی می شوند؟ آیا توصیفات بکار رفته واقع بینانه هستند و تصویر مناسبی از افراد را برای مخاطب ترسیم می کنند؟ آیا مخاطب می تواند جایگاه خود را برای انجام اقدامات ذکر شده در محتواها تشخیص دهد؟
۷. تثبیت رفتارها: هنگامی که مردم تغییری ایجاد کنند، برای ادامه آن تغییر به تقویت و انگیزه نیاز دارند. اینجاست که تحولات اجتماعی که یک رفتار را در جامعه ایجاد کرده اند، می توانند واقعا به یک فرد کمک کنند؛ چراکه این رفتارهای مثبت احتمالا توسط دیگران در جامعه الگوبرداری شده و به آنها پاداش داده می شود. ایجاد گروه های اجتماعی با محوریت سگ ها می تواند حمایت همتایان و پاداش اجتماعی برای صاحبان سگ ها را به همراه داشته باشد و به آنها در مراقبت از سگ ها کمک کند. مطالعه موردی ۷، مثالی از یک پروژه مشارکت اجتماعی در بالی است که ایجاد یک کلاب روستایی و غیر رسمی برای حمایت از سگ ها را تشویق می کند. اطمینان حاصل کنید که همه ی جنبه های دیگر خدمات مدیریت جمعیت سگ ها نیز این رفتارها را تقویت و مدل سازی می کنند. به عنوان مثال، کارکنان شاغل در خدمات مدیریت جمعیت سگ ها باید هنگام برخورد با سگ ها انسانی و دلسوزانه رفتار کنند تا صاحبان و مراقبان سگ ها نیز به رفتار دلسوزانه تشویق شوند.

- تاثیرات مثبت از طریق طراحی، نام یک مجموعه مشورتی ارائه دهنده آموزش و ظرفیت سازی (از جمله تغییرات رفتاری) است.

<http://www.impactbydesigninc.org>

۲. تقویت ظرفیت حرفه ای مدیریت جمعیت سگ ها

ارائه ی خدمات مدیریت جمعیت سگ ها به طیف وسیعی از متخصصان ماهر نیاز دارد: دامپزشکان، پرستاران/تکنسین های دامپزشکی، کارشناسان رفاه حیوانات، مقامات بهداشت عمومی، مربیان و کارکنان مراکز باز سکونت دهی. متخصصین آموزش در بسیاری از مناطق، سرپرستی و پشتیبانی لازم برای اینکه عضو کارآمدی از تیم مدیریت جمعیت سگ ها باشند را دریافت نمی کنند و غالباً نیازمند آموزش و پشتیبانی هستند. سازمان ها/متخصصان دیگری ممکن است از سایر نقاط برای ارائه ی خدمات مدیریت جمعیت سگ ها مانند عقیم سازی، واکسیناسیون و آموزش به این مناطق سفر کنند. اگرچه این ظرفیت خارجی و اضافی می تواند در کوتاه مدت یک پشتیبانی مناسب تلقی شود اما باید به ایجاد ظرفیت حرفه ای محلی توجه شود تا تأثیر ماندگاری ایجاد شود. این امر تضمین می کند که مدیریت جمعیت سگ ها به یکی از خدمات دائمی جامعه برای ایجاد جمعیتی سالم، امن و خواستنی از سگ ها تبدیل می شود.

پیامدهای مورد انتظار:

- خدمات مدیریت جمعیت سگ ها در دسترس، باکیفیت و پاسخگوی نیازهای موجود هستند.
- دست اندرکاران مدیریت جمعیت سگ ها، تجهیزات لازم را در اختیار دارند و می توانند انتظارات موجود را برآورده کنند. آنها انگیزه لازم برای حضور در مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها را کسب کرده اند.
- دست اندرکاران مدیریت جمعیت سگ ها مورد احترام عمومی هستند و اقدامات آنها برای مدیریت جمعیت سگ ها ارزشمند شمرده می شود.

ملاحظات:

- بررسی کنید که آیا امکانی برای ادغام مهارت ها و دانش مورد نیاز برای مدیریت موثر جمعیت سگ ها در دروس پیش نیاز/اصلی دانشگاهی به عنوان شرط فارغ التحصیلی دست اندرکاران حرفه ای وجود دارد.
- میزان پذیرش و موفقیت آموزش ها به علاقه دست اندرکاران حرفه ای برای مشارکت در خدمات مدیریت جمعیت سگ ها بستگی دارد، احتمالاً برای ایجاد انگیزه و باور اهمیت نقش افراد حرفه ای در مدیریت جمعیت سگ ها به حمایت طلبی نیاز دارید. می توان از مشوق هایی مانند تضمین شرکت آنها در امور مدیریت جمعیت سگ ها در صورت موفقیت در آموزش ها استفاده کرد. نقش آنها فقط مقابله با جمعیت کنونی سگ های بلاصاحب نیست، بلکه باید خدمات در دسترس و طولانی مدت مدیریت جمعیت سگ ها را برای جمعیت صاحب دار نیز ارائه کنند، چراکه این سگ ها منبع اصلی سگ های سرگردان در آینده هستند.

مطالعه موردی ۹

برنامه های طولانی مدت، مقرون به صرفه و با کیفیت بالا برای عقیم سازی سگ ها و گربه های صاحب دار در بولیوی

مانو آموزش جراحی های کارآمد، با کیفیت و کمتر تهاجمی به دامپزشکان و تکنسین ها باعث کاهش هزینه ها و زمان جراحی در کنار حفظ ایمنی و مراقبت از حیوانات می شود. این پس انداز هزینه ها به صاحبان سگ و گربه منتقل شد و دسترسی به خدمات کنترل تولید مثل را افزایش داد. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/creating-affordable-spay-neuter-programs-for-owned-dogs-and-cats-in-bolivia/>

مطالعه موردی ۱۰

مستعدسازی محیط از طریق آموزش متخصصان و ایجاد ظرفیت محلی در بوتان

دولت بوتان از یک سازمان مردم نهاد بین المللی برای آموزش جراحی عقیم سازی با کیفیت بالا و حداقل تهاجم به دامپزشکان دولتی حمایت کرد. این امر به دولت های منطقه این امکان را داد که جمعیت سگ های بوتان را به صورت مؤثر و انسانی مدیریت کنند. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/enabling-environment-through-training-professionals-and-building-local-capacity-in-bhutan/>

مطالعه موردی ۱۱

مثالی از مشارکت جامعه و پشتیبانی حرفه ای دامپزشکی در اروپای شرقی

آموزش و راهنمایی یک دامپزشک حرفه ای و کلیدی، سبب رشد و پیشرفت یک مداخله مدیریتی مردم نهاد برای جمعیت سگ ها شد. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/example-of-community-engagement-and-veterinary-professional-support-in-eastern-europe/>

▪ آموزش می تواند در دو مکان صورت گیرد: محیطی که از قبل مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها در حال انجام است و خدمات به خوبی کار می کنند یا منطقه ای که دست اندرکاران مدیریت جمعیت سگ ها در آنجا مشغول به کارند. محیط اول علاوه بر اینکه آموزش را در بستر مهارت های حرفه ای خاص ارائه می کند، تماس با تمام فرآیندهای ارائه نظام مدیریت جمعیت سگ ها را نیز ممکن نموده و الهام بخش دستیابی به اهداف آینده است. گزینه دوم، حضور مربی در محل کار دست اندرکاران مدیریت جمعیت سگ ها و ارائه آموزش در همان محل است. بدین ترتیب مربی می تواند به محدودیت های زندگی واقعی و فرصت های موجود برای ارائه خدمات مدیریت جمعیت سگ ها اشاره کند، بدین ترتیب یک تجربه ی آموزشی اختصاصی و منحصر بفرد ایجاد می شود. در حالت ایده آل، متخصصان باید هر دو محیط آموزشی ذکر شده را تجربه کنند.

▪ ظرفیتی برای تربیت مربیان^۱ جدید لحاظ کنید. این ظرفیت سازی با شرکت دادن افراد واجد شرایط و مهارت لازم برای تعلیم و مربیگری شکل می گیرد. امکان ایجاد ساختار/برنامه درسی و ابزارهای آموزشی و همچنین پشتیبانی از فرصت های جاری آموزش را بوجود آورید.

▪ مربیان باید آمادگی کافی برای سازگاری با واقعیت های محل کار کارآموزان خود را داشته باشند. به عنوان مثال، هنگام آموزش دامپزشکانی از کشورهای مختلف باید دسترسی به داروهای جراحی به خوبی بررسی شده و پروتکل ها قبل از آموزش تطبیق داده شوند تا دامپزشکان بتوانند آموخته های خود را پیاده سازی کنند. وابستگی متقابل دست اندرکاران حرفه ای باید مد نظر قرار گیرد. در حالت ایده آل، آموزش باید به تمام افراد حرفه ای مرتبط ارائه شود، مثلاً ارائه خدمات کنترل زاد و ولد نه تنها به دامپزشک بلکه باید به یک تکنسین/پرستار دامپزشک نیز آموزش داده شود و اگر این افراد در کنار یک دامپزشک آموزش ببینند، تیمی کارآمد و هماهنگ شکل می گیرد. علاوه بر این، ممکن است به کمک همکار دیگری برای ارتباط و مشارکت جامعه نیاز باشد تا صاحبان و مراقبان سگ ها برای استفاده از خدمات کنترل زاد و ولد آمادگی داشته و به این خدمات دسترسی داشته باشند.

▪ هزینه ای برای آموزش ها در نظر بگیرید و مطمئن شوید که کارآموزان برای آموزش خود آموزش ارزش قائل هستند. اطمینان حاصل کنید که یک مسیر جایگزین/ضمنی برای کارآموزان با انگیزه ای که قادر به پرداخت هزینه ها نیستند وجود دارد.

▪ در هنگام آموزش جراحی عقیم سازی به دامپزشکان، کلیه ی فرآیندها را برجسته و لحاظ کنید: رضایت صاحب/مشارکت جامعه و کسب رضایت هنگام معاینه بالینی اولیه سگ، آماده سازی برای جراحی، بیهوشی و ضد درد، تکنیک گند زدایی و ضد عفونی برای جراحی، مراقبت بعد از عمل، مقابله با مشکلات حین عمل و ثبت و نگهداری سوابق. بر اهمیت مراقبت بعد از عمل، پایش و نگهداری پرونده ها تاکید کنید تا دامپزشکان بتوانند موفقیت جراحی را بر اساس میزان بهبود سگ ها ارزیابی کنند.

▪ در برخی کشورها، توسعه حرفه ای مداوم^۲ (CPD) بخش مشخصی از حرفه ی متخصصان

1- train-the-trainers

1- Continuing Professional Development

مطالعه موردی ۱۳

آموزش درون مرزی دامپزشکان در
آمریکای لاتین برای ایجاد برنامه‌های
پایدار عقیم سازی

آموزش با کیفیت و گسترده جراحی عقیم سازی به جراحان و تکنسین ها سبب کاهش هزینه های آنها شده است. این آموزش، دسترسی صاحبان سگ ها به خدمات کنترل زاد و ولد را تسهیل کرده و تجربه عمل جراحی و نقاقت بعد از آن را برای سگ ها بهبود بخشیده است. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/strengthening-veterinary-capacity-to-create-sustainable-spay-neuter-programmes-in-latin-america/>

است و آنها برای تکمیل توسعه مداوم حرفه ای خود موظف به گذراندن ساعات مشخصی بوده و یا به ازای تکمیل آن امتیاز مالی دریافت می کنند. برای اینکه آموزش های ارائه شده در مورد خدمات مدیریت جمعیت سگ ها، بخشی از این فرآیند توسعه مداوم حرفه ای محسوب شود احتمالاً به تشخیص/تأیید دوره‌ی آموزشی توسط یک نهاد رسمی در آن کشور نیاز است.

▪ گواهینامه‌ی دوره‌ها برای کارآموزان حائز اهمیت است، چراکه شرکت آنها در دوره های آموزشی را تأیید می کند. کلمات انتخاب شده برای گواهینامه باید مناسب باشد، آیا این یک “گواهی اتمام دوره” است یا اینکه کارآموز مجموعه معیارهای معینی برای دریافت یک “توصیه نامه” یا “اعتباربخشی” برآورده کرده است؟

▪ افرادی در برنامه مدیریت جمعیت سگ ها فعالیت دارند که با وجود ایفای نقش حیاتی در موفقیت برنامه ها، کمترین آموزش را دریافت می کنند. این افراد به صورت مستقیم با سگها از جمله سگ های بلاصاحب در مناطق عمومی، کلینیک ها و مراکز نگهداری/واگذاری سر و کار دارند. آنها می توانند تأثیر عمیقی بر روی تجربه سگ از خدمات مدیریت جمعیت سگ ها داشته باشند و از طرفی کاملاً در دید عموم اند. در بعضی کشورها از کلمه‌ی “زنده گیر” برای تعریف نقش آنها استفاده می شود، اما ممکن است نقش هایی فراتر از زنده گیری، از جمله اعمال قانون و مشارکت اجتماعی را به عهده داشته باشند. در این راهنما از آنها به عنوان متصدی رفاه حیوانات^۱ (AWOs) یاد می کنیم. از آنجایی که این افراد ارتباط مستقیمی با سگ ها دارند، لازم است نه تنها در برخورد انسانی مهارت پیدا کنند، بلکه باید تلاش کنند که این برخورد مثبت به یک پاداش برای سگ ها تبدیل شود (به ضمیمه ت: مدیریت انسانی

1- Animal Welfare Officer

مراجعه کنید). این افراد در دید عموم مردم و در تعامل نزدیک با آنها هستند، بنابراین از نحوه تعامل آنها با سگ ها می توان الگویی برای یک رفتار مطلوب ساخت و تأکید بیشتری بر لزوم برخورد انسانی داشت. بسته به نقش و مسئولیت ماموران رفاه حیوانات، آموزش آنها ممکن است طیفی از دانش و مهارت ها از جمله برخورد انسانی، نیازها و رفاه سگ، مراقبت از سگ، مهارت های ارتباطی، قانون گذاری مربوطه و سلامت عمومی در ارتباط با سگ ها را در برگیرد. دسترسی به چنین آموزش هایی به کارفرمایان کمک می کند تا نقش یک مامور رفاه حیوانات در دید عموم جذاب تر باشد و جذب کارکنان به چنین موقعیتی را افزایش می دهد.

منابع:

- مرکز بین المللی Jeanne Marchig برای آموزش رفاه حیوانات، منابعی برای حمایت از دست اندرکاران حرفه ای زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت (این فرآیند با جزئیات بیشتر در بخش کنترل زاد و ولد توضیح داده شده است) تدوین نموده است:
<http://edin.ac/dog-welfare>
- راهنمای عملیاتی IFAW برای استانداردهای دامپزشکی
<https://www.icam-coalition.org/download/ifaw-field-manual-of-veterinary-standards/>
- پلتفرم GARC بستری از مجموعه دوره های برخط رایگان برای ارتقای مهارت ها و دانش افراد درگیر در آگاهی بخشی و پیشگیری از هاری است و شامل دوره هایی در رابطه با هماهنگی اجتماعی، جابجایی و واکسیناسیون حیوانات و مراقبت انسانی از بیمار است. <https://rabiesalliance.org/capacity-building/gep>
- محتوای آموزشی و ویدئوهای خدمات و جراحی عقیم سازی: کلمه “spay/neuter” را در قسمت tools and tips این وبسایت جستجو کنید:
<https://www.aspcapro.org/resource-library>
- انجمن دامپزشکان پناهگاه ها، ۲۰۱۶، دستورالعمل های مراقبتی دامپزشکی برای برنامه های عقیم سازی
<https://avmajournals.avma.org/doi/pdf/10.2460/javma.249.2.165>
- کتاب Field Manual for Small Animal Medicine، سال ۲۰۱۸، اثر Eds Kommedal و Polak

۳. کنترل زاد و ولد

جمعیت حیوانات با عواملی چون مرگ و میر، زاد و ولد و مهاجرت محدود می شود. هرچند کاهش تولیدمثل یک روش انسانی برای محدودسازی رشد جمعیت محسوب می شود، اما مدیریت انسانی

و موثر جمعیت سگ ها نه تنها به محدود کردن اندازه جمعیت کل سگ ها پرداخته و نگاه یکسانی به کنترل زاد و ولد همه سگ ها دارد، بلکه بر مدیریت تولید مثل هریک از سگ ها نیز متمرکز است.

مطالعه موردی ۱۲

فرآیند زنده گیری-عقیم سازی-واکسیناسیون- بازگشت در دهرادون، هند: پیاده سازی با تمرکز بر سگ های ماده و با همکاری جامعه

زنده گیری- عقیم سازی- واکسیناسیون- بازگشت سگ های سرگردان در دهرادون با تمرکز بر سگ های ماده، با بهره گیری از رویکرد Abhay Sankalp و با کمک جوامع محلی پیاده سازی شد. عقیم سازی سگ های ماده با پوشش بالا انجام گرفت که نتیجه آن کاهش تراکم سگ های سرگردان ظرف ۲/۵ سال بوده است. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/cnvr-in-dehradun-female-dog-focused-cnvr-implemented-with-community-engagement/>

مطالعه موردی ۱۴

پروژه ملی مدیریت جمعیت و کنترل هاری، بوتان

بوتان یک مداخله ملی زنده گیری-عقیم سازی-واکسیناسیون- بازگشت برای جایگزینی روش های غیر انسانی کنترل سگ ها را پیرنامه ریزی کرد که به صورت گسترش ظرفیت عقیم سازی در تمام مناطق پیاده سازی شد (به مطالعه موردی ۱۰: مستعد سازی محیط از طریق آموزش متخصصان و ایجاد ظرفیت محلی در بوتان مراجعه کنید). هم اکنون پوشش عقیم سازی سگ های سرگردان بالاست و گام بعدی مدیریت جمعیت سگ ها، هدف قرار دادن رها سازی سگ های صاحب دار است. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/national-dpm-and-rabies-control-bhutan/>

کادر ۳.۵ ملاحظات ویژه زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت

زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت، به اشتباه به عنوان یک راه حل مستقل و مناسب برای یک رویکرد جامع ملی در مدیریت جمعیت سگ ها شناخته شده است. اگرچه این روش یک گزینه مناسب برای ارائه ی خدمات کنترل زاد و ولد است اما مانند هریک دیگر از خدمات مدیریت جمعیت سگ ها باید همراه و در ترکیب با سایر روش ها اجرا شود تا نظام مدیریت جمعیت سگ ها عملکرد مناسبی داشته باشد.

▪ زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت برای همه ی مناطق مناسب نیست و به جامعه ای صبور نیاز دارد که سگ های رها را بپذیرند و محیطی مناسب برای سطح معقولی از رفاه برای سگ ها ایجاد کنند. ضروری است که فرآیند زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت از طرف مقامات ذی صلاح تایید شده و در نظام مدیریت جمعیت سگ ها ادغام شود.

▪ اگر این موارد رعایت نشود، خطر بزرگی سگ ها را تهدید می کند. مثال واضح این شرایط، پیاده سازی همزمان زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت و زنده گیری - کشتار در یک منطقه واحد بود که به کشتار سگ های عقیم شده و واکسینه منجر شد. زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت برای همه سگ ها مناسب نیست و باید بر اساس بررسی و هدف گذاری صورت گیرد. به عنوان مثال، واگذاری برای بعضی از سگ ها مانند توله سگ هایی که اجتماعی شده اند، مناسب تر از واگذاری برای سگ هایی است که با رفتارهای پرخاشجویانه در تعارض با اعضای جامعه هستند.

▪ زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت، تعداد توله سگ های متولد شده را کاهش می دهد. این مسئله نکته ی مثبتی محسوب می شود چراکه مرگ و میر توله سگ های کوچه / بلاصاحب نسبتا زیاد است که هم خود قبل از مرگ رنج زیادی می کشند و هم مرگ آنها درد زیادی برای جامعه به همراه دارد. در نقاطی که میزان مرگ و میر توله سگ ها زیاد است، جمعیت سگ های کوچه / بلاصاحب از طریق تولید مثل پایدار نمی ماند بلکه افزایش آنها از طریق رها شدگی و مهاجرت خرده جمعیت هاست؛ پس زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت^۱ در این مناطق به تنهایی و بدون سایر خدمات مدیریت جمعیت سگ ها نمی تواند بر اندازه ی جمعیت سگ های بالغ تاثیر بگذارد چراکه این روش تنها بر تولد توله سگ های جدید موثر بوده و تاثیری بر رها سازی و مهاجرت خرده جمعیت ها ندارد.

▪ در جایی که جفت گیری سگ های کوچه / بلاصاحب موفقیت آمیز باشد، ۷۰٪ سگ های ماده به عقیم سازی نیاز دارند و منطقی است که این ۷۰٪ هدف پوشش واکسیناسیون هاری نیز قرار بگیرند (عقیم سازی و واکسیناسیون در همان سگ ها انجام شود). در نظر داشته باشید که این درصد تجربی بوده و می تواند بنا به منطقه مورد نظر تغییر کند. درصد سگ های ماده ای که سالانه به عقیم سازی نیاز دارند، به میزان رشد احتمالی جمعیت (تعداد سگ های جمعیت بعد از یک سال در مقایسه با تعداد اولیه سگ ها) بستگی دارد.

1- catch- neuter- vaccination- return

ضمیمه ۳، اطلاعات بیشتری در مورد عوامل مؤثر بر نرخ رشد جمعیت سگ ها از جمله تغییر در تراکم سگ ها و تاثیر آن برای اهداف عقیم سازی ارائه می دهد.

- هرچه تعداد سگ های بیشتری در سال عقیم شوند، سرعت کاهش جمعیت بیشتر و تراکم آن پایین تر خواهد بود. بیشتر درمانگاه های زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت، ظرفیت مشخصی برای عقیم سازی سگ ها دارند، اما اگر عقیم سازی تعداد بیشتری از سگ ها از این طریق و از نظر لجستیکی در ماه ها/سال های اولیه امکان پذیر بوده و سپس به سطح پایداری کاهش داده شود، از آنجا که جمعیت در یک سطح جدید پایداری می شود پس دستیابی سریعتر به سطح پایداری از جمعیت کمتر امکان پذیر خواهد بود.

- برای کاهش تراکم جمعیت سگ ها، عقیم سازی راه بهتری نسبت به کشتار است، چراکه کشتار نیاز به حذف تعداد بسیار بیشتری از جمعیت دارد. برای جلوگیری از رشد جمعیت، همان درصد از ماده هایی که قادر به زاد و ولد هستند، نیاز به کشته یا عقیم سازی دارند. اما در جمعیتی که تراکم با کشتار ثابت نگه داشته شده است، کاهش جمعیت دربرگیرنده ی کل ماده ها است. از این رو، کشتار روشی کم اثر و غیر انسانی است.

- سگ ها باید به مکانی که از آنجا گرفته شدند بازگردانده شوند. بازگرداندن سگ ها به قلمرو قبلی، دسترسی آنها به همان منابعی که از قبل دسترسی داشتند را تضمین می کند و از خطر نزاع بین سگ ها که ناشی از رها سازی آنها در قلمرو ناآشناست، جلوگیری می کند. زمانی که مداخله ی زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت برای توله سگ ها انجام می شود، باید دقت داشت که توله ها حتما به مادرشان بازگردانده شوند.

- زنده گیری و عقیم سازی سگ های صاحب دار به اشتباه و بدون رضایت صاحب آنها، یک تهدید برای فرآیند زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت است، از این رو این فرآیند باید با مشارکت کامل جامعه انجام شود تا سگ ها به درستی شناسایی شوند. این موضوع فرصتی برای اعضای جامعه فراهم می کند تا از طریق کمک به انتقال سگ ها (بعد از آموزش های اولیه و همراه با نظارت) و نظارت بعد از عمل، در پیاده سازی مداخلات مشارکت کنند.

- در تمام این فرآیند باید بر روی رفتار انسانی با سگ ها تاکید داشته باشیم تا رفاه سگ ها حفظ شده و الگوی مثبتی از تعامل انسان-سگ برای جامعه شکل گیرد (برای کسب اطلاعات بیشتر در این مورد به ضمیمه ۳: رفتار انسانی با سگ مراجعه کنید).

برخی توله سگ ها برای صاحبان سگ ها و جامعه ارزش دارند، در حالی که برخی دیگر از آنها ناخواسته هستند. نقش اولیه خدمات کنترل تولید مثل در مدیریت جمعیت سگ ها این است که به خوبی شناخته شده، قابل اعتماد و در دسترس باشند تا صاحبان سگ ها و جوامع از این خدمات در زمان مناسب و برای سگ های مناسب استفاده کنند تا از تولد توله سگ های ناخواسته جلوگیری شود.

پیامدهای مورد انتظار:

- خدمات کنترل زاد و ولد به شکلی هدفمند استفاده شده اند تا از تولد توله سگ های ناخواسته جلوگیری شود. این امر به تعادل بین "عرضه و تقاضا" منجر شده و تعداد و نوع توله سگ های متولد شده با خواست و ظرفیت جامعه متناسب است.
- کنترل زاد و ولد برای تثبیت و کاهش جمعیت سگ های کوچه و بلاصاحب تا رسیدن به سطح قابل قبولی ادامه یافته است.

ملاحظات :

▪ جراحی عقیم سازی به معنای برداشتن اندام های تولیدمثلی تحت بیهوشی عمومی است که حیوان را به صورت دائمی عقیم می کند و می تواند رفتارهای جنسی را کاهش دهد (به ویژه اگر در مراحل اولیه رشد جنسی حیوان انجام شود). تکنیک های جراحی باید به درستی انجام شده و استانداردهای مناسبی برای کاهش یا حذف خطر عفونت و کنترل فعال و چند مرحله ای درد رعایت شود. این عمل به دامپزشکان آموزش دیده، تکنسین های حیوانات، دارو، زیرساخت ها/تجهیزات مناسب نیاز دارد.

▪ اگرچه روش های فعلی برای کنترل باروری بدون نیاز به جراحی از حیطة های فعال پژوهش هستند، اما با چالش هایی مواجه اند که کاربری آنها را برای مدیریت جمعیت سگ ها محدود می کند. این چالش ها با توجه به روش مورد استفاده متفاوت اند اما از جمله ی آنها می توان به هزینه های بالا، تأثیر موقت و احتمال بروز عوارض جانبی اشاره کرد. این عوارض جانبی به هوشیاری صاحب حیوان و اقدام سریع نیاز دارند و بنابراین برای سگ های بلاصاحب یا سگ های صاحب دار بدون نظارت نامناسب هستند. برای دسترسی به اطلاعات موجود در مورد گزینه های کنترل باروری بدون نیاز به جراحی، به اتحادیه پیشگیری از بارداری گربه ها و سگ ها^۱ مراجعه کنید.

▪ با توجه به هزینه های عقیم سازی، توصیه می شود که این مداخله با هدف گذاری سگ ها انجام شود. این هدف گذاری باید براساس ارزیابی وضع کنونی جمعیت سگ ها انجام شود (به فصل ۲ مراجعه کنید) تا بر منبع سگ های مشکل دار یا مرتبط با مشکل متمرکز شود. موارد زیر نمونه هایی از اهداف احتمالی هستند (اما از یک مکان تا مکان دیگر متفاوت اند):

۱. توله های متولد شده از سگ های کوچه یا سگ های بلاصاحب، احتمال بقا و واگذاری کمی دارند، بنابراین چه در صورت واگذاری و چه در صورت رهاسازی، الویت عقیم سازی محسوب می شوند (به کادر ۳.۵ مراجعه کنید).

1- Alliance for the Contraception of Cats and Dogs- <http://www.acc-d.org/>

۲. سگ های صاحب داری که توله های آنها به احتمال زیاد رها شده یا بدون نظارت در جامعه پرده خواهند زد. این موضوع به نقش سگ در خانوار (به عنوان مثال توله ی سگ های نگهبان نسبت به توله ی سگ های خانگی مطلوبیت کمتری دارند) یا شرایط اجتماعی-اقتصادی صاحب سگ بستگی دارد که ممکن است ظرفیت مراقبت از توله سگ ها را محدود کند.

۳. سگ های ماده، عامل محدود کننده در ظرفیت زاد و ولد کل جمعیت سگ ها محسوب می شوند و صاحبان سگ های ماده بیش از سایرین با توله های ناخواسته سر و کار دارند. بنابراین دسترسی به خدمات عقیم سازی برای سگ های ماده در مقایسه با عقیم سازی سگ های نر، تأثیر بیشتری بر تولد توله های ناخواسته دارد.

۴. رفتارهای جنسی سگ های نر، به خصوص هنگامی که سگ های ماده فحل هستند ممکن است مشکل ساز باشد. این رفتارها شامل پرده زدن اطراف سگ های ماده، نزاع بین نرها و جفت گیری است. پیش بینی تأثیر عقیم سازی بر رفتار نرهای بالغ دشوار است و به نقش تستوسترون در تحریک/حفظ رفتارها در هریک از سگ ها بستگی دارد. تغییر رفتارهای جنسی بعد از عقیم سازی، ممکن است در سگ های نر بالغ چندان چشمگیر نباشد، اما این قضیه در سگ های نر جوانی که رفتارهای جنسی کاملی ندارند برعکس است. هرچند که این موضوع کاملاً آزموده نشده، اما سگ های نر جوان بعد از سگ های ماده برای عقیم سازی الویت محسوب می شوند.

- مدیریت جمعیت سگ ها یک چالش جاری است و پایداری خدمات کنترل زاد و ولد باید مد نظر قرار گیرد. ارائه خدمات رایگان یا کم هزینه بدون توضیح صورت کامل هزینه ها ممکن است باعث درک غیر واقعی صاحبان سگ ها از مخارج شود.

- زیرساخت های محلی دامپزشکی برای تضمین سلامت عمومی و رفاه حیوانات یک الزام است (به خدمات اساسی مراقبت های دامپزشکی مراجعه کنید). ایجاد و ادغام ظرفیت محلی دامپزشکی برای ارائه ی خدمات عقیم سازی و مراقبت های عمومی دامپزشکی، نسبت به تکیه بر بازدید های دوره ای دامپزشکان غیر محلی ارجحیت دارد.

- کنترل زاد و ولد مزایای متعددی برای سلامتی سگ های نر و ماده به دنبال دارد که جلوگیری از انتقال تومورهای مقاربتی سگ^۱ (TVT) از جمله ی آنهاست. این تومورها در واقع سلول های سرطانی زنده هستند که بین سگ ها و معمولاً در طی فرآیند جفت گیری منتقل می شوند. عقیم سازی مزایای دیگری مانند جلوگیری از پیومترا (عفونت کشنده رحم) و کاهش خطر تومورهای پستانی را برای سگ های ماده به همراه دارد. مزایای رفتاری مانند کاهش علامت گذاری با ادرار و پرده زدن و عدم تغییرات رفتاری مرتبط با تغییرات هورمونی در مرحله فحل هم ممکن است از دیگر مزایای عقیم سازی باشند، هرچند که باید در نظر گرفت بیشتر رفتارها ترکیبی از ژنتیک و یادگیری است و عقیم سازی شاید به تنهایی نتواند تأثیر چشمگیری روی رفتار سگ ها بگذارد.

1- Transmissible venereal tumours

▪ عقیم سازی توله ها به مفهوم عقیم سازی از طریق جراحی در سن هشت هفتگی و در توله هایی با حداقل وزن ۱ کیلوگرم است. مطالعات نشان می دهند که این روش از نظر پزشکی توجیه پذیر بوده و مزایای بسیاری برای بیماران و جراحان به همراه دارد. اما مشابه سایر فرآیندهای پزشکی، جراح باید در مورد انتخاب بیمار با احتیاط عمل کنند. باید روال و معیارهای واضحی برای انتخاب توله سگ ها جهت عقیم سازی وجود داشته باشد و معیارهای مربوط به سلامتی توله سگ، ضرورت (احتمال از دسترس خارج شدن توله سگ ها در سنین بالاتر)، در دسترس بودن کادر مجرب و مراقبت های بعد از عمل در یک محیط راحت و با دمای متعادل لحاظ شده باشد.

▪ رفتار انسانی در هنگام ارائه ی خدمات کنترل زاد و ولد بسیار مهم است. برای کسب اطلاعات بیشتر در این مورد به ضمیمه ت مراجعه کنید.

فعالیت های بالقوه :

▪ برای دسترسی سگ های صاحب دار و سگ های محله به خدمات عقیم سازی با هزینه ی مناسب، طرح های حمایتی در نظر بگیرید. این طرح های حمایتی را می توان به گروه خاصی از صاحبان سگ ها و متناسب با وضعیت اقتصادی-اجتماعی آنها ارائه داد.

▪ در نقاط غیر قابل دسترسی که درمانگاه های ثابت با محدودیت مواجه هستند، می توان از مراکز سیار یا موقت برای ارائه خدمات کنترل زاد و ولد استفاده کرد، اما باید از ضد عفونی بودن محیط حین جراحی و انگیزه افراد برای ارائه مراقبت های بعد از عمل و گزارش مشکلات احتمالی اطمینان حاصل کرد.

▪ با توجه به ارتباط بین مقیاس انجام کار و اندازه هزینه ها، اگر خدمات عقیم سازی در ابعاد گسترده انجام شود، احتمالاً با هزینه ی کمتری همراه خواهد بود و می توان از امکانات کلینیکی سیار یا موقت که برای این خدمات اختصاص یافته اند استفاده کرد. توجه داشته باشید که این امر نیاز به آموزش های ویژه ای برای دامپزشکان دارد و حجم زیاد کار نباید منجر به کاهش استانداردها شود. با این هدف، دامپزشکانی که به خوبی آموزش دیده و آماده هستند می توانند به صورت داوطلب با خدمات دامپزشکی منطقه ای برای مدیریت جمعیت سگ ها همکاری کنند.

▪ در جایی که سگ های بلاصاحب امکان بقا داشته باشند، جمعیت سگ های سرگردان یا همان به دام انداختن- واکسیناسیون- رهاسازی آزاد سازی^۱ (TNR)، رویکرد مناسبی برای سگ های کوچه و سگ های بلاصاحب است که عقیم سازی + واکسیناسیون هاری (می تواند شامل واکسیناسیون برای سایر بیماری ها و انگل زدایی نیز باشد) را در بر می گیرد. این فرآیند شامل مراحل گرفتن سگ ها، انتقال به درمانگاه برای عقیم سازی (و علامت گذاری برای شناسایی سگ عقیم شده)، طی دوره نقاهت و سپس برگرداندن سگ به نقطه ی زنده گیری است. پس زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت، راهی برای مدیریت جمعیت فعلی سگ های سرگردان در محل زندگی خود آنهاست (برای اطلاع از ملاحظات مهم زنده گیری- عقیم

1- Trap Neuter Release

سازی- بازگشت، به کادر ۳.۵ مراجعه کنید).

منابع:

- نرم افزار HSI برای مدیریت پروژه های CNVR - قابل اجرا بر روی تلفن همراه
<https://www.hsi.org/issues/dog-cat-welfare/>
- مرکز بین المللی Jeanne Marchig برای آموزش رفاه حیوانات، منابعی برای حمایت از دست اندرکاران حرفه ای زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت (این فرآیند با جزئیات بیشتر در بخش کنترل زاد و ولد توضیح داده شده است) تدوین نموده است:
<http://edin.ac/dog-welfare>
- راهنمای عملیاتی IFAW برای استانداردهای دامپزشکی
<https://www.icam-coalition.org/download/ifaw-field-manual-of-veterinary-standards/>
- محتوای آموزشی و ویدئوهای خدمات و جراحی عقیم سازی: کلمه "spay/neuter" را در قسمت tools and tips این وبسایت جستجو کنید:
<https://www.aspcapro.org/resource-library>
- انجمن دامپزشکان پناهگاه ها، ۲۰۱۶، دستورالعمل های مراقبتی دامپزشکی برای برنامه های عقیم سازی
- کتاب Field Manual for Small Animal Medicine. سال ۲۰۱۸، اثر Eds Kommedal و Polak

۴. مراقبت های دامپزشکی

مراقبت پایه ای سلامت برای سگ ها باید دربرگیرنده ی مراقبت های پیشگیرانه مانند واکسیناسیون و کرم زدایی باشد تا سلامت سگ ها ارتقا یافته و خطر ابتلا به بیماری های مشترک بین انسان و حیوان کاهش یابد. واکسیناسیون هاری در اکثر کشورها الویت محسوب می شود.

مراقبت دامپزشکی باید به درمان مشکلات سلامتی سگ ها نیز گسترش پیدا کند. در جایی که بیماری یا صدمات قابل درمان نیستند یا درمان به علت هزینه ها و سایر محدودیت ها امکان پذیر نیست، مرگ آرام باید فوراً صورت بگیرد تا به رنج حیوان پایان داده شود.

پیامدهای قابل انتظار:

- خطر انتقال عفونت های مشترک بین انسان و حیوان از طرف سگ ها کنترل شده است.
- نگهداری سگ ها در سطح مناسبی از سلامتی و رفاه صورت گرفته است.
- در صورت عدم امکان درمان، به رنج حیوان پایان داده و مرگ آرام صورت گرفته است.

ملاحظات:

▪ برای اثربخشی مدیریت جمعیت سگ ها و مشابه با کنترل زاد و ولد، مراقبت های دامپزشکی باید به صورت مداوم ارائه شده و هریک از سگ ها در طول عمر خود و بر اساس یک روال منظم به این مراقبت ها دسترسی داشته باشند تا رفاه و سلامت آنها تضمین شود. از این رو، زیرساخت های دامپزشکی محلی باید به صورت پایدار به ارائه خدمات مدیریت جمعیت سگ ها پردازند تا صاحبان سگ ها به مراقبت های پیشگیرانه و درمانی ارزان برای سگ ها دسترسی داشته باشند.

▪ ارائه خدمات دامپزشکی رایگان باید با احتیاط و براساس وضعیت اقتصادی منطقه ای و فوریت کنترل بیماری انجام شود. اگر درمان به صورت رایگان و بدون درک از میزان سوبسید تعلق گرفته به آن انجام شود، می تواند به کاهش ارزش خدمات دامپزشکی عمومی و درگیری با دامپزشکان خصوصی منجر شود؛ بنابراین صاحبان و مراقبان سگ ها باید اهمیت مراقبت دامپزشکی و هزینه های واقعی آن را درک کنند تا در این کار مشارکت کرده و پایداری آن را تضمین کنند.

▪ طرح واکسیناسیون گسترده برای کنترل هاری^۱؛ راهنمایی هایی برای برنامه ریزی و پیاده سازی کمپین های واکسیناسیون هاری سگ ها ارائه داده است، این راهنماها با هدف کنترل بیماری و نهایتاً حذف این ویروس از جمعیت سگ ها فراهم شده اند و از سلامت انسان نیز محافظت می کنند.

▪ علاوه بر فراهم سازی خدمات دامپزشکی از طریق درمانگاه های دائمی، واکسیناسیون، کنترل انگل و سایر خدمات درمانی را می توان در "کمپ ها"^۲ (مراکز درمانی موقت با ظرفیت بالا) ارائه کرد. این کمپ ها محل مناسبی برای جلب توجه صاحبان سگ ها به اهمیت درمان های پیشگیرانه و سایر ابزارهای مدیریت جمعیت هستند ولی در عین حال محلی بالقوه برای درگیری و انتقال بیماری بین سگ ها نیز محسوب می شوند که باید با ساماندهی ورود و خروج، استفاده از سوزن استریل و قرنطینه ی سگ های بیمار کنترل شوند. چنین کمپ هایی به تبلیغات مناسب و کافی از طریق مشارکت جامعه نیاز دارند.

▪ مسافتی که عموم مردم می توانند برای دریافت چنین خدماتی طی کنند محدود است، بنابراین باید این کمپ ها را در فواصل مناسبی راه اندازی کرد تا پوشش مطلوبی در منطقه ایجاد شود. این امر به ویژه برای پوشش واکسیناسیون هاری در جمعیت سگ های واکسینه نشده، که می توانند مخزنی برای ویروس هاری باشند، اهمیت دارد.

▪ بکارگیری روش خانه به خانه یک جایگزین برای ارائه مراقبت های دامپزشکی از طریق کمپ هاست. این روش احتمالاً به زمان بیشتری نیاز دارد اما پوششی حداکثری بخصوص برای سگ های کوچک و بلاصاحب که کسی آنها را به کمپ ها نمی برد، ایجاد می کند.

1- <https://caninerabiesblueprint.org>

2- camps

- در جایی که درمان جزیی از مراقبت های دامپزشکی سگ های کوچه است، احتمالا هماهنگی با ساکنین محله، مرکز جراحی زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت، شبکه پذیرش سرپرستی حیوانات یا مرکز نگهداری/واگذاری ضروری است تا به صورت موقت از سگ های کوچه ای که نمی توانند مستقیما بعد از عمل به خیابان ها بازگردند، مراقبت شود. چنین درمانی باید با زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت ترکیب شود.
- رفتار انسانی هنگام ارائه خدمات مراقبت دامپزشکی بسیار ضروری است (به ضمیمه ت مراجعه کنید).

منابع:

- داده بردار GARC برای پایش کمپین های واکسیناسیون گسترده
<https://rabiesalliance.org/capacity-building/gdl>
- برنامه HSI برای مدیریت واکسیناسیون هاری
<https://www.hsi.org/issues/dog-cat-welfare/>

خدمات وابسته به موقعیت در مدیریت جمعیت سگ ها

خدمات وابسته به موقعیت همیشه برای نظام های موثر مدیریت جمعیت سگ ها ضروری نیستند و بر اساس شرایط زمینه ای منطقه، ممکن است پیاده سازی این خدمات در زمان و مکان خاصی ضرورت پیدا کند تا فرآیندهای پویایی تحت تاثیر قرار گیرند.

۱. آموزش رسمی کودکان

مطالعه موردی ۱۵

تدریس مباحث هاری و جلوگیری از سگ گزیدگی در برنامه درسی ملی فیلیپین

دولت فیلیپین مباحث پیشگیری از بیماری هاری را در برنامه درسی ملی برای کلیه مدارس دولتی در سراسر کشور وارد کرده است. این ابتکار عمل به آموزش بیش از ۲۴ میلیون کودک در سنین ۴ تا ۱۵ سال منجر خواهد شد. کودکان یاد می گیرند چگونه با سگ ها رفتار کنند، در صورت سگ گزیدگی چه کاری انجام دهند و چگونه به عنوان یک صاحب یا مراقب سگ ها مسئولانه رفتار کنند. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/introducing-rabies-and-dog-bite-prevention-lessons-into-the-national-curriculum-in-the-philippines/>

آموزش کودکان وقتی در مدیریت جمعیت سگ ها اهمیت پیدا می کند که دانش، نگرش و/یا رفتار کودکان به عنوان مشکل مهمی در رابطه با سگ ها در جامعه شناخته شود. به جای آموزش در مورد مفاهیم عمومی مدیریت جمعیت سگ ها، باید افزایش درک از رفتار و نیاز های سگ، ایمنی در ارتباط با سگ و مراقبت از سگ ها به کودکان آموزش داده شود. این آموزش ها، رفتارهایی در کودکان شکل می دهند که تأثیرات مثبت مدیریت جمعیت سگ ها را در آینده ایجاد می کنند. در برنامه های آموزشی، با تدوین یک نظریه برای تغییر می توان چارچوب کلی آن را شکل داده و شانس اینکه این تغییرات بتوانند رفتارهای هدف را به صورت موثر تغییر دهند افزایش داد. تغییر مطلوب مورد نظر در رفتار کودکان را در نظر بگیرید و قدم به قدم به عقب بازگردید تا به طرح درسی که برای ایجاد تغییر لازم است برسید. قدم هایی که به ایجاد دانش، تغییر نگرش، انگیزه برای تغییر رفتار و مهارت های مورد نیاز کودکان (مانند تفکر نقاد برای حل تعارض میان آموخته های خود و دیده ها و شنیده ها در جامعه و خانه در مورد سگ ها) را ثبت کنید. این کار مشخص می کند برنامه آموزشی در چه مرحله ای به هماهنگی با سایر خدمات مانند ارتباطات تغییر رفتار با هدف تغییر در والدین، مربیان و ارائه خدمات مراقبت دامپزشکی نیاز دارد تا نهایتاً به بهبود دانش، نگرش و ایجاد مهارت از طریق تحصیل برای تغییر رفتار با سگ ها منجر شود.

پیامدهای مورد انتظار

- کودکان با سگ ها رفتار ایمنی داشته و در نتیجه موارد سگ گزیدگی کاهش یافته است.
- کودکان ساکن در مناطق بومی هاری می دانند که پس از حیوان گزیدگی چگونه رفتار کنند: زخم را به سرعت با آب و صابون شسته و فوراً به مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کنند.
- دانش کودکان در رابطه با مخاطرات بهداشتی سگ ها و نقش اقدامات پیشگیرانه مانند واکسیناسیون و کرم زدایی در کاهش این خطرات افزایش یافته است.
- کودکان رفتار سگ ها را از طریق حرکات و صدای آنها درک کرده اند، بطوریکه می دانند چه موقع باید از آنها دوری کنند و چه زمانی می توانند به آنها نزدیک شوند.
- کودکان نیازهای سگ ها را درک کرده و دریافته اند که سگ ها در برابر برآورده نشدن نیازهای خود رنج می کشند، بنابراین رابطه همدلی بین آنها شکل می گیرد.
- کودکان مفهوم مراقبت مناسب از سگ ها و نحوه پاسخگویی نیازهای حیوان از طریق این مراقبت ها را درک کرده اند.

ملاحظات عمومی:

- برای ارتباط با کودکان، زمان هایی که فعالیت های مدیریت جمعیت سگ ها مثل کمپین واکسیناسیون هاری یا سایر رویدادهای دامپزشکی در حال اجرا هستند را دریابید. دسترسی کودکان از طریق مدارس به آمادگی و هماهنگی اجرایی زیادی نیاز دارد و بنابراین فرصت زیادی برای تأثیر گذاری بر مخاطب هدف را در اختیار شما قرار نمی دهد.
- منابع آموزشی باید از نشان دادن هر گونه عکس تکان دهنده، حتی هنگام پرداختن به مشکلاتی مثل هاری و سگ گزیدگی اجتناب کنند. ایجاد اضطراب، یادگیری دانش آموزان را کاهش می دهد و معلمان اغلب از طرح مطالب بحث برانگیز استقبال نمی کنند.

▪ کودکان هشت تا دوازده ساله توانایی بیشتری برای همدلی و توجه به نتایج رفتارها، مانند نقش محافظتی واکسیناسیون سگ ها در حفظ سلامت خانواده و جامعه دارند؛ با این حال اگر سگ گزیدگی یک چالش جدی برای جامعه است، گروه های سنی جوان تر نیز اهداف مناسبی برای آموزش ایمنی در مقابل سگ ها محسوب می شوند. در این صورت بهتر است این آموزش ها بجای تمرکز بر یادگیری رفتار سگ ها که برای کودکان جوان موضوعی پیچیده است، بر یادگیری قوانین رفتار با سگ ها متمرکز باشد. در حالت ایده آل، کودکان باید از آموزش در مورد سگ ها بطور منظم اما مختصر و متناسب با سن خود در طی سالهای تحصیل در مدرسه بهره مند شوند.

▪ کودکان شاید بتوانند به سایر اعضای خانواده خود آموزش داده و آنها را برای مراقبت مناسب از سگ ها تشویق کنند، اما باید دقت داشت که متغیرهای متعددی بر آموزش کودک در مدرسه تا تغییر رفتار والدین در خانه اثر می گذارد. ضمن اینکه پیامدهای آموزشی بیشتر بر روی کودکان متمرکز شده و گسترش این پیامدها به ایجاد تغییر در رفتار والدین، یک امتیاز اضافی محسوب می شود.

▪ صحبت با کودکان در مورد سگ ها و سایر حیوانات خانگی یک نقطه شروع مناسب برای آموزش همدلی با همه حیوانات است و مقدمه ای برای درک مفهوم رفاه حیوانات محسوب می شود.

ملاحظات اختصاصی مربوط به آموزش در مدرسه

▪ کدام یک بهتر است؟ بازدید یک مجری طرح مدیریت جمعیت سگ ها از مدرسه یا تقویت معلمان مدرسه با ارائه دروسی در مورد سگ ها؟ هنگامی که یک مجری مدیریت جمعیت سگ ها در بازدید از مدارس به ارائه دروس می پردازد، تسلط بیشتری بر روی محتوا دارد و می تواند درک موضوع توسط مخاطب را ارزیابی کند. این روش، باری به حجم کاری معلمان اضافه نمی کند و بنابراین با استقبال بیشتری مواجه می شود. اما از طرف دیگر اگر معلمان مطالب آموزشی مورد علاقه خود را در اختیار داشته باشند و به صورت پیوسته از آن استفاده کنند، کودکان بیشتری از تکرار پیوسته این نکات آموزشی بهره برده و این رویکرد به یک روش موثر و پایدار تبدیل می شود. باید توجه داشت که هزینه های ایجاد چنین محتوای درسی موثر و مرتبطی و ترکیب آن با برنامه ی درسی مدارس بالاست و علاوه بر صرف هزینه به حمایت طلبی، نشر، توزیع و تبلیغات نیز نیاز دارد. آموزش به معلمان درمورد نحوه تدریس محتوای مربوط به سگ ها، چه در ابتدا و چه در جریان کار به تکرار و تجدید نیاز دارد، چراکه معلمان ممکن است جایگزین شده یا آنچه را که در این مورد آموخته اند فراموش کنند. بنابراین منابع اصلی تعیین می کنند که از کدام روش برای ارائه دروس استفاده شود.

▪ مقیاس جغرافیایی نیز یک متغیر اثرگذار در این مورد است. مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها در یک مقیاس منطقه ای بیشتر بر تدریس محتوا از طریق بازدید کارکنان مدیریت جمعیت سگ ها از مدارس تاکید می کنند، در حالی که مدیریت جمعیت سگ ها در مقیاس ناحیه ای یا ملی، بر تدریس محتوا/ آموزش هدف گذاری می کند. نظام آموزش و پرورش کشور نیز در انتخاب مناسب ترین رویکرد موثر است و تفاوت سلیقه در انتخاب رویکرد در بین مدارس/مناطق مختلف نیز باید مد نظر قرار گیرد.

- محتوای آموزشی باید توسط متخصصین آموزشی و مسلط بر برنامه درسی آن منطقه یا کشور تهیه شود. این محتوا نه تنها باید حاوی نکات کلیدی برای یادگیری مدیریت جمعیت سگ ها باشد، بلکه باید متناسب با برنامه درسی مدرسه بوده و اهداف آموزشی کلاس را برآورده کند. محتوای مربوط به سگ ها را می توان به صورتی طراحی کرد که اهداف یادگیری در موضوعات مختلف مانند سواد، علم، سلامت یا مطالعات اجتماعی را در برگیرد.
- جلب پشتیبانی و تأیید از طرف نهادهای رسمی آموزشی، احتمالاً به افزایش مقبولیت منابع آموزشی و/یا بازدید از مدارس منجر می شود. استفاده از کانال های آموزشی دولت برای آموزش درمورد سگ ها را مدنظر قرار دهید و در سطح مدارس، حمایت مدیران و مسئولین را جلب کنید؛ چراکه آنها می توانند از معلمان برای تدریس مطالب/ آشنایی کودکان با مدیریت جمعیت سگ ها حمایت کنند.
- سازمان های مردم نهاد یا مامورین شهری (نیروی پلیس و آتش نشانی، مقامات سلامت عمومی و غیره) ممکن است برای موضوعاتی از جمله محیط زیست، ایمنی و سلامت از مدارس بازدید کنند. بررسی کنید که آیا امکان ترکیب آموزش های مرتبط با سگ ها با این بازدیدها وجود دارد یا خیر.

منابع:

- محتوای آموزشی IFAW با عنوان "سگ ها، گربه ها و ما" برای کشورهای متعدد و به زبان های محلی طراحی شده اند که با نیازهای درسی در سنین مختلف همخوانی دارد. برنامه های آموزشی را در آدرس زیر مشاهده کنید:
<https://www.youtube.com/watch?v=BaEcK09XY2U>
- همکاری جهانی برای کنترل هاری، یک منبع کتابخانه ای از محتوای آموزشی برای جلوگیری از سگ گزیدگی و هاری ارائه نموده است:
<https://rabiesalliance.org/resources/search?type=55>.
- سازمان جهانی بهداشت، GARC و حمایت جهانی از حیوانات، مجموعه ای از مواد آموزشی برای جلوگیری از سگ گزیدگی تدوین نموده اند:
<https://www.globalanimalnetwork.org/five-tips-prevent-dog-bites>

۲. مراکز نگهداری و واگذاری:

ایجاد پناهگاه برای اسکان دائمی سگ های سرگردان، یک خدمت اساسی در مدیریت جمعیت سگ ها نیست. رفاه حیوانات در چنین مراکزی اغلب بسیار ضعیف بوده و هزینه های مالی از جمله هزینه های سرمایه ای و جاری بسیار سنگین هستند، ضمن اینکه مدیریت و آموزش کارکنان این مراکز بسیار چالش برانگیز است. این پناهگاه ها فقط **نشانه های** جمعیت فعلی سگ های سرگردان را هدف قرار داده و از **منبع** این سگ ها غافل هستند. ظرفیت پناهگاه ها به سرعت تکمیل می شود و از طرفی جمعیت سگ های سرگردانی که از خیابان ها جمع آوری و در این پناهگاه ها مستقر شده اند با گروه سگ های مهاجر یا رها شده جایگزین می شوند؛ در نتیجه خدمات مدیریت جمعیت سگ ها بدون تاثیر می ماند. بنابراین پناهگاه های دائمی نباید

در مناطقی با جمعیت زیاد سگ های سرگردان و نرخ پایین به سرپرستی گرفتن سگ ها مورد استفاده قرار گیرد. متأسفانه این فرض نادرست که پناهگاه ها می توانند به "پاکسازی خیابان" از سگ ها کمک کنند بسیار رایج بوده و ممکن است به ویژه برای سیاستمدارانی که به دنبال اهداف کوتاه مدت و پیروزی سریع هستند جذاب باشد. این باور باید از طریق حمایت طلبی عمیقاً به چالش کشیده شود (به رکن ۳: حمایت طلبی مراجعه کنید).

مراکز واگذاری و نگهداری اگر با هدف اسکان موقت و همراه با سایر خدمات کاهش رهاسازی سگ ها بکارگرفته شوند و در جایی استفاده شوند که ظرفیت واقعی برای باز رسانی و پذیرش سرپرستی سگ ها وجود دارد، تاثیر چشمگیری بر مدیریت جمعیت سگ ها بجا خواهند گذاشت.

مراکز نگهداری در مقایسه با یک پناهگاه دائمی، برای اسکان موقت سگ ها جهت باز رسانی به صاحبان، قرنطینه در هنگام بیماری، پایش و کنترل کاربرد دارند. اگر یک سگ سالم ظرف مدت معینی نتواند به صاحب خود بازگردانده شود، گزینه ی مناسبی برای واگذاری است. نگهداری و واگذاری سگ ها می تواند در یک مکان واحد یا در چند مکان مجزا صورت بگیرد.

پیامدهای مورد انتظار:

- باز رسانی سگ های گم شده به صاحبان اصلی آنها به عنوان یک راه اثربخش و قابل اتکا شناخته شده است.
- واگذاری سگ ها به اثربخش ترین حالت ممکن، سبب کاهش بار اقتصادی و رفاهی ناشی از نگهداری طولانی مدت سگ ها در پناهگاه های موقت شده است.

گزینه های دیگر برای ایجاد مراکز جدید:

- شبکه سرپرستی حیوانات که از خانه های مردم عادی برای پناه دادن به سگ ها تا زمان سرپرستی مجدد آنها کمک می گیرند، برای سگ ها رفاه و آرامش بیشتری داشته و برای جامعه مقرون به صرفه تر هستند.
- بهبود عملکرد مراکز موجود، مقرون به صرفه تر از احداث مراکز جدید است.
- همکاری و هماهنگی بین مراکز، احتمال انتقال سگ ها به مناطقی که شانس بیشتری برای واگذاری دارند را افزایش می دهد.
- نرخ سرپرستی سگ ها را می توان با برگزاری رویدادهای اجتماعی به سرپرستی گرفتن سگ ها، هماهنگی با مکان هایی که سرپرست های بالقوه در آنجا جمع می شوند (مثلاً درمانگاه دامپزشکی و فروشگاه های مواد غذایی حیوانات خانگی) و تبلیغ سگ های موجود برای واگذاری در رسانه های اجتماعی افزایش داد.

ملاحظات درون یک مرکز:

- تامین مالی مراکز واگذاری بسیار مهم است، زیرا بستن این مراکز پس از تاسیس بسیار مشکل است. بودجه مورد نیاز برای تامین هزینه های سرمایه ای و جاری باید پیش از راه اندازی چنین مراکزی تامین شود. خدمات دامپزشکی، بخش ضروری این مراکز هستند و نسبت قابل توجهی از هزینه های جاری را تشکیل می دهند. لذا ایجاد ظرفیت داخلی کافی

و/یا تامین خدمات دامپزشکی از خارج از مرکز باید بخشی از برنامه ریزی مالی باشد.

- سیاست گذاری برای چندین مشکل از جمله عقیم سازی، ارزیابی سلامت و رفتار سگ، واگذاری، ظرفیت (تعداد حیوانات در هر کتل و در کل کتل ها چقدر است و در هنگام تکمیل ظرفیت چه باید کرد) و مرگ آرام لازم است. این سیاست ها باید رفاه تک تک حیوانات را در الویت قرار دهند و در عین حال به پیامد هزینه ها و نقش (ها) و مسئولیت های مرکز در نظام مدیریت جمعیت سگ ها توجه کنند. این سیاست گذاری ها باید شفاف و مورد توافق کلیه کارمندان باشد و با مشارکت کارکنان تدوین و بررسی شود.

- مرگ آرام، سیاستی با اهمیت دو چندان است. چراکه تاثیر مستقیمی بر رفاه حیوانات داشته و یک مسئله احساسی برای کارمندان و عموم مردم است. در راهنمای ICAM برای توسعه ی سیاست گذاری مرگ آرام که بر اساس رفاه حیوان تدوین شده، از سیاست گذاری مشارکتی و مبتنی بر هدف حمایت می کند و رفاه حیوان را در الویت قرار می دهد. این راهنما به پتانسیل واگذاری و منابع مورد نیاز برای حفظ رفاه مناسب حیوانات توجه ویژه ای دارد. بعضی از کشورها برای تعیین اینکه چه زمانی باید و چه زمانی نباید مرگ آرام صورت بگیرد، به قانون گذاری نیاز دارند. هدف نهایی تمام این موارد آن است که مرگ آرام تنها برای مواردی انجام شود که از یک بیماری غیر قابل درمان، جراحی یا یک مشکل رفتاری غیر قابل مدیریت که مانع واگذاری آنهاست رنج می برند یا عدم انطباق آنها با مراکز نگهداری سبب می شود که نتوانند در سطح قابل قبولی از رفاه بمانند. برای جوامعی که پتانسیل واگذاری یا منابع محدودی دارند، ممکن است پایبندی به این معیارها برای اجرای مرگ آرام سریعاً امکان پذیر نباشد، اما این هدفی است که باید برای آن تلاش کرد.

- باید پروتکل هایی برای هریک از مراحل فرآیند طراحی شود: از قرنطینه در بدو ورود و واکسیناسیون در برابر هاری و بیماری های دیگر تا کارهای روزمره مانند تمیز کردن، تغذیه و ورزش تا نگهداری سوابق و واگذاری.

- ارزیابی عمیق سلامت و رفتار هر سگ و سپس آموزش/اجتماعی کردن سگ ها، شانس واگذاری موفق آنها را به حداکثر می رساند.

- مراکز برای اینکه بخش کارآمدی در نظام مدیریت جمعیت سگ ها باشند، باید بنای کار خود را بر اسکان موقت سگ ها بگذارند و نقش اساسی واگذاری را برجسته کنند. واگذاری موثر به دسترسی به جامعه احتیاج دارد که به طور بالقوه به پشتیبانی آژانس های دیگر برای تبلیغ سگ ها و ترویج مفهوم واگذاری متکی است (به بخش ارتباطات تغییر رفتار مراجعه کنید).

- در طراحی مراکز نگهداری باید نیازهای رفاهی سگ ها را مد نظر قرار داد (به ضمیمه الف: پنج نیاز رفاهی سگ ها مراجعه کنید). مراکز واگذاری نیز باید با در نظر گرفتن فضاهای مناسب برای بازدیدکنندگان، توجه ویژه ای به صاحبان بالقوه داشته باشند. در انتخاب مکان باید به دسترسی عمومی، زیرساخت های فیزیکی و خدمات (مانند منابع آب و زهکشی)، مزاحمت ناشی از سر و صدای زیاد، کسب مجوز و توسعه فضای مرکز در آینده توجه کرد.

- اخذ مجوز و بازرسی از مراکز واگذاری برای حفاظت از رفاه سگ ها یک امر ضروری است.

کنترل میزان ورود به مراکز واگذاری گاه بسیار دشوار بوده و ازدحام جمعیت و کاهش رعایت استانداردهای مرتبط نیز از تهدیدهای بالقوه است. اگر آیین نامه‌هایی از قبل برای مؤسسات پرورش حیوانات تنظیم شده است، توسعه و اصلاح این معیارها برای مراکز واگذاری می تواند به بهبود عملکرد مراکز نگهداری کمک کند. "احتکار حیوانات" یک واقعیت ناخوشایند است. احتکارکننده‌ها ممکن است ادعا کنند که در حال خدمت رسانی برای نجات و واگذاری سگ ها هستند، اما در واقع هیچ خدمتی برای واگذاری سگ ها ارائه نمی دهند یا خدمات آنها بسیار محدود است. صدور مجوز و بازرسی، کمکی برای شناسایی نقاط احتمالی احتکار و کنترل آنهاست اما مداخلات روانشناسی نیز ممکن است برای متوقف کردن رفتارهای احتکاری لازم باشد.

- رفتار انسانی با سگ ها در اداره‌ی روزانه مراکز نگهداری و واگذاری ضروری است (به ضمیمه ت مراجعه کنید).

سایر منابع:

- دستورالعمل های RSPCA International برای طراحی و مدیریت پناهگاه های حیوانات - (۲۰۰۶)

https://www.rspca.org.uk/whatwedo/endcruelty/international/reports/details/-/articleName/INT_ReportsAndResourcesCompanionAnimals

- "استانداردهای حداقلی رفاه و عملکرد" (۲۰۱۵) و "فرآیندهای عملکردی استاندارد" متعلق به انجمن خانه های سگ و گربه ها (ADCH) در بریتانیا

<http://www.adch.org.uk/about-adch/minimum-welfare-operational-standards/>

- "دستورالعمل های استاندارد های مراقبت در پناه گاه های حیوانی" (۲۰۰۷) متعلق به انجمن دامپزشکان پناهگاه ها- ایالات متحده آمریکا.

<https://www.sheltervet.org/guidelines-for-standards-of-care-in-animal-shelters>

۳. شناسایی و ثبت نام

شناسایی هر سگ و ثبت مشخصات حیوان به همراه مشخصات صاحب آن در یک پایگاه داده ملی، یک راه مناسب برای بازگرداندن سگ های گمشده به صاحبان آنهاست. این راه حل یک بستر مناسب برای قانون گذاری و اعمال قانون از جمله قانون گذاری برای رهاسازی و واکسیناسیون منظم و اجباری هاری نیز محسوب می شود (در نظر داشته باشید افرادی که حیوان خود را ثبت نام نمی کنند، احتمالاً از قوانین مرتبط با سگ ها نیز تبعیت نخواهند کرد). با تعلق حیوان به فرد، احساس مسئولیت در صاحب وی تقویت می گردد. سامانه های ثبت نام می توانند برای برقراری ارتباط با مالکان مثلاً برای یادآوری زمان واکسیناسیون مورد استفاده قرار گیرند.

پیامدهای مورد انتظار

- بازرسانی سگ های گم شده به صاحبانشان به عنوان یک راه حل مؤثر و قابل اتکا شناخته شده است.
- سگ های شناسایی شده به مالکان ثبت نام شده تعلق گرفته و با تعلق حیوان به فرد، احساس مسئولیت در صاحب وی تقویت شده است.
- سوابق واکسیناسیون هر سگ قابل شناسایی و شفاف شده است (در صورتی که که سوابق سلامت به همراه مشخصات حیوان ثبت شوند).

ملاحظات

- روش های متعددی برای شناسایی حیوانات وجود دارد که می توانند به تنهایی و یا در ترکیب با سایر روش ها مورد استفاده قرار گیرند. این روش ها در سه ویژگی مهم باهم متفاوتند: ماندگاری، رویت پذیری و نحوه ی استفاده (آیا حیوان باید برای شناسایی بیهوش شود؟). سه روش ریز تراشه، خال کوبی و قلاده/ برچسب، از متداول ترین روش ها هستند و تعیین مناسب ترین روش به شرایط منطقه ای و دلایل نیاز به شناسایی بستگی دارد. صرف نظر از روش انتخاب شده، کار گذاشتن نشانه و حمل آن توسط حیوان باید انسانی باشد
- در صورت نیاز به شناسایی دائمی جمعیت بزرگی از سگ ها، نصب ریز تراشه بهترین گزینه است، چراکه تعداد شماره های به کار رفته در کدها برای شناسایی کلیه سگ ها کافی است و از آنجاییکه از یک خوانشگر عددی برای خواندن تراشه استفاده می شود، احتمال خطاهای انسانی (جابجایی اعداد و خوانش نادرست اعداد) پایین است.
- نصب ریز تراشه می تواند به عنوان یک نظام جهانی مورد استفاده قرار گیرد، بنابراین حیواناتی که از یک منطقه (یا کشور) به جای دیگری منتقل می شوند، از این طریق شناسایی می شوند. باید در نظر داشت که دسترسی به جزئیات مالکیت، نیازمند پایگاه داده ای است که هر دو منطقه را پوشش دهد. Europetnet¹، یک پایگاه داده در اروپاست که به پایگاه داده های ملی اتصال یافته و به کمک اعداد موجود در ریز تراشه، اطلاعات صاحب حیوان را صرف نظر از اینکه در کدام پایگاه داده ملی ثبت شده، ارجاع می دهد. توصیه می شود که پیش از نصب، تراشه و خوانشگر بر اساس استانداردهای ایزو کنترل شوند و وجود ظرفیت آموزشی کافی بررسی شود، چراکه کار با ریز تراشه و خوانش آن به یک فرد آموزش دیده نیاز دارد.
- دسترسی تمام افراد مربوط (به عنوان مثال متخصصین دامپزشکی، پلیس، مقامات دولت محلی، مأمورین رفاه حیوانات/کنترل و مراکز نگهداری) به اطلاعات ثبت نام و شناسایی ذخیره شده در پایگاه داده مرکزی، اهمیت دارد. حمایت دولت مرکزی برای اطمینان از استفاده از یک نظام یکپارچه ضروری بنظر می رسد.
- اطلاعات سگ ها باید از اولین مالک و زمانی که توله متولد شده ثبت شوند. صاحب آن چه کسی بوده است؟ آیا این فرد یک پرورش دهنده تجاری بوده است؟ اطلاعات ثبت شده را با هرگونه تغییر مالکیت به روز رسانی کنید. برای کسب اطلاعات بیشتر به بخش کنترل

1- www.europetnet.com

پرورش دهندگان تجاری مراجعه کنید.

▪ شناسایی و ثبت نام اجباری می تواند به عملکرد مراکز نگهداری کمک کند. هنگامی که یک سگ شناسایی و ثبت نام شده به این مراکز آورده می شود، بدون تأخیر به صاحبش باز می گردد (جلوگیری از چالش سازگاری سگ و کاهش استرس به صاحب) و اگر مشخصات حیوان با سگ های شناسایی و ثبت شده همخوانی نداشته باشد، به عنوان "ناشناس" تعریف شده و پناهگاه می تواند بدون انتظار برای مراجعه ی صاحب احتمالی، سیاست های خود را اجرا کند. هر دو سناریو، فضای ارزشمند کنل را آزاد کرده و ظرفیت در دسترس را افزایش می دهند.

▪ بازرسانی یک سگ به مالک آن می تواند هزینه های زنده گیری/اسکان را برای صاحبان سگ ها به همراه داشته باشد. هرچند اگر هزینه های تعیین شده بسیار بالا باشند، این خطر وجود دارد که صاحبان سگ ها برای اجتناب از پرداخت هزینه ها به سراغ حیوان خود نیایند.

▪ از محل درآمد ثبت نام سگ ها (هزینه ی ثبت نام اغلب یکبار پرداخت می شود) می توان جهت تامین بودجه ی مورد نیاز برای سایر حیطه های برنامه مدیریتی استفاده کرد. باید توجه داشت که بین درآمد بالقوه و آنچه که اجرا می گردد تعادل برقرار شود، چراکه اگر هزینه ها بسیار بالا باشند، احتمالاً صاحبان سگ ها از ثبت نام حیوان خودداری می کنند. مقیاس های مختلف برای هزینه ی ثبت نام می تواند به عنوان انگیزه ای برای عقیم سازی استفاده شود و سبب شود که افراد از نگهداری تعداد زیادی حیوان، پرورش و زاد و ولد آنها منصرف شوند.

▪ گاهی لازم است علاوه بر ثبت نام، صدور مجوز نیز صورت بگیرد. اعطای مجوز به صورت سالانه صورت می گیرد، در حالی که ثبت نام فقط یکبار برای هر سگ انجام می شود (مگر اینکه حیوان به منطقه ی دیگری با یک پایگاه داده متفاوت نقل مکان کند). صدور مجوز ممکن است با دریافت هزینه و با هدف تامین مخارج مدیریت جمعیت سگ ها همراه باشد و مشابه هزینه های ثبت نام، مشکلاتی برای تعیین هزینه های بالا وجود دارد. صدور مجوز ممکن است صاحبان سگ ها را به رعایت معیارهای خاص در مواردی مانند پرورش سگ یا اصلاح نژاد ملزم کند. برای صدور مجوز نگهداری سگ که با درخواست "گواهی مالکیت سگ" و پس از گذراندن یک دوره آموزشی به افراد اعطا می شود، می توان مالکیت مسئولانه را در افراد تشویق کرد. راه اندازی و تثبیت نظام ثبت نام برای دستیابی به موافقت و همراهی اکثریت صاحبان سگ ها به تلاش قاطع و هماهنگ نیاز دارد (به ارتباطات تغییر رفتار مراجعه کنید) و این مسئله خود نیازمند تاکید بر منافع این امر برای سگ ها و صاحبان آنهاست. در مناطقی که اخیراً کشتار سگ ها اتفاق افتاده است، همراهی صاحبان سگ ها با مقامات مربوطه کم است و برای اعتماد سازی باید به مدیریت انسانی سگ ها پرداخت.

▪ از لحاظ نظری، شناسایی و ثبت نام می تواند زمینه ساز اجرای بسیاری از جنبه های قانونی شود زیرا مدارکی مبنی بر اثبات مالکیت افراد ارائه می دهد. توجه کنید که تحقق این امر به اجرای اجباری طرح برای همه سگ ها نیاز دارد، چراکه برخی از صاحبان سگ ها که به لزوم شناسایی و ثبت سگ های خود بی اعتنا هستند در واقع همان افرادی اند که از سایر قوانین هم طفره می روند و بدین ترتیب اثربخشی اجرای قوانین کاهش میابد.

۴. کنترل بازار پرورش و فروش

استانداردهای پایین پرورش و فروش می تواند مشکلات عمده ای برای رفاه، سلامت و رفتار سگها ایجاد کند. این مسئله مشکلی برای رفاه حیوانات، چالشی برای حمایت از مشتریان و یک علت بالقوه برای مشکلات مدیریت جمعیت سگهاست. توله سگ هایی که با استانداردهای ضعیف پرورش پیدا می کنند احتمالاً به مشکلات سلامتی و رفتاری دچار می شوند که سبب رهاسازی آنها در خیابان ها یا مراکز واگذاری می شود.

پیامدهای مورد انتظار:

- توله ها سلامت و رفاه مناسبی داشته و به خوبی اجتماعی شده اند. آنها با صاحبان جدید خود انس گرفته و با محیط جدید به خوبی سازگار شده اند.
- هزینه های کمتری بابت مراقبت های دامپزشکی یا آموزش سگ در بدو خرید به صاحبان جدید متحمل شده است.
- پرورش دهندگان، فروشندگان و مشتریان، دانش و پایبندی بیشتری برای پرورش و فروش اصولی سگ ها بدست آورده اند.
- پرورش دهندگان و فروشندگانی که سگ هایی با سلامت، رفاه یا رفتار نامناسب عرضه می کنند، شناسایی و با آنها برخورد شده است.

ملاحظات:

- تعریف های مختلفی برای پرورش دهندگان در قوانین ملی آورده شده است، از جمله: کسی که سگ ها را جهت فروش و به عنوان یک تجارت پرورش می دهد؛ آنها حداقل سه توله در سال پرورش داده و می فروشند و یا در یک سال پنج توله یا بیشتر به دنیا می آورند (که لزوماً در همان سال فروخته نمی شوند). با این حال می توان پرورش دهندگان را به صورت گسترده تر و به عنوان هر کسی که به پرورش و فروش سگ ها بپردازد تعریف کرد. مقررات و آیین نامه های متفاوتی برای سطوح مختلف پرورش و فروش قابل استفاده است. به عنوان مثال، کسی که تنها یک سگ می فروشد، ملزم به ثبت نام در مراجع ذیصلاح است اما کسی که سه توله یا بیشتر به فروش می رساند، موظف است که به عنوان یک پرورش دهنده ی تجاری، هم در مراجع ذیصلاح ثبت نام کند و هم مجوز بگیرد.
- از آوریل سال ۲۰۲۱، قانون سلامت حیوانات اتحادیه اروپا همه ی پرورش دهندگان، فروشندگان، مراکز جمع آوری و جابجایی سگ ها، گربه ها و راسوها را ملزم می نماید که مؤسسه ی خود را در دولت ملی مربوطه ثبت کنند.

کنترل در مرحله پرورش:

الف) صدور مجوز برای پرورش دهندگان، امکان اجرای قوانین و مقررات را فراهم می کند. توجه داشته باشید که مقامات محلی برای اجرای این قوانین به حمایت و اختصاص منابع کافی از طرف دولت های ملی نیاز دارند. این قوانین باید حداقل موارد زیر را

پوشش دهند:

۱. محدودیت های پرورش: از جمله عدم جفت گیری قبل از یک سالگی، تولد حداکثر یک توله در هر ۱۲ ماه و حداکثر شش توله در طول زندگی. بعلاوه، سلامت عملکردی، بالینی و رفتاری سگ های ماده باید الزاما قبل جفت گیری، کنترل و تضمین شود. مثلا یک سگ سالم از نظر عملکردی، فاقد هرگونه ویژگی بدنی نامتناسب است که عملکرد طبیعی وی را تحت تاثیر قرار دهد. صورت بیش از حد مسطحی که مانع تنفس سگ باشد، نمونه ای از نقص سلامت عملکردی است. سگی که از نظر بالینی سالم باشد به هیچ بیماری از جمله بیماری های عفونی مبتلا نیست و یک سگ با رفتار سالم، رفتار پرخاشگرانه ی غیر قابل کنترلی در قبال مردم و سایر سگ ها ندارد.
۲. محیط فیزیکی و نیازهای مراقبتی: از جمله واکسیناسیون و سوابق بهداشتی که اثبات کند سگ ها و توله سگ ها طبق پنج نیاز بهزیستی سگ ها، رفاه مناسبی دارند (برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد پنج نیاز رفاهی، به ضمیمه A مراجعه کنید).
۳. آمادگی برای خانه ی جدید: الزامات مربوط به اجتماعی شدن و خوگیری رعایت شوند تا توله سگ ها برای زندگی در خانه ی جدید خود آماده شوند.
۴. اجتناب از پرورش انتخابی: باید از شیوه های انتخابی اصلاح نژاد که منجر به بروز بیماری های ارثی، کاهش تنوع ژنتیکی و ایجاد خصوصیات جسمی نامتناسب که احتمالا رنج حیوان را به همراه دارند (به عنوان مثال چشم های برجسته، پوست چروکیده، صورت بسیار مسطح) اجتناب شود.
۵. آموزش کارکنان: از آموزش کارکنان جهت کسب دانش و مهارت لازم برای برآورده کردن کلیه ی نیازها اطمینان حاصل شود.
۶. امکان شناسایی توله سگ ها: با نصب ریز تراشه و ثبت نام توله سگ قبل از فروش و همچنین با نگهداری سوابق حیوان، می توان امکان ردیابی توله سگ ها، اصل و نسب ژنتیکی و سابقه هرگونه مشکلات سلامتی در آنها را ایجاد کرد.
- ب) صدور مجوز برای پرورش دهندگان منوط به بازرسی است. این مجوز باید سالانه تجدید (به مثال انگلیس که در ادامه ذکر شده مراجعه کنید) و هزینه ای برای تأمین مخارج بازرسی از مؤسسه پرورش حیوانات پرداخت شود.
- پ) مرجع بازرسی مؤسسات پرورش حیوانات باید اختیارات لازم برای بازدید از مؤسسات بدون مجوز که احتمالا بطور غیرقانونی به پرورش سگ ها می پردازند، داشته باشند.
- ت) برای کسب اطلاعات بیشتر درمورد نحوه ی اعمال مقررات تصویب شده در سال ۲۰۱۸ توسط رفاه حیوان (نهاد صادر کننده ی مجوز برای فعالیت های مربوط به حیوانات) در انگلستان و دستورالعمل راهنما برای مقامات محلی، به آدرس زیر مراجعه کنید:

http://www.cfsg.org.uk/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/Legislation%20and%20Guidance.aspx

این قوانین یک “رتبه بندی ستاره دار” برای تشویق پرورش دهندگان ارائه نموده و آنها را تشویق

می کنند که کیفیت کار خود را از معیارهای ضروری فراتر برده و با ارائه استانداردهای بالاتر، امتیاز بیشتری در رتبه بندی ستاره ای دریافت کنند. کسانی که رتبه ی بالاتری دارند، از بازرسی های مستمر برای مدتی معاف می شوند (بالاترین رتبه ها فقط هر سه سال یکبار بازدید می شوند) و با ارتقای رتبه، هزینه های صدور مجوز کاهش می یابد.

کنترل در مرحله تبلیغات و فروش:

الف) در برخی کشورها (مانند بلژیک)، پرورش دهندگان از نظر قانونی موظفند که شماره ثبت خود را در هرگونه آگهی فروش توله سگ (و سایر حیوانات خانگی) قید کنند. این امر پرورش دهندگان را به ثبت نام و در نتیجه رعایت استانداردهای صدور مجوز (اگر واجد معیارهای "پرورش دهنده" باشند) ترغیب می کند، همچنین شفافیت را افزایش داده و از اعمال قانون پشتیبانی می نماید. در کشور فرانسه، هرکسی که به هر تعداد سگ میفروشد، باید به خدمات مالیاتی اعلام کند و یک شماره مالیاتی منحصر به فرد دریافت کند که این شماره الزاماً در هر آگهی نمایش داده می شود. موسسات تبلیغاتی باید یک نظام برای اعتبار سنجی کدهای مالیاتی داشته باشند و خریداران بتوانند با جستجوی کد مالیاتی به جزئیات مربوط به فروشنده دسترسی پیدا کنند.

ب) می توان موسسات تبلیغاتی (آنلاین یا آفلاین) را برای پایبندی به حداقل استانداردهای تبلیغاتی در زمینه فروش حیوانات خانگی تشویق نمود. این موارد می توانند شامل حداقل سن برای فروش، عکس های جدید و دقیق از سگ و عدم تبلیغ برای نژادهای ممنوعه یا اجتناب از تبلیغات همراه کننده باشد. برای اطلاع بیشتر از استانداردهای توصیه شده و داوطلبانه در انگلستان به لینک زیر مراجعه کنید:

paag.org.uk/about-paag/minimumstandards/

پ) "قرارداد خرید و فروش توله سگ" ابزاری برای ترغیب پرورش و خرید مسئولانه توله سگ هاست. این قرارداد یک سند مکتوب است که جزئیاتی در مورد توله سگ و والدین آنان از جمله سلامت، اجتماعی شدن و اطلاعات مربوط به هرگونه شرایط موروثی مرتبط ارائه می دهد. این قرارداد یک تعهد قانونی بین پرورش دهنده و خریدار شکل می دهد و شاید مهمتر از آن، یک ابزار آموزشی است که جنبه های پرورش خوب و استانداردهای خرید را برای طرفین پررنگ می کند. این سند نه تنها برای پرورش دهندگان دارای مجوز، بلکه برای تمام انواع فروش سگ ها قابل استفاده است. برای مشاهده ی قرارداد مورد استفاده در انگلستان به لینک زیر مراجعه کنید:

puppycontract.org.uk/

ت) فروشندگان ثالث (فروشندگان شخصی، فروشگاه ها و بازار حیوانات خانگی) نیز موظف به ثبت نام در مراجع ذیصلاح، پیروی از مقررات و دریافت مجوز پس از بازرسی هستند. قوانین و آیین نامه های مربوط به فروشندگان ثالث مشابه پرورش دهندگان بوده و از سلامت و رفاه سگ ها و مراقبان آنها حفاظت می کنند. فروش فقط از جانب پرورش دهندگان یا فروشندگان ثالث مجاز بوده و باید با فروش در نمایشگاه ها یا خیابان ها برخورد قانونی شود.

ث) دولت انگلستان فروش توله سگ و بچه گربه ها از طریق فروشندگان ثالث در انگلستان را ممنوع کرده و در صدد فروش تنها از طریق پرورش دهندگان یا مراکز واگذاری است. بدین ترتیب آگاهی مالک جدید احتمالی از شرایط پرورش توله سگ افزایش یافته و امکان بازدید از سگ های والد فراهم می شود. این امر فشار مضاعفی به پرورش دهنده برای رعایت مقررات وارد می کند و خطرات رفاهی مرتبط با موارد غیر ضروری حمل و نقل، اسکان و بازارهای فروش را محدود می سازد.

ج) در بسیاری از کشورها، خرید سگ به عنوان تجارت کالا در نظر گرفته شده و از این رو مشمول قوانین حمایت از مصرف کننده می گردد که شامل مقررات شفافیت و صداقت در تبلیغات و حق فسخ معامله در صورت بروز اختلاف است. این امر همچنین نقش سازمان های حمایت از مصرف کننده (به عنوان مثال خدمات استانداردهای تجاری دولت محلی) را به عنوان یک پشتیبان بالقوه برای خریدارانی که از بابت توله سگ خود نگران هستند، برجسته می کند.

چ) تجارت برون مرزی سگ ها می تواند با مشکلاتی در زمینه ی کنترل بیماری و تفاوت در استانداردهای پرورش و فروش در بین کشورها همراه باشد. هر کشور باید الزاماتی برای سگی که از مرز عبور می کند مشخص نماید که از جمله آنها می توان به نصب ریز تراشه، واکسیناسیون و کنترل انگل اشاره کرد. این موارد باید با جزئیات در یک "گذرنامه" شخصی و منحصر به فرد برای سگ شرح داده شود. در مواردی که جابجایی سگ از مرز با هدف فروش یا واگذاری باشد، الزامات دیگری (مثلا ثبت شماره ی ریز تراشه در مرجع ذیصلاح به منظور ردیابی جابجایی و مقررات مربوط به حمل و نقل) نیز باید دیده شود، چراکه این جابجایی یک فعالیت تجاری محسوب می شود. این کنترل ها بدون اعمال قانون بی اثر خواهد بود و اقداماتی در ترمینال های ورود و خروج برای جلوگیری از ورود غیرقانونی حیوانات ضروری است.

- اعمال قانون برای کنترل پرورش و فروش، با شناسایی و ثبت نام دائم اجباری سگ در مراجع ذیصلاح، قبل از رسیدن آن به سن فروش (حداقل هشت هفته به منظور از شیر گرفتن مناسب و رتکامل رفتاری) تقویت می شود.

- پرورش انتخابی سگ ها در شرایطی که خصوصیات جسمی مورد نظر از نظر عملکردی ناسالم باشند (مثلا چهره ی بیش از حد مسطحی که مانع تنفس شود) مشکلات سلامتی و رفاهی قابل توجهی برای سگ ها ایجاد می کند. اصلاح استانداردهای پرورش و همکاری با داوران برنامه های عرضه ی سگ ها با هدف کسر امتیاز از خصوصیات فیزیکی نامتناسب، می تواند به کاهش مشکلات ناشی از اصلاح نژاد کمک کند. توجه داشته باشید که پرورش نژاد های خاص برای فروشگاه های حیوانات خانگی بر خلاف برنامه های عرضه سگ ها، کمتر تحت تاثیر این اقدامات قرار می گیرند و برای کنترل آنها باید از منابع دیگری مانند آیین نامه های صدور مجوز تنها برای موارد قانونی اصلاح نژاد، توصیه جدی جراحان برای اجتناب از ایجاد صفات افراطی و فشار مصرف کنندگان که آگاهی که به رفاه توله سگ خود اهمیت میدهند استفاده کرد.

منابع

- مقررات سال ۲۰۱۸ رفاه حیوانات (ناظر فعالیت های مرتبط با حیوانات) که در بریتانیا و راهنمای فرآیندی برای مقامات محلی استفاده شده و در مورد چگونگی اجرای مقررات توضیحاتی ارائه می دهد

http://www.cfsg.org.uk/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/Legislation%20and%20Guidance.aspx

- استانداردهای حداقلی برای تبلیغ فروش حیوانات خانگی؛ گروه مشورتی تبلیغ حیوانات خانگی، بریتانیا

paag.org.uk/about-paag/minimum-standards/

- قرارداد فروش توله سگ ها برای فروشندگان و خریداران، بریتانیا

puppycontract.org.uk/

- گزارش همیاری اتحادیه اروپا برای سگ و گربه ها: «رفاه سگ ها و گربه های درگیر در فرایند های تجاری برای بازنگری قانون گذاری در کشورهای اتحادیه اروپا و توصیه های برای کنترل پرورش و فروش سگ و گربه ها.

<https://www.dogandcatwelfare.eu/publications/>

- راه حل مدل چهارپنجه برای ایجاد امکان فروش مادام العمر سگ ها در اروپا

<https://www.four-paws.org/campaigns-topics/topics/companion-animals/model-solution-traceability>

۵. مدیریت دسترسی به منابع

کاهش منابع غذایی مانند پسماندهای غذایی که در دسترس سگ های سرگردان هستند، گاهی به عنوان یک ابزار اندازه گیری مناسب برای مدیریت جمعیت سگ ها تلقی می شوند. در عین حال این پسماندها یک چالش جدی برای رفاه سگ ها نیز هستند در جاهایی که سگ های سرگردان برای تغذیه خود تنها به این منابع تکیه دارند، هر گونه کاهش در حجم پسماندها به به گرسنگی و سوء تغذیه و گرسنگی سگ ها منجر خواهد شد و این امر ممکن است با افزایش رقابت و پرخاشگری بین سگ ها و احتمالا تعامل منفی با مردم بر سر غذا همراه باشد. بنابراین کنترل جمعیت سگ ها از طریق کاهش منابع غذایی، یک راه حل غیر اخلاقی، غیر انسانی و خطری برای امنیت عمومی است.

به جای کاهش منابع غذایی، مداخلات باید به دنبال مدیریت دسترسی باشند تا درگیری سگ ها با مردم و حیوانات دیگر کمتر شود، بدین صورت که دسترسی به غذا در مناطقی که سگ های سرگردان تحمل نمی شوند محدود شده و در مناطقی که پذیرش جامعه نسبت به این سگ ها بیشتر است افزایش یابد. به عنوان مثال، اگر جستجوی سگ های رها برای یافتن غذا در نقاط خاصی مانند یک پارک عمومی به ایجاد درگیری منجر می شود، تعبیه سطل های زباله غیرقابل دسترس برای سگ ها را مد نظر قرار دهید و در عوض یک نقطه مشخص اطراف پارک عمومی برای پسماندهای غذایی و غذا دادن به سگ ها در نظر بگیرید. برای راهبرد گذشت به دوره ی

گذار لازم است تا سگ ها برای جستجوی غذا در نقطه جدید تشویق شوند. در این راهبرد، حجم مواد غذایی برای جمعیت فعلی سگ ها تغییری نکرده است، تنها به نقطه ای جابجا شده که درگیری کمتری برای آنها به همراه داشته باشد. در جایی که بیشتر جمعیت سگ های سرگردان، سگ های صاحب دار رها هستند، تغذیه توسط صاحبان آنها در خانه بهترین راه حل است.

پیامد مورد انتظار:

- ضمن حفظ منابع غذایی لازم برای سلامتی سگ های سرگردان، درگیری با این حیوانات کاهش یافته است.

ملاحظات:

- سگ های کوچه و بلاصاحب برای تغذیه ی خود به پسماندهای غذایی و تغذیه توسط مردم متکی اند. هرگونه تغییر در منابع غذایی باید با دقت انجام شده و اطمینان حاصل شود

- که هرگونه کاهش یا افزایش سایر منابع غذایی با اندازه ی جمعیت سگ ها متناسب باشد.
- سگ های صاحب داری که آزادانه و بدون نظارت پرسه می زنند حتی در صورت تغذیه از سوی صاحبان خود نیز به شکل فرصت طلبانه ای از پسماندهای غذایی تغذیه خواهند کرد. بنابراین ملاحظات کاهش دسترسی به منابع برای این سگ ها وارد نیست، هرچند که برخی

از این سگ های رها از پسماندها به عنوان تغذیه تکمیلی استفاده می کنند. مداخلات کاهش دسترسی، مانند سطل های زباله خانگی غیر قابل دسترس برای سگ ها، باید به همراه توسعه ارتباطات برای تغییر رفتار و با هدف گذاری صاحبان سگ ها جهت تغذیه ی مناسب حیوان صورت گیرند.

- غذا دادن به سگ های سرگردان، بخش شناخته شده ای از برخی فرهنگ هاست. با این حال همه از سگ های سرگردان استقبال نمی کنند و بنابراین باید تغذیه ی اصولی و مسئولانه ترویج داده شود، مثلاً محل غذا دادن به سگ ها جابجا شود تا احتمال درگیری به حداقل برسد.

- غذا دادن به سگ ها تنها در یک محل مشخص، احتمال رقابت و پرخاشگری در بین آنها را افزایش می دهد. با غذا دادن به سگ ها در نقاطی بیشتر از تعداد آنها، می توان احتمال رقابت را به حداقل رساند.

- ضایعات ناشی از ذبح و فرآوری گوشت (چه در مراکز تجاری و چه در منزل) به مدیریت دقیق نیاز دارند. این پسماندها می توانند سبب عفونت کیست های اکینوкокوس گرانولوزوس (هیداتید) در سگ ها شوند و متعاقباً مدفوع آلوده ی آنها منجر به بیماری اکینوкокوس کیستیک در انسان می شود. برای جلوگیری از تغذیه ی سگ ها از این ضایعات، لاشه های مشکوک باید دفن شده یا پس از درمان کافی جهت از بین بردن کیست های هیداتید در دسترس سگ ها قرار گیرند (درمان کافی شامل پختن تا دمای مرکزی ۱۰۰ درجه سانتیگراد برای حداقل یک دقیقه و یا انجماد تا دمای مرکزی ۲۰- درجه حداقل برای ۴۸ ساعت است).

پیامد مورد انتظار: رابطه مثبت انسان - سگ

سگ ها یک گونه ی اهلی شده هستند که برای داشتن رفاه، جفت گیری و بقا به انسان تقریباً وابسته اند. نحوه ی رفتار مردم با سگ ها بیشترین تأثیر را در پویایی جمعیت سگ ها دارد و نقشی اساسی در مدیریت جمعیت سگ ها ایفا می کند. سگ های وحشی که مستقل از انسان ها زندگی می کنند نادر بوده و موفقیت بقا و تولید مثل در آنها کم است. آنها برای تثبیت جمعیت خود به مهاجرت متکی هستند.

رابطه انسان و سگ ها در نقاط مختلف و بر اساس نقش سگ در خانوار (کارگر یا حیوان خانگی) و مفهوم مالکیت سگ متفاوت است. در برخی کشورها مالکیت مفهوم مشخصی دارد: سگ ها یا متعلق به یک خانوار و یا بدون صاحب هستند (مسئولیت سگ در دوره ی کوتاه بین رهاسازی و مالکیت مجدد، به عهده سازمان های مسئول برای بازرسانی و واگذاری است) اما در بعضی دیگر از کشورها، مفهوم مالکیت گسترده تر بوده و مراقبت دوردور خانوارهای متعدد از سگ های محله را نیز پوشش می دهد.

در یک نظام مدیریت جمعیت سگ ها، ارکان و خدمات مدیریت جمعیت باید با یکدیگر همکاری کنند تا به پیامدهای مثبت روابط انسان- سگ دست پیدا نمایند.

صاحبان سگ ها باید ...

- مسئولیت سگ ها را تنها زمانی بپذیرند که توانایی مراقبت طولانی مدت از سگ ها را داشته باشند و از خریدن یا سپردن آنها به پرورش دهندگان/فروشنده گانی که فاقد شرایط مناسب برای مراقبت از حیوانات هستند، خودداری نمایند.
- از سگ های خود مطابق با پنج نیاز رفاهی (محیط زیست، تغذیه، تعاملات اجتماعی، رفتار و سلامت) مراقبت کنند و رفاه آنها را حفظ نمایند.
- زاد و ولد سگ های خود را مدیریت کنند و از پذیرش و سرپناه داشتن تمام توله ها اطمینان داشته باشند.
- سگ ها را در جهت کاهش خطرات مدیریت کنند. مثلاً در مناطقی که حرکت آزادانه و بدون نظارت سگ ها در اماکن عمومی، غیرقانونی است یا جمعیت محلی این سگ ها را تحمل نمی کنند، می توان نسبت به محدود سازی اصولی سگ ها اقدام کرد.
- سگ ها را برای تمام عمر نگه دارند و یا مسئولانه برای آنها سرپرست جدیدی بیابند.

علاقه مندان به مراقبت از سگ های کوچه باید ...

- به حیوانات مسئولانه غذا بدهند و از غذا دادن به آنها در زمان ها و مکان هایی که احتمال تنش وجود دارد خودداری کنند.
- به خدمات کنترل زاد و ولد و مراقبت های اولیه ی دامپزشکی (عمدتاً شامل عقیم سازی، واکسیناسیون و انگل زدایی) دسترسی داشته باشند.

- در هنگام جراحی یا بیماری بی درنگ برای مراقبت های دامپزشکی اقدام کنند و زمانی که درمان امکان پذیر نیست، مرگ آرام صورت گیرد.

جامعه (صاحبان سگ ها، مراقبین سگ ها و دیگران) باید ...

- از حضور سگ ها در جامعه خود احساس امنیت کنند.
- بدانند که در هنگام نگرانی از حضور سگ ها در جامعه خود به چه کسی مراجعه کنند.

تأثیرات مثبت

در هر نظام مدیریت جمعیت سگ ها، انتظار می رود که حداقل یک مورد از موارد هشت گانه زیر تحقق یابد:

۱. بهبود رفاه سگ ها (شاخص های مربوط به حیوان)
۲. بهبود مراقبت از سگ ها (شاخص های مربوط به منابع)
۳. کاهش تراکم جمعیت سگ ها/ تثبیت نرخ مرگ و میر و زاد و ولد
۴. کاهش خطرات تهدید کننده ی سلامت عموم مردم
۵. بهبود نگاه جامعه
۶. بهبود عملکرد مراکز واگذاری
۷. کاهش اثرات منفی سگ ها بر حیات وحش
۸. کاهش اثرات منفی سگ ها بر دام

این تأثیرات مثبت با اقدامات نظام مدیریت جمعیت سگ ها شناخته می شوند. راهنمای سال ۲۰۱۵ ICAM "آیا ما تغییری ایجاد می کنیم؟"، راهنمایی هایی کاربردی برای پایش پیشرفت این اثرات از طریق شاخص های قابل اندازه گیری فراهم کرده است.

فصل ۴: مساعد سازی محیط برای مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها

مقدمه

فصل ۱

فصل ۲

فصل ۳

فصل ۴

ضمیمه‌ها

مؤلفه‌های یک محیط مستعد

هرچند پیاده سازی برنامه‌های مدیریت جمعیت سگ‌ها در سطح محلی اتفاق می افتد، اما نیازمند بستری مستعد و حمایتگر است که باید از سمت مقامات مسئول و ذی صلاح استانی، ملی و/یا منطقه ای فراهم شود. از اجزای چنین بستر مناسبی می توان به دولت، سیاست‌ها، قانون گذاری و اعمال قانون، تامین بودجه، آموزش، حمایت و کنترل/حذف هاری اشاره کرد.

دولت

مسئولیت مشخص برای مدیریت جمعیت سگ‌ها: مدیریت جمعیت سگ‌ها باید یک مسئولیت مشخص و تحت کنترل یک بخش دولتی مشخص باشد (اگرچه پیاده‌سازی قانون و خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها به اقدام و همکاری سایر بخش‌ها نیز نیاز دارد). این مدیریت باید واجد نقش‌های واضح و سلسله مراتب مدیریتی روشنی باشد که متولی آن اغلب سازمان دامپزشکی است. در این فصل، این اصل به عنوان "مقام مسئول" شناخته می‌شود.

اصول رهبری: در فصل اول به شش اصل مدیریت جمعیت سگ‌ها پرداخته شد: رفتار انسانی و اخلاقی، انطباق مدیریت جمعیت سگ‌ها با شرایط محلی، توجه به پایداری و سازگاری مدیریت جمعیت سگ‌ها، بنای طراحی، پایش و سنجش پیشرفت برنامه بر اساس شواهد، توجه به علل ریشه ای و تمرکز بر نقش محوری رفتار انسان در مدیریت جمعیت سگ‌ها. مقامات مسئول علاوه بر توجه به رعایت این اصول، باید به لحاظ شدن آنها توسط مجریان محلی نیز نظار کنند. مقامات مسئول باید با بالا دستان خود هم برای جلب حمایت سیاسی جهت پیاده‌سازی اصول مدیریت جمعیت سگ‌ها به مذاکره و حمایت طلبی بپردازند.

رهبری چند جانبه: مشکلات مربوط به سگ‌ها و مداخلات مرتبط برای حل این مشکلات، نیازمند حکمرانی و اقدام قسمت‌های مختلفی از بدنه‌ی دولت است. از این رو ایجاد یک گروه مشاوره‌ای چند نفره از ذی نفعان مختلف مدیریت جمعیت سگ‌ها در سطح مقامات مسئول ضروری است. این گروه می‌تواند متشکل از خدمات دامپزشکی، سلامت عمومی، دولت محلی، آموزش و پرورش در بخش دولتی و سازمان‌های مردم نهاد، دامپزشکان خصوصی و دانشگاهیان در بخش غیردولتی باشد. نمایندگان ملی این ذینفعان باید با

تشویق مشارکت همتایان محلی خود در هر یک از کارگروه های مدیریت جمعیت سگ ها (به فصل ۳، رکن ۲: کارگروه اجرایی مراجعه کنید) به ترویج این روش (رهبری چند جانبه) کمک نمایند.

ارزیابی وضع موجود، پایش و سنجش پیشرفت برنامه: مؤثرترین نظام های مدیریت جمعیت سگ ها بر پایه ی دانش از پویایی جمعیت سگ های منطقه و ارزیابی و یادگیری منظم مبتنی بر شواهد بنا شده اند. اگرچه پیاده سازی ارزیابی وضع موجود، پایش و سنجش پیشرفت برنامه در سطح منطقه ای انجام می شود، اما مقامات مسئول باید از طریق آنچه که در ادامه گفته می شود، به حمایت از آنها بپردازند: ظرفیت سازی با آموزش به کمک شیوه های موثر، پوشش هزینه های جمع آوری داده ها، تدوین مجموعه ای از شاخص های اصلی و مشترک در کشور/ منطقه در ضمن حمایت از شاخص های افزوده ی بومی، ترغیب استفاده از داده ها برای حمایت از سنجش منطقه ای و رویدادهای آموزشی، تحلیل و مقایسه ارزیابی وضعیت کنونی و نتایج حاصل از طراحی مدیریت جمعیت سگ ها و تحلیل و مقایسه ی سنجش پیشرفت مدیریت جمعیت سگ ها برای گزارش دستاوردها و یادگیری های حاصل از مدیریت جمعیت سگ ها در سطح کشور/ منطقه.

سیاست

پشتیبانی سیاسی از مدیریت انسانی جمعیت سگ ها: مقام مسئول باید در جهت بستر سازی مدیریت انسانی جمعیت سگ ها هزینه نماید. این بستر سازی دربرگیرنده ی تعیین هزینه های ناشی از مشکلات مربوط به سگ ها، مزایای بالقوه مدیریت جمعیت سگ ها و سیاست های انعکاس دهنده ی اهمیت مدیریت جمعیت سگ ها است. این امر نیازمند حمایت طلبی هماهنگ مقامات مسئول و سایر ذی نفعان مرتبط در جهت پیشبرد برنامه ها و تعهد به اصول مدیریت انسانی جمعیت سگ ها است. (به فصل ۳، رکن ۳: حمایت طلبی مراجعه کنید).

پشتیبانی چند بخشی: با توجه به ارتباط مدیریت جمعیت سگ ها با بسیاری از بخش های دولتی و نیاز به رهبری چند جانبه، چندین بخش باید به پشتیبانی سیاسی از مدیریت جمعیت سگ ها بپردازند. مفهوم سلامت واحد می تواند از چنین رویکردهای چندبخشی پشتیبانی کند.

قانون گذاری و اعمال قانون

چارچوب های قانونی: پیاده سازی مدیریت انسانی جمعیت سگ ها باید با قانون گذاری مناسب مرکزی/فدرال/ملی در رابطه با کنترل سگ ها و بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان حمایت شود. این چارچوب مرکزی/ فدرال/ملی باید اطمینان حاصل کند که مدیریت جمعیت سگ ها طبق اصول مدیریت انسانی جمعیت سگ ها وضع می شود و در عین حال به قانون گذاری ثانویه/آیین نامه اجرایی/قانون گذاری منطقه ای اجازه می دهد که مطابق با شرایط جمعیت سگ های محلی سازگار شود (به بخش ۳، رکن ۱: قانون گذاری و اعمال قانون مراجعه کنید). مقامات مسئول باید این قانون گذاری مرکزی/فدرال/ملی مناسب و ظرفیت کافی برای اعمال قانون را فراهم کنند. برای این کار ممکن است به بازنگری، مشورت،

بازنویسی و بکارگیری قوانین به روز شده نیاز داشته باشد که تمام این موارد به پشتیبانی سیاسی متکی هستند و از طریق حمایت طلبی تأمین می شوند.

اعمال قانون: مقامات مسئول می توانند از طریق تأمین بودجه و آموزش سازمان های اعمال قانون، از اجرای قوانین مرکزی و ثانویه حمایت می کنند. این امر می تواند از طریق انتشار دستورالعمل های کتبی برای سازمان های اعمال گر قانون صورت بگیرد.

ثبت سگ ها: در جایی که شناسایی و ثبت نام برای صاحبان سگ ها لازم و امکان پذیر باشد (به فصل ۳: شناسایی و ثبت نام مراجعه کنید)، مقام مسئول باید یک پایگاه داده ی متمرکز برای ثبت مشخصات سگ ها ایجاد کند تا از بازرسانی سگ های شناسایی شده به صاحبان آنها در مرزهای محلی اطمینان حاصل شود. در حالت ایده آل، این پایگاه داده ی متمرکز با استفاده از ابزارهای پایگاه داده ی ناحیه ای، به سایر پایگاه های داده ای ملی مرتبط است (به عنوان مثال، Europetnet یک پایگاه داده است که اطلاعات چندین پایگاه ملی و محلی در سطح اروپا را به هم پیوند می دهد و بازگشت سگ ها به صاحبانشان را با وجود گذر از مرزها تسهیل می کند).

مطالعه موردی ۱۸

ایجاد یک محیط مستعد برای مدیریت جمعیت سگ ها در کوستا ریکا

دولت کاستاریکا یک نظام هماهنگ کننده ملی برای رفاه حیوانات تشکیل داد و یک پروژه آزمایشی ملی برای ارائه آموزش مهارت ها و دانش مرتبط با مدیریت جمعیت سگ ها به شهرداری ها را راه اندازی کرد. شبکه ها و ظرفیت ساخته شده از طریق این پروژه آزمایشی، الهام بخش اقدامات مختلفی برای مدیریت جمعیت سگ ها توسط شهرداری ها و متناسب با جوامع منطقه ای بود و پس از پایان یافتن پروژه آزمایشی همچنان ادامه یافت. توضیح کامل این مورد در لینک زیر قابل مشاهده است:

<https://www.icam-coalition.org/creating-an-enabling-environment-for-dpm-in-costa-rica/>

تأمین بودجه

تعیین هزینه های مربوط به مدیریت جمعیت سگ ها: دولت هم برای رفع مشکلات مربوط به سگ ها (مثلا بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان و سگ گزیدگی) و هم برای پیاده سازی مداخلات نظام مدیریت جمعیت سگ ها هزینه می کند. این هزینه ها به

ندرت گزارش و یا تحلیل می شوند، بنابراین هزینه های واقعی اغلب مبهم باقی می ماند. مقام مسئول می تواند توزیع این هزینه ها را در بین بخش های مختلف دولتی رصد نموده و طرحی برای تحلیل و پایش این هزینه ها در طول زمان راه اندازی کند. نتایج چنین پایش هزینه ای می تواند هم اراده ای سیاسی برای مدیریت جمعیت سگ ها ایجاد کند و هم تأثیرات مثبت مدیریت جمعیت سگ ها را در طول زمان ارزیابی کند.

پشتیبانی مالی برای مدیریت جمعیت سگ ها: تامین بودجه ی کافی برای یک نظام مدیریت جمعیت سگ ها، چه در سطح ملی و چه در سطح محلی به پشتیبانی سیاسی و در بسیاری از کشورها به قانون گذاری برای توجیه تخصیص بودجه دولت نیاز دارد. مقام مسئول باید بودجه ی لازم برای بستر سازی در سطح ملی و پیاده سازی برنامه ها در سطح منطقه ای را تعیین کند. وی باید بودجه ی قابل انعطافی جهت حمایت از مناسب ترین مداخلات، بسته به پویایی جمعیت سگ ها در هر منطقه لحاظ کند. مقامات مسئول شاید بتوانند با خریداری مواد و تجهیزات (به عنوان مثال واکسن هاری) در مقیاس گسترده، ضمن کاهش هزینه ها نیاز مداخلات مدیریت جمعیت سگ ها در مناطق مختلف را تامین نماید.

آموزش و پشتیبانی

دسترسی به داروهای دامپزشکی: مراقبت دامپزشکی مناسب به دسترسی به داروهای مناسب برای بیهوشی، بی حسی، درمان و مرگ آرام نیاز دارد. در بعضی از کشورها، دسترسی به این داروهای دامپزشکی بسیار دشوار است و باعث ایجاد موانع بیهوده برای مدیریت جمعیت سگ ها می شود. مقامات مسئول وظیفه دارند که این شکاف های دسترسی به دارو را در صورت وجود شناسایی کرده و دسترسی مقرون به صرفه به داروها را در صورت لزوم افزایش دهند.

آموزش دامپزشکی پایه: مقامات مسئول باید اطمینان حاصل کنند که برنامه ی درسی اصلی دامپزشکی دربرگیرنده ی آموزش های کافی جهت تربیت دامپزشکانی آماده و توانمند برای مدیریت جمعیت سگ هاست.

نظام آموزش و پرورش: در مواردی که آموزش کودکان در مورد پیشگیری از سگ گزیدگی و/یا مراقبت از سگ (و سایر حیوانات خانگی) در سراسر کشور/منطقه مورد نیاز است، می توان این موضوعات را در برنامه درسی گنجانده. این ادغام باید با آموزش معلمان و تهیه ی محتوای آموزشی مناسب برای معلمان همراه باشد (به بخش ۳، آموزش رسمی کودکان مراجعه کنید).

آموزش حرفه ای: پیاده سازی مدیریت انسانی جمعیت سگ ها مستلزم مشارکت حرفه های مختلف از جمله دامپزشکان، پرستاران/تکنسین های دامپزشکی، ماموران رفاه حیوانات، مقامات سلامت عمومی، معلمان و کارکنان مراکز واگذاری حیوانات است اما این افراد همیشه واجد صلاحیت های لازم برای مدیریت موثر جمعیت سگ ها نیستند. آموزش حرفه ای ممکن است در سطح محلی اتفاق بیفتد، اما مقامات مسئول باید به دنبال ارائه ی آموزش در سطح ملی یا ناحیه ای باشند (به بخش ۳، تقویت ظرفیت حرفه ای مدیریت جمعیت سگ ها مراجعه کنید).

رشد حرفه ای: علاوه بر آموزش های پایه، مقامات مسئول باید به دنبال ارتقای شغلی از

طریق برنامه‌ی رشد حرفه‌ی مداوم (CPD) باشند که در برگیرنده یا اشتراک مجموعه‌ای از آموزش‌ها، تجربیات مرتبط و منتورینگ است.

یادگیری متقابل همتایان: پیاده سازی مدیریت جمعیت سگ‌ها در سطح منطقه‌ای باید بر اساس شرایط محلی باشد. در مداخلات انجام شده در سطح کشورهای مختلف، شباهت‌هایی وجود دارد و مقامات مسئول می‌توانند با برگزاری کارگاه‌ها و بازدیدهای مختلف، از یادگیری متقابل برنامه‌های مدیریت جمعیت سگ‌ها حمایت کنند.

راهبردهای ارتباطی: اگرچه ممکن است به تغییرات رفتاری خاصی در سطح محلی نیاز باشد، اما رفتارهای اساسی انسانی در سراسر کشور/منطقه یکسان هستند که می‌توانند از مدیریت انسانی جمعیت سگ‌ها پشتیبانی کند. مقامات مسئول می‌توانند با توسعه‌ی ارتباطات تغییر رفتاری که در مناطق مختلف سودمند بوده‌اند، کارایی مدیریت جمعیت سگ‌ها را ارتقا دهند. برای اطمینان از حمایت این ارتباطات از پیام‌های محلی و عدم وجود تعارض، به مشورت و نظرخواهی نیاز است. ابتکاراتی مانند روز جهانی هاری و روز جهانی حیوانات می‌توانند برای فعالیت‌های ارتباطی خاص مفید باشند.

کنترل و حذف هاری

کنترل و حذف تدریجی هاری منتقله از سگ، یک نیروی محرکه‌ی قوی برای مدیریت جمعیت سگ‌هاست. اگرچه کنترل هاری برای تمام مناطق ضروری نیست، اما مدیریت موثر جمعیت سگ‌ها باید با افزایش پوشش واکسیناسیون در جهت کنترل بیماری هاری اقدام کند. این هدف از طریق دو مکانیسم ممکن می‌گردد: ۱. کاهش زاد و ولد و مرگ و میر جمعیت به کمک کاهش تولد توله سگ‌های ناخواسته ضمن افزایش طول عمر سگ‌ها از طریق ارتقای رفاه آنها ۲. افزایش دسترسی سگ‌ها به واکسیناسیون با تشویق صاحبان/مراقبان سگ‌ها به مراقبت مسئولانه از حیوانات خود.

اگرچه مدیریت موثر جمعیت سگ‌ها باید برای کنترل هاری اقدام کند، اما نباید به عنوان یک مداخله‌ی منفرد انگاشته شود، چراکه کنترل و حذف هاری یک رویکرد جامع و نیازمند رهبری چند بخشی است.

رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری^۱ (SARE): یک ابزار خود ارزیابی است که از دو جزء تشکیل شده: مؤلفه‌ی ارزیابی ابزار قدم به قدم تا حذف هاری و مؤلفه‌ی برنامه‌ی عملیاتی برای دستیابی به حذف هاری (PWARE)^۲. مؤلفه‌ی ابزار قدم به قدم تا حذف هاری به عنوان روشی برای ارزیابی پیشرفت کنترل هاری، از مرحله‌ی صفر (نداشتن هیچ گونه اطلاعاتی در مورد بار هاری) تا مرحله‌ی ۵ (رهایی از هاری منتقله از سگ) تشکیل شده است. **رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری،** فعالیت‌هایی برای کنترل و حذف هاری توصیه می‌کند که با پیشرفت منطقی از فعالیت‌های کلی (مرحله صفر) تا فعالیت‌های کاملاً اختصاصی برای

1- Stepwise Approach towards Rabies Control

2- Practical Workplan towards Achieving Rabies Elimination

حذف هاری منتقله از سگ (مرحله ۵) و تحت هفت مؤلفه ی گسترده تر سازماندهی شده اند:

۱. پیشگیری و کنترل

۲. جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده ها

۳. تشخیص آزمایشگاهی

۴. مدیریت جمعیت سگ ها

۵. اطلاعات، آموزش و ارتباطات

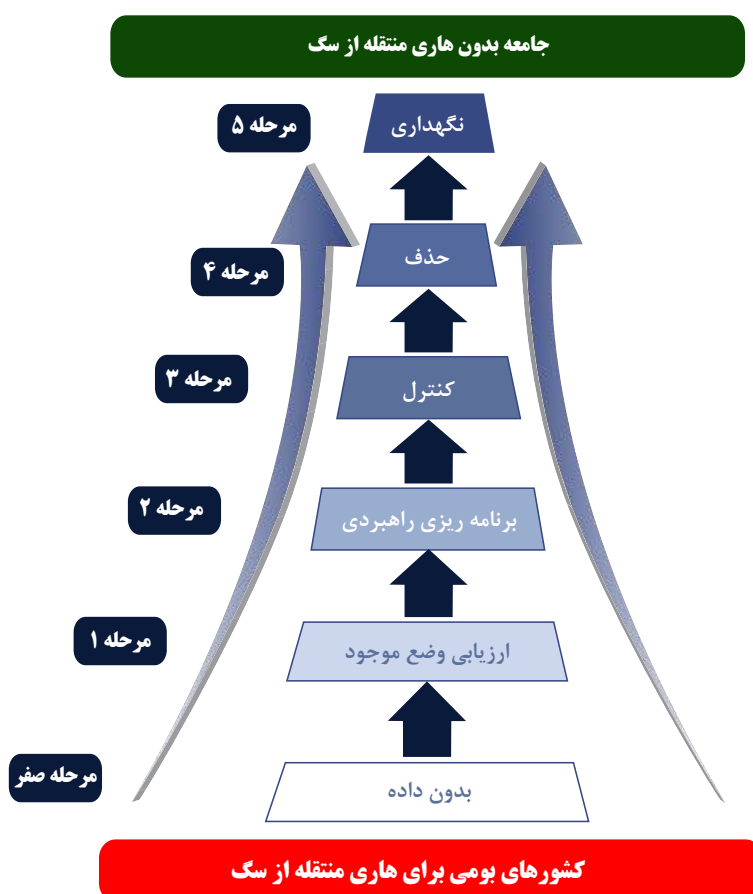
۶. قانون گذاری

۷. مشکلات متقاطع

- در حین ارزیابی با ابزار رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری، ذی نفعان به بازبینی و مرور فعالیت های هر یک از مؤلفه ها می پردازند و فعالیت ها را به یکی از دو شکل انجام شده یا معلق علامت گذاری می کنند. نتایج ارزیابی انجام شده، لیستی از فعالیت های معلق و یک شاخص عینی تحت عنوان ”نمره ی ابزار رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری“ بدست می دهد که مرحله ی فعالیت های دولت برای حذف هاری را نشان می دهد.
- مؤلفه ی دوم ابزار رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری، مؤلفه ی برنامه ی عملیاتی برای دستیابی به حذف هاری است. این مؤلفه دولت ها را قادر می سازد تا فعالیت های معلق را الویت بندی کرده و برنامه عملیاتی کوتاه مدت، میان مدت یا بلندمدتی تهیه کنند که این فعالیت های معلق را به روشی منطقی و کارآمد حل و فصل می کند. برنامه ی عملیاتی برای دستیابی به حذف هاری، الگوی یک برنامه ی عملیاتی را در اختیار ذی نفعان قرار می دهد و به آنها امکان می دهد که الگوی پیش فرض را برای تطابق و تناسب با شرایط یک کشور خاص تغییر دهند. این امر دولت ها را قادر می سازد که یک برنامه ی عملیاتی جامع و دقیق را در ظرف چند روز (به جای چند هفته) تدوین کنند.
- ابزار رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری، در بیش از ۴۰ کشور جهان پیاده سازی شده است

و می تواند در سطح ناحیه ای، ملی یا منطقه ای نیز اجرا گردد. به این ترتیب مقامات مسئول می توانند از این ابزار برای برنامه ریزی ملی کنترل هاری استفاده کنند و/یا آن را در سطح منطقه ای بکار بگیرند.

- در مواردی که کنترل/حذف هاری انگیزه ی اصلی دولت هاست، به آنها توصیه می شود که از رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری برای اطمینان از کفایت تلاش های خود در جهت پیشرفت مرحله به مرحله تا حذف تدریجی هاری استفاده کنند. این ابزار به دولت ها کمک می کند تا چالش های خود را در زمینه ی کنترل و حذف هاری مدیریت کنند.
- ابزار رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری- برنامه عملیاتی برای دستیابی به حذف هاری و جعبه ابزار جامع رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری- برنامه ای عملیاتی برای دستیابی به حذف هاری و شامل اطلاعات مربوط به برنامه ریزی و اجرای کارگاه های آموزشی است.^۱ مراحل اساسی رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری در شکل زیر نشان داده شده اند^۲:

۱- قابل دسترس در وبسایت سازمان طرح کنترل هاری در لینک زیر:
<https://caninerabiesblueprint.org/A-stepwise-approach-to-planning>

۲- منبع شکل مراحل رویکرد قدم به قدم تا حذف هاری: اتحادیه جهانی کنترل هاری:
 Global Alliance for Rabies Control

ضمیمه‌ها

مقدمه

فصل ۱

فصل ۲

فصل ۳

فصل ۴

ضمیمه‌ها

این بخش حاوی ۵ ضمیمه به همراه محتوا و منابع تکمیلی است:

- ضمیمه الف: پنج نیاز رفاهی سگ‌ها
- ضمیمه ب: روش‌های بررسی پویایی جمعیت سگ‌ها
- ضمیمه پ: نمودار درختی مشکل و هدف
- ضمیمه ت: برخورد انسانی
- ضمیمه ث: اهداف عقیم‌سازی در زنده‌گیری - عقیم‌سازی - بازگشت

ضمیمه الف: پنج نیاز رفاهی سگ‌ها

برای داشتن رفاه مناسب، باید تمام نیازهای سگ‌ها برآورده شود و شخصی (صاحب یا مراقب) از برآورده شدن این نیازها اطمینان حاصل کند.

پنج نیاز رفاهی، چارچوبی برای توجه به نیازهای هر حیوان است و در قانون‌گذاری حمایت از رفاه حیوانات مورد استفاده قرار گرفته است (مثلاً اقدام رفاه حیوانات در سال ۲۰۰۶، انگلستان).

نیازهای حیوانات عبارتند از:

۱. محیط مناسب
۲. رژیم غذایی مناسب
۳. نگهداری یا عدم نگهداری در کنار حیوانات دیگر
۴. داشتن امکان برای بروز الگوهای رفتاری طبیعی
۵. محافظت در برابر درد، رنج، آسیب و بیماری.

در مورد سگ‌ها، این نیازهای رفاهی را می‌توان با توجه به نیازهای خاص این گونه به تفصیل

تعریف کرد (اقتباس از دستورالعمل رفاه سگ ها، دفرا، انگلستان):

۱. محیط مناسب

- یک محیط امن و به دور از خطراتی مثل ترافیک پر سرعت.
- دسترسی به فضای استراحت راحت، خشک، ساکت و گرم.
- دسترسی به فضای ساکت و فاقد عوامل وحشت زا و تنش آفرین.
- دسترسی به فضای مناسب و دور از محل استراحت برای دفع فضولات.
- نگهداری در کنل یا مهار با قلاده فقط برای بخشی از روز یا به صورت موقت.
- برخورداری از فضای بزرگ و کافی با سایه ی مناسب و سقف، برای ایجاد امکان حرکت آزادانه سگ و بهره مندی از تعادل دمایی

۲. رژیم غذایی مناسب

- دسترسی به آب ضد عفونی شده.
- دسترسی به رژیم غذایی متعادل و متناسب با سن، میزان فعالیت، وضعیت سلامتی، جنسیت و نژاد؛ در نتیجه داشتن وزن سالم و پایدار (این مورد در بین سگ های مختلف و در طول عمر یک سگ متفاوت خواهد بود).
- دسترسی به غذا حداقل برای دو بار در روز.

۳. سکونت یا عدم سکونت در کنار حیوانات دیگر

- برای سگ ها، تعامل اجتماعی با مردم مهم است. این تعاملات باید سازگار، مهربانانه و ملایم باشند و باعث ایجاد استرس یا خطر نشود. همچنین این تعاملات نباید بروز رفتارهای پرخاشگرانه یا ضد اجتماعی را تشویق کند.
- سگ ها به دفعات مکرر در طول روز به معاشرت دوستانه با دیگر سگ ها و مردم نیاز دارند تا تنها، بی حوصله و مضطرب نشوند (در غیر این صورت ممکن است احساس خود را با پارس کردن، زوزه، قدم زدن و هیجان بیش از حد در رویدادهای اجتماعی نشان دهند).
- هنگامی که چندین سگ در کنار هم زندگی می کنند، باید منابع کافی برای هریک از نیازهای آنها (مثلا جای خواب، ظرف غذا، آب) وجود داشته باشد تا رقابت و نزاع پیش نیاید. آنها باید بتوانند هر زمان که می خواهند از هم فاصله بگیرند.
- توله سگ ها باید فرصت های منظمی برای یادگیری نحوه تعامل با اشیاء، سگ ها، حیوانات و انسان های دیگر داشته باشند.
- بعضی سگ ها نسبت به سایر سگ ها یا مردم، ترسو یا پرخاشگر هستند. از موقعیت های مستعد کننده ی چنین رفتارهایی اجتناب کنید و از یک فرد آموزش دیده برای چگونگی استفاده از آموزش مبتنی بر پاداش برای جایگزینی رفتارهای بهتر کمک بخواهید.

۴. داشتن امکان برای بروز الگوهای رفتاری طبیعی

- علاوه بر رفتارهای اجتماعی معمول که در بالا توضیح داده شد، باید فرصت های دیگری

نیز فراهم شود.

- فرصت داشتن برای ورزش و بازی منظم.
- فرصت داشتن برای استراحت بدون مزاحمت.
- دسترسی به اسباب بازی، شی مناسب برای جویدن و مکانی برای جستجو، بو کشیدن و چاله کردن.
- بکارگیری آموزش های مبتنی بر پاداش با استفاده از غذا، بازی و جایزه برای تشویق رفتارهای قابل قبول و مناسب
- رفتار های سگ، نشان دهنده ی حالات عاطفی و جسمی اوست. آنها ترس، عصبانیت، خوشحالی، هیجان زدگی و سایر عواطف خود را نشان می دهند. این رفتارها حتی در صورت بروز در زمان و مکان نامناسب از دیدگاه مردم، طبیعی هستند و باید تا جای ممکن فرصت ابراز این احساسات به سگ ها داده شود.
- باید از برخی رفتارهای طبیعی از جمله شکار و جفت گیری (زمانی که توله سگ ها ناخواسته هستند) جلوگیری کرد. راه حل اول، کاهش انگیزه ی این رفتارها است؛ مثلاً با رژیم غذایی مناسب و جذاب و عقیم سازی، به ترتیب انگیزه ی شکار و جفت گیری را در حیوان کاهش داد. همچنین بسیار مهم است که فرصت بروز این رفتارها هم تا جای ممکن محدود شود، ولی باید در نظر داشت سرکوب رفتارهای بسیار محرک تنها با محدود کردن فرصت بروز رفتار به سرخوردگی حیوان منجر می شود.

۵. محافظت در برابر درد، رنج، آسیب و بیماری

- اقدامات احتیاطی مناسب برای جلوگیری از خطراتی مانند حوادث جاده ای و دسترسی به غذای مسموم، حیوانات و مواد شیمیایی
- مراقبت های بهداشتی پیشگیرانه معمول از جمله واکسیناسیون و کنترل انگل
- انجام جراحی عقیم سازی زیر نظر دامپزشک ماهر و مطابق با استانداردهای مناسب در صورت نیاز به کنترل زاد و ولد. اجتناب از زاد و ولد ناخواسته در سگ ها دلیل کافی برای نادیده گرفتن عوارض بعد از جراحی . چراکه اولین اصل در دامپزشکی آن است که ”در درجه اول، هیچ آسیبی متوجه حیوان نشود“.
- بررسی روزانه مطابق با توصیه های دامپزشکی برای یافتن علائم احتمالی آسیب، بیماری یا ناخوشی و درمان مشکلات.
- مرگ آرام و پایان دادن به رنج بیمار به شکل انسانی در موارد بیماری لاعلاج
- امکان بروز آسیب و رنج برای سگ ها به دنبال پرده زدن/گم شدن. در مناطقی که سگ ها ثبت و شناسایی می شوند، باید سگ ها را فوراً شناسایی کرد و به صاحبان آنها بازگرداند.

منابع:

دستورالعمل عملیاتی برای رفاه سگ ها، دفرا، بریتانیا

<http://www.cfsg.org.uk/The%20Welfare%20Codes%202018/Code%20of%20Practice%20for%20the%20Welfare%20of%20Dogs.pdf>

ضمیمه ب: روش های بررسی پویایی جمعیت سگ ها

درک پویایی جمعیت سگ ها از طریق سوال، تحلیل و تفسیر اطلاعات بدست آمده از روش های مختلف مانند پرسشنامه، پژوهش های خیابانی، گفتگوی گروهی متمرکز و پژوهش مشارکتی، منابع ثانویه ی اطلاعات و مشاهده ی سگ های سرگردان امکان پذیر است.

پرسشنامه های خانوار

پرسشنامه ها می توانند به کشف اندازه، جمعیت شناسی، رفاه و فرآیندهای پویایی جمعیت سگ ها کمک کنند (برای اطلاعات بیشتر در رابطه با پیاده سازی پرسشنامه ی خانوار، به راهنمای ICAM "آیا ما تغییری ایجاد میکنیم؟" صفحه ۶۲-۵۴، مراجعه کنید).

سوالات، تحلیل و تفسیر پیشنهادی بدست آمده از پرسشنامه ها برای شناخت بیشتر سگ های صاحب دار عبارتند از:

شناخت خرده جمعیت سگ های صاحب دار مهار شده و سگ های صاحب دار رها

■ دسته بندی سگ ها به خرده جمعیت های مختلف

□ از صاحبان سگ ها بپرسید که حیوان آنها به طور معمول روز خود را چگونه می گذرانند. آیا حیوان اجازه دارد که بدون نظارت آنها پرسه بزند؟ اگر نه (مثلا در صورتیکه همیشه با قلابه بسته شده یا با نظارت صاحب خود پیاده روی می کند)، پس این سگ به عنوان یک سگ صاحب دار مهار شده تعریف می شود. اما اگر سگ مورد نظر معمولاً (در یک روز عادی) اجازه دارد در بیرون از خانه یا حیاط خانه ی صاحب خود پرسه بزند (حتی اگر برای بخشی از روز باشد)، آن سگ را به عنوان یک سگ صاحب دار رها تعریف می کنیم.

■ برآورد اندازه ی جمعیت

تعداد کل سگ های صاحب دار برآورد شده برابر است با $n/h.H$ ، که:

n = تعداد سگ های صاحب دار در نمونه ی آماری پرسشنامه

h = تعداد خانوار های مصاحبه شده

H = تعداد کل خانوارها

نسبت سگ های صاحب دار رها را در تعداد کل سگ های صاحب دار اعمال کنید تا برآوردی از تعداد کل سگ های صاحب دار رها بدست آورید. رقم باقیمانده، تعداد سگ های صاحب دار مهار شده است.

■ جمعیت شناسی

□ از صاحبان سگ ها در مورد جنسیت، سن و وضعیت عقیم سازی سگ هایشان سؤال کنید. انحراف و عدم توازن شدید جنسیتی، نشان دهنده ی ترجیح یک جنسیت (معمولاً نرها) و بی توجهی، کشتن و رها کردن جنسیت دیگر (معمولاً ماده به علت زایمان های ناخواسته) است.

□ نمودار توزیع سن؛ سگ‌های پیر (بیش از ۷ سال) چه نسبتی از جمعیت را شکل می‌دهند؟

رفاه

□ اگر سگ‌ها قابل رویت هستند، به شرایط بدنی و پوستی آنها نمره دهید.

□ از صاحب سگ در مورد مراقبت‌های دامپزشکی مثل واکسیناسیون و روش مهار سگ سوال کنید. اگر سگ قلاوه دارد یا در کنل نگه‌داری می‌شود، بپرسید که برای چه مدت بسته یا در کنل نگه‌داری می‌شود. اگر این مدت بیش از چند ساعت در روز باشد، به رفاه سگ آسیب می‌زند.

بررسی فرآیندهای پویایی

نحوه مالکیت سگ‌های صاحب‌دار (از جمله به سرپرستی گرفتن سگ‌ها)

□ از صاحبان سگ‌ها بپرسید که حیوان خود را چگونه، از کجا و با چه هدفی بدست آوردند. آیا از یک منبع "محلی" و تحت مداخله شما برای مدیریت جمعیت سگ‌ها بوده یا یک سگ "ورودی" و متعلق به بیرون از منطقه‌ی مداخله‌ی شماست؟

□ اگر سگ خود را به سرپرستی گرفته‌اند، بپرسید که آیا ظرف ۱۲ ماه گذشته بوده است؟ (برای برآورد تعداد سگ‌های به سرپرستی گرفته شده در طول یک سال) آیا سگ خود را مستقیماً از خیابان گرفته‌اند یا به یک مرکز واگذاری مراجعه کرده‌اند؟

□ آیا سگ‌هایی که از راه‌های مختلف به سرپرستی گرفته شده‌اند، از نظر رفاه یا شیوه‌ی بسته شدن متفاوت هستند؟ از مردم سؤال کنید که آیا ظرف ۱۲ ماه گذشته توله سگی در همسایگی/محله‌ی آنها متولد شده است؟ سرنوشت این توله سگ‌ها چه بوده؟ این سوالات تعداد توله سگ‌های رها شده را نشان نمی‌دهد اما شاخصی برای این است که آیا رهاسازی یک فرایند غالب در منطقه شما هست یا خیر. شما همچنین می‌توانید با پرسش مجدد همین سوالات در زمان دیگر، منطقه خود را پایش و میزان پیشرفت برنامه را سنجش کنید.

□ از سگ‌های مجاز به پرسه زدن در مقابل برآورد کل سگ‌های خانگی تناسب بگیرید تا به تخمینی از تعداد سگ‌های صاحب‌دار رها دست پیدا کنید. تعداد باقیمانده، سگ‌های خانگی محدود شده هستند. به صورت خاص در مورد سرنوشت توله‌هایی که ظرف ۱۲ ماه گذشته در خانوار متولد شده‌اند و سگ‌های بالغی که ظرف ۱۲ ماه گذشته خانوار را ترک کرده‌اند بپرسید. بدین ترتیب می‌توان تعداد سگ‌های رها شده در هر سال را برآورد کرد، اما احتمالاً رقم بدست آمده کمتر از میزان واقعی است، چراکه صاحبان سگ‌ها در مورد رهاسازی حیوان خود حقیقت را پنهان می‌کنند.

□ نسبت سگ‌های صاحب‌دار ماده به سگ‌های صاحب‌دار نر چقدر است؟ یک نسبت نامتوازن نشان می‌دهد که یک جنسیت، رها یا کشته می‌شود. تشابه این نسبت با نسبت سگ‌های خیابانی ماده به نر چقدر است؟

پرسه زدن

از صاحبان سگ‌ها بپرسید که آیا سگ‌های آنها اجازه دارند که در یک روز معمولی، بدون نظارت آنها آزادانه پرسه بزنند؟ در ادامه سگ‌ها را به دسته‌های مجاز به پرسه زدن کمتر از ۲ ساعت، ۲

تا ۱۲ ساعت، بیشتر از ۱۲ ساعت یا کل روز پرسه می‌زنند/ هرگز بسته نمی‌شوند، تقسیم کنید. آیا برآورد تعداد سگ‌های صاحب دار رها نشان می‌دهد که این سگ‌ها منبع/ نسبت قابل توجهی از جمعیت سگ‌های سرگردان را تشکیل می‌دهند؟

■ زاد و ولد

□ از صاحبان سگ‌ها بپرسید که آیا حیوان آنها عقیم شده است؟ اگر نه، چرا عقیم نشده است؟ اگر بله، چرا تصمیم گرفتند که سگ خود را عقیم کنند؟

□ اگر سگ آنها ماده است، بپرسید که آیا هم اکنون در حال شیردهی است؟ آیا هم اکنون باردار است؟ آیا در طول ۱۲ ماه گذشته زایمان داشته است؟ سرنوشت تولد های متولد شده در ۱۲ ماه گذشته چه بوده است؟

□ آیا سگ‌های صاحب دار رها بیشتر از سگ‌های مهار شده جفت گیری می‌کنند؟

■ حمایت جامعه

□ از مردم بپرسید که آیا از سگ‌های خیابان به صورت منظم (حداقل یکبار در هفته) مراقبت می‌کنند؟

□ از سگ‌ها چه مراقبتی می‌کنند؟ فراهم کردن غذا، آب، سرپناه، مراقبت دامپزشکی یا مراقبت‌های دیگر؟

■ مرگ

□ سن سگ‌ها را از صاحبان آنها سوال کنید. ساختار سنی (می‌تواند به صورت یک هیستوگرام با فواصل یک سال سن برای هر ستون ترسیم شود) نشان دهنده‌ی نرخ مرگ و میر در سگ‌ها خواهد بود.

بکارگیری پرسشنامه‌های خانوار، فرصتی برای جویا شدن دیدگاه مردم در مورد سگ‌هاست. بطور مثال آیا تا کنون مشکلی با سگ‌ها داشته‌اند؟ اگر بله، مشکل چه بوده است؟ آیا ظرف یک ماه گذشته با سگ‌های سرگردان به مشکلی برخورد کرده‌اند؟ تعداد سگ‌ها در طول یکسال گذشته افزایش داشته، کاهش یافته یا ثابت مانده است؟

پژوهش‌های خیابانی

پژوهش‌های خیابانی به بررسی تراکم، رفاه، جفت‌گیری و توزیع جغرافیایی سگ‌های سرگردان کمک می‌کنند. سگ‌های سرگردان شامل سگ‌های صاحب دار رها، سگ‌های کوچه و سگ‌های بلاصاحب هستند. پرسش‌سوالات زیر و تحلیل و تفسیر این داده‌ها به شما کمک می‌کند تا از طریق پژوهش‌های خیابانی، بیشتر درباره‌ی سگ‌های سرگردان بیاموزید (برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه‌ی پیاده‌سازی پژوهش‌های خیابانی، به صفحات ۷۰ تا ۷۲ از راهنمای ICAM "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟" مراجعه کنید).

بررسی خرده جمعیت‌های سگ‌های صاحب دار رها، سگ‌های کوچه و بلاصاحب

■ دسته بندی سگ‌ها به زیر مجموعه‌های مختلف

توجه کنید که این تعریف‌ها برای هر خرده جمعیت مطلق نبوده و برای راهنمایی ارائه شده است. ■ سگ‌های صاحب‌دار رها شاید با قلاده محدود شده باشند اما ممکن است بی پروا رفتار کنند و یا پتانسیل تدافعی در قلمروی پیرامون خانوار خود نشان دهند.

■ سگ‌های کوچه، مراقبت منظمی (مانند آب، غذا، سرپناه و...) از یک یا تعداد بیشتری از اعضای جامعه دریافت می‌کنند. معمولاً سگ‌های کوچه یک یا چند اسم دارند که توسط اعضای جامعه به آنها داده شده اما کسی نمی‌گوید که "این سگ متعلق به من است". این سگ‌ها معمولاً رفتار دوستانه‌ای در قبال مردم دارند اما ممکن است در پاسخ به ورود سگ‌های دیگر به قلمرو خود، حالت تدافعی بگیرند.

■ سگ‌های بلاصاحب هیچ‌گونه کمک منظمی از اعضای جامعه دریافت نمی‌کنند. این سگ‌ها معمولاً شرایط بدنی ضعیفی دارند، مگر اینکه از منابع غنی و پایدار غذایی مانند ضایعات کشتارگاه‌ها تغذیه کنند. این سگ‌ها معمولاً مضطرب و دمدمی مزاج هستند.

■ تراکم جمعیت

■ تراکم جمعیت سگ‌های سرگردان بصورت تعداد سگ‌های مشاهده شده در هر کیلومتر از خیابان مورد پژوهش تعریف می‌شود. تکرار پژوهش‌های خیابانی، چگونگی تغییر سگ‌های سرگردان را در گذر زمان و در پاسخ به مدیریت جمعیت سگ‌ها نشان می‌دهد.

■ علیرغم اینکه رفتار، شرایط یا وجود قلاده می‌تواند نشان دهنده‌ی این مطلب باشد که یک سگ سرگردان متعلق به کدام خرده جمعیت است، اما گاهی تشخیص این مطلب ساده نبوده و در طی یک پژوهش خیابانی، با تمام سگ‌های سرگردان به یک شکل برخورد می‌شود.

■ روش‌های دیگری نیز برای برآورد اندازه جمعیت سگ‌های سرگردان وجود دارد (البته نیازمند امکانات بیشتری هستند). برای کسب اطلاعات بیشتر به ضمیمه ت و صفحه‌ی ۱۱۲ از راهنمای ICAM "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم" مراجعه کنید.

■ جمعیت‌شناسی

■ سگ‌های مشاهده شده در پژوهش خیابانی بر اساس جنسیت، سن (توله‌سگ یا سگ بالغ)، شرایط واکسیناسیون و عقیم‌سازی (در مناطقی که سگ‌های واکسینه یا عقیم شده با علامت‌هایی مثل لکه رنگ یا قلاده برای واکسیناسیون و شکاف گوش یا منگوله برای عقیم‌سازی مشخص شده‌اند) ثبت می‌شوند.

■ رفاه

■ شرایط بدنی مشهود (مقیاس ۵ نمره‌ای) و وجود مشکلات پوستی واضح در سگ‌های مشاهده شده در پژوهش خیابانی ثبت می‌شوند.

بررسی فرآیندهای پویایی

■ رهاسازی

■ نسبت سگ‌های خیابانی ماده به سگ‌های خیابانی نر چقدر است؟ انحراف و عدم توازن

جنسیت نشان می دهد که یک جنسیت بیشتر به خیابان ها رها می شود یا به سرپرستی گرفتن یک جنسیت خاص از خیابان، ارجحیت بیشتری دارد. این نرخ جنسیتی چقدر با نرخ جنسیتی سگ های صاحب دار که از پرسشنامه ی خانوار بدست آمد تشابه دارد؟

□ اگر در اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه ی خانوار و در پژوهش خیابانی، سهم نرها از جمعیت بیشتر باشد می توان نتیجه گرفت که سگ های ماده مورد بی اعتنائی قرار گرفته یا رها شده اند و اکثر جمعیت سگ های سرگردان را سگ های صاحب دار رها تشکیل می دهند. اما اگر جمعیت سگ های صاحب دار بیشتر شامل نرها باشد ولی نسبت جنسیتی در سگ های خیابان برابر یا به نفع ماده ها باشد، نشانگر این است که همچنان سگ های ماده بیشتر رها شده اما زنده مانده اند و بخش عمده ی سگ های سرگردان، بلاصاحب هستند (اما احتمالاً تعداد سگ های بلاصاحب همچنان از سگ های صاحب دار رها کمتر است).

■ ترکیب جمعیتی سگ های سرگردان

□ ترکیب جنسیتی و رفاه سگ های صاحب دار رها (بدست آمده از طریق پرسشنامه خانوار) را با ترکیب جنسیتی و رفاه سگ های سرگردان (بدست آمده از طریق پژوهش خیابانی) مقایسه کنید. تفاوت این دو گروه چشمگیر است؟ اگر بله، احتمالاً خرده جمعیت سگ های کوچه و سگ های بلاصاحب به سگ های سرگردان اضافه شده اند.

■ زاد و ولد

□ برای هر سگ ماده ی مشاهده شده در پژوهش خیابانی، مشاهدات خود را در مورد شیردهی و حضور توله سگ ها ثبت کنید. بخاطر داشته باشید که توله سگ ها اغلب در معرض دید نبوده و به صورت گروهی به همراه سایر توله ها ظاهر می شوند؛ بنابراین شاخص قابل اعتمادی برای بررسی زاد و ولد سگ ها نبوده و سگ های شیرده شاخص قابل اعتمادتری محسوب می شوند.

□ در صورت امکان تشخیص سگ های عقیم شده (علامت گذاری شده با یک علامت مشهود مثل شکاف گوش)، موارد عقیم شده را ثبت کنید. بدین ترتیب مشخص کنید که آیا تعداد سگ های عقیم شده با ارائه ی خدمات عقیم سازی در مدیریت جمعیت سگ ها تغییر می کند؟ آیا انتخاب سگ ها برای عقیم سازی به درستی صورت می گیرد؟ یا جمعیت سگ های سرگردان هنوز فعالیت جنسی و جفت گیری دارند؟

■ مرگ

□ وضعیت بدنی تمام سگ های مشاهده شده را ثبت کنید. سگ های نحیف تر بیشتر رنج می کشند و بیشتر در معرض خطر مرگ هستند.

گفتگوی گروهی متمرکز

گفتگوی گروهی متمرکز و پژوهش مشارکتی، راهی عالی برای بررسی فرآیندهای پویایی و محرک ها و موانع آنهاست. سوالات زیر و تحلیل و تفسیر این داده ها به شما کمک می کند تا از

گفتگوی گروهی متمرکز و پژوهش مشارکتی، بیشتر درباره‌ی فرآیندهای پویایی بیاموزید (برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه‌ی پیاده‌سازی گفتگوی گروهی متمرکز و پژوهش مشارکتی، به صفحات ۶۳ تا ۶۶ راهنمای ICAM "آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم؟" مراجعه کنید)

بررسی فرآیندهای پویایی

■ نحوه مالکیت سگ‌ها (از جمله به سرپرستی گرفتن سگ‌ها)

□ از گروه‌های بحث بخواهید تا انگیزه‌ها و موانع به سرپرستی گرفتن سگ‌ها را بررسی کرده و آنها را رتبه‌بندی کنند (به سرپرستی گرفتن سگ‌ها از مراکز واگذاری و از خیابان‌ها را به صورت جداگانه بررسی کنید). این رویه را برای خرید سگ‌ها تکرار کنید تا ببینید امکانی برای به سرپرستی گرفتن سگ‌ها بجای خرید آنها وجود دارد.

■ رها سازی

□ از گروه‌های بحث بخواهید تا انگیزه‌ها و موانع رها سازی سگ‌ها در خیابان‌ها را بحث و رتبه‌بندی کنند. در صورت نیاز، نژاد سگ‌ها را در این رتبه بندی لحاظ کنید.

■ زاد و ولد

□ از گروه‌ها بخواهید تا انگیزه‌ها و موانع عقیم‌سازی سگ‌ها را بحث و رتبه بندی کنند.

سوابق مراکز نگهداری/واگذاری

این سوابق می‌توانند برای بررسی خرده جمعیت‌های نگهداری شده در این مراکز و فرآیندهای منتهی به ورود به یا خروج سگ‌ها از این مراکز مورد استفاده قرار گیرند.

بررسی سگ‌های نگهداری شده در مراکز نگهداری/واگذاری برای سرپرستی به محیط جدید

■ برآورد اندازه‌ی جمعیت

برآورد جمعیت تحت تاثیر ظرفیت فیزیکی و ظرفیت پذیرش قرار می‌گیرد، به گونه‌ای که ممکن است یک کنل در طول یک سال، خانه‌ای برای بیش از یک سگ باشد. ظرفیت و میانگین ورود سگ‌ها را به صورت سالیانه تعیین کنید.

■ جمعیت‌شناسی

□ جنسیت، سن، نژاد، وضعیت عقیم‌سازی و در صورت امکان، منبع و دلیل رها سازی سگ‌ها را در بدو ورود ثبت کنید. اگر لیست انتظاری موجود است، به خصوصیات جمعیتی سگ‌های این لیست هم توجه کنید. این اطلاعات می‌توانند انگیزه‌ی صاحبان برای رها سازی سگ‌های ناخواسته را نشان دهند.

بررسی فرآیندهای پویایی

حذف از خیابان‌ها و رهاسازی

□ سالانه چه نسبتی/تعدادی از سگ‌ها توسط صاحبان خود به خیابان‌ها رها می‌شوند؟ صاحبان سگ‌ها چه دلایلی برای رهاسازی سگ‌های خود دارند؟ آیا سگ‌های بخصوصی از لحاظ گونه یا سن هستند که بیشتر رها شوند؟

□ چند سگ توسط مراکز واگذاری، مقامات مسئول/عموم مردم از خیابان‌ها جمع‌آوری شده‌اند؟

رهاسازی و پرسه

□ چه نسبتی از سگ‌های جمع‌آوری شده، صاحب‌دار بنظر می‌آیند؟ (مثلا یک علامت خاص دارند). چه نسبتی/تعدادی از سگ‌ها به صاحبانشان بازگردانده می‌شوند؟ این بازگشت از چه طریقی است؟ (برای مثال جستجوی اطلاعات مالک از طریق ریزتراشه)

مراقبت جامعه

□ آیا شهروندان هیچ‌گاه این سگ‌ها را به عنوان سگ‌های کوچه “اعلام” کرده‌اند؟ آیا خواسته‌اند که این سگ‌ها به جامعه بازگردند؟ آیا مراکز واگذاری برای مراقبت از سگ‌های کوچه با شهروندان در ارتباط هستند؟ آیا این مراکز به کمک نیاز دارند؟

زاد و ولد

□ چه تعداد/نسبتی از سگ‌های وارد شده به مراکز از قبل عقیم شده‌اند؟ چه نسبتی از آنها باردار/شیرده/توله هستند؟

به سرپرستی گرفتن سگ‌ها

□ سالانه چه تعداد/نسبتی از سگ‌ها واگذار می‌شوند؟ چه تعداد/نسبتی به صاحبانشان بازگردانده می‌شوند؟ آیا سگ‌های خاصی هستند که سخت‌تر/آسان‌تر واگذار شوند؟ چه خصوصیات زمینه‌ای در مالکان، از آنها یک سرپرست گیرنده‌ی خوب می‌سازد؟ (مثلا نسبت بالای به سرپرستی گرفتن و نرخ کمتر بازگرداندن سگ‌ها)

مرگ

□ سالانه چه تعداد/نسبتی از سگ‌ها در مرکز می‌میرند و علت این مرگ و میر چیست؟ اگر مرگ آرام اتفاق می‌افتد، علت آن چیست؟

منابع ثانویه‌ی اطلاعات

به منابع اطلاعاتی اطلاق می‌شود که از قبل و توسط فرد دیگری جمع‌آوری شده و نیاز به تلاش خاصی برای جمع‌آوری این داده‌ها نیست، بنابراین تنها باید به این اطلاعات دسترسی پیدا کرد. در بحث ارزیابی جمعیت سگ‌ها، منابع ثانویه شامل پایگاه داده‌ی ثبت سگ‌های شناسایی شده، سوابق فعالیت‌های کنترل سگ‌ها توسط مقامات محلی، تعداد پرورش‌دهندگان مجاز یا مراکز فروش، سوابق دامپزشکی و سوابق شکایات/نگرانی‌ها مرتبط با سگ‌ها در شهرداری‌ها هستند.

بررسی خرده جمعیت ها

- پایگاه داده های ثبت سگ ها و سوابق دامپزشکی (در نزد دامپزشک های خصوصی یا دولتی) می توانند برای بررسی جمعیت شناسی سگ های صاحب دار مورد استفاده قرار گیرند.
- سوابق فعالیت های کنترل سگ ها و شکایات/ نگرانی ها در مورد سگ ها عمدتاً به سگ های سرگردان مرتبط هستند.
- سوابق مربوط به پرورش دهندگان مجاز و مراکز فروش عمدتاً به سگ های صاحب دار مؤلف مرتبط هستند.

بررسی فرآیندهای پویایی

■ مالکیت

- اگر آیین نامه هایی برای پرورش دهندگان و مراکز فروش وجود دارد، در مورد تعداد این آیین نامه ها از مقام مسئول مربوطه سوال کنید، بپرسید با چند سگ در تعامل هستند و آیا تعداد این سگ ها در گذر زمان تغییر کرده است یا نه.

■ زاد و ولد

- مقامات دامپزشکی یا انجمن های درمانگاه های دامپزشکی ممکن است سوابقی در مورد عقیم سازی های صورت گرفته و وضعیت تولیدمثلی حیوانات مراجعه کننده داشته باشند. ببینید که آیا پژوهش هایی در مورد حیوانات خانگی وجود دارد که توسط داروسازان، سازمان های مردم نهاد یا دانشگاهیان انجام شده باشد.

■ حذف از خیابان ها

- چه تعداد از سگ ها توسط مقامات جمع آوری شده اند؟ محرک این جمع آوری چیست؟ شکایات یا یک برنامه ی از پیش تعیین شده؟

■ پرسه زدن

- چه نسبتی از سگ های جمع آوری شده، صاحب دار بنظر می آیند (مثلاً یک علامت خاص دارند)؟ چه نسبتی/تعدادی از سگ ها به صاحبانشان بازگردانده می شوند؟ این بازگشت از چه طریقی است؟ (برای مثال جستجوی اطلاعات مالک از طریق ریز تراشه)

■ مرگ

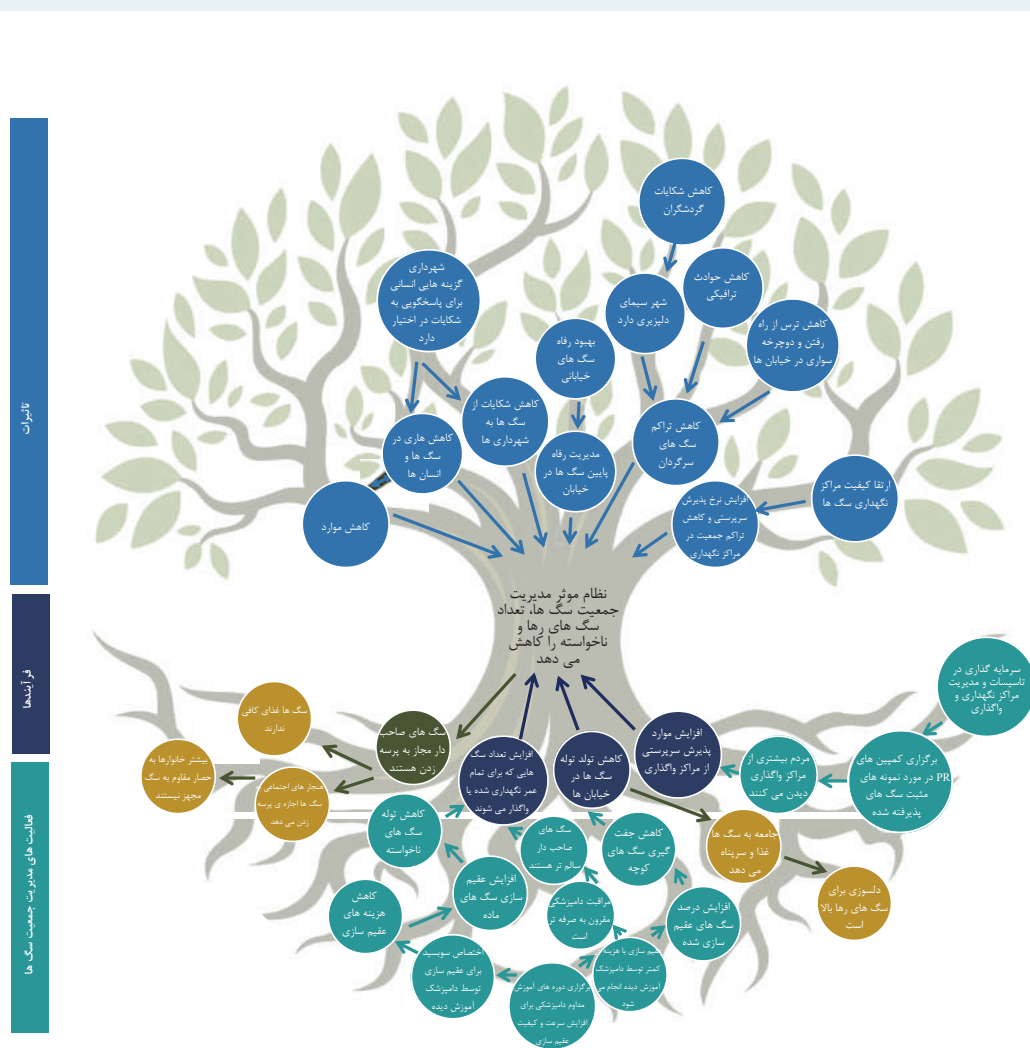
- اگر سگ ها خارج از مرکز نگهداری حذف می شوند، چه تعداد از آنها و به چه طریقی کشته می شوند؟ دقت کنید که یافتن برآوردهای قابل اعتماد در این رابطه دشوار است چراکه مقامات احتمالاً از دادن این اطلاعات سر باز می زنند.

مشاهده ی سگ های سرگردان

مشاهده ی سگ های سرگردان می تواند به فهم پویایی جمعیت سگ های سرگردان و بررسی خرده جمعیت های سگ های صاحب دار، سگ های کوچه و سگ های بلاصاحب کمک کند.

شکل ۷: درخت هدف

این درخت هدف بر اساس درخت مشکل در شکل ۳ تدوین شده است و فعالیت های مدیریت جمعیت سگ ها را در راس ریشه های درخت نشان می دهد که سپس با گام های منطقی از فعالیت هایی در ریشه های ابتدایی (که تغییراتی در فرآیندهای پویایی جمعیت سگ ها را بیان میکند) و تاثیرات مثبت در شاخه های درخت دنبال می شود

درخت هدف می‌تواند در کنار یا بالای درخت مشکل و به کمک برچسب‌های رنگی رسم شود. مشکلات الویت دار را که باید مورد مداخله مدیریت جمعیت سگ‌ها قرار گیرند شناسایی کنید، همانطور که در درخت مشکل توصیف شده است

این روش زمان بر است اما درک عمیقی از سگ‌های سرگردان ایجاد می‌کند. صفحات ۸۰ تا ۸۳ از راهنمای ICAM “آیا ما تغییری ایجاد می‌کنیم”، توصیه‌هایی در مورد استفاده از روش مشاهده رفتاری برای بررسی تعامل مردم و سگ‌ها ارائه می‌دهد، این راهنما می‌تواند الهام‌بخش ایده‌هایی باشد اما خلاقیت و نوآوری اهمیت بیشتری دارد، خصوصا اگر اعضای جامعه را در ثبت و اشتراک مشاهدات خود در مورد سگ‌های مناطق محلی خود همراه کند.

بررسی خرده جمعیت‌های سگ‌های سرگردان

❑ رفتار سگ‌های سرگردان را در پاسخ به خودتان مشاهده کنید، آیا مضطربند و از شما پنهان می‌شوند؟ یا در منطقه‌ی خود به گونه‌ای احساس تسلط و اعتماد بنفس دارند که انگار قلمرو خانگی خود آنهاست؟ آیا تا بحال به املاک شخصی به گونه‌ای وارد شده‌اند که انگار به خانه‌ی خود می‌روند؟

❑ سگ‌های سرگردان نسبت به مردم در جامعه چگونه رفتار می‌کنند؟ آیا راحت بنظر میرسند (برای مثال استراحت بی دغدغه در مناطق شلوغ)، آیا از مردم غذا دریافت میکنند/ نوازش می‌شوند؟ یا از آنها اجتناب می‌کنند؟

❑ از مردم محلی راجع به سگ‌های سرگردان بپرسید (عکس یا خود سگ‌ها را به مردم نشان دهید). آیا مردم محلی اطلاعی از مراقب یا صاحب احتمالی این سگ‌ها دارند؟

بررسی فرآیندهای پویایی

❑ از مردم در مورد سگ‌هایی که مشاهده می‌کنید سوال بپرسید (این کار را در حین پژوهش‌های خیابانی انجام ندهید، چرا که این پژوهش باید با سرعت یکنواختی انجام شود). آیا آنها می‌دانند که این سگ‌های سرگردان از کجا می‌آیند و چه هدفی دارند؟

❑ نوزادان سگ‌های سرگردان را مشاهده کنید. سگ‌های شیرده را تا پناهگاه آنها دنبال کنید (با احتیاط!). آیا این پناهگاه‌ها در خانوارها هستند یا اماکن عمومی؟ توله سگ‌ها را در طول زمان دنبال کنید، آیا به بلوغ می‌رسند؟

ضمیمه پ: نمودار درختی مشکلات و اهداف

از این ابزار دو بخشی می توان برای اولویت بندی مشکلات مربوط به سگ ها، شناسایی فرآیندهای پویایی، تشخیص علل و همچنین انتخاب فعالیت های موثر مدیریت جمعیت سگ ها بر علل ریشه استفاده کرد.

درخت مشکل

اطلاعات جمع آوری شده از طریق ارزیابی را می توان با استفاده از ابزارهایی که به مفهوم سازی جمعیت سگ ها کمک می کنند و فرصت هایی برای هدفگیری مداخلات و کاهش مشکلات به تصویر کشید. در شکل ۶، یک "نمودار درختی مشکل" بر اساس مشکلات، خرده جمعیت ها و فرآیندهای ارزیابی جمعیت سگ ها در یک مکان فرضی رسم شده. این کار باید توسط یک گروه چند ذی نفعی انجام شود تا چشم اندازهای متنوع در کنار شواهد جمع آوری شده از طریق ارزیابی جمعیت سگ ها و درک بدست آمده از پویایی جمعیت با منطقی صریح و مبتنی بر شواهد به نمایش گذاشته شود (برای ایجاد یک نمودار درختی مشکلات، می توانید از یک دیوار سفید یا تخته ی بزرگ و یادداشت روی کاغذهای یادداشت چسب دار با قابلیت جابجایی، استفاده کنید).

■ تنه = نظامی که می خواهید تغییر دهید

■ با تنه ی نمودار خود شروع کنید. تنه می تواند به اندازه ی مداخلات فعلی برای مدیریت جمعیت سگ های حاضر گسترده باشد. از طرف دیگر، این مسئله را می توان به یک موضوع خاص مانند مدیریت سگ های کوچه یا کارکرد یک مرکز واگذاری محدود کرد.

■ شاخه ها = مشکلات

■ شاخه های درخت در واقع همان مشکلات هستند: اگر از قبل مشکلات را الویت بندی کرده اید، فقط موارد الویت دار را درج کنید، یا اینکه تمام مشکلات را ذکر کرده و به محض کامل شدن نمودار مشکل، آنها را اولویت بندی کنید. ممکن است متوجه شوید که این مشکلات با یکدیگر در ارتباط هستند. در این مرحله، مشکلات می توانند عبارات ساده ای باشند که بعداً با کمک شاخص های قابل اندازه گیری، کمی سازی می شوند.

■ ریشه ها = فرآیندها و پیش ران های زمینه ای

■ بررسی کنید سگ هایی که مشکلی را تجربه می کنند یا با مشکلی در ارتباط هستند از کجا آمده اند؟ چه فرآیندهایی به عنوان منبع این سگ ها عمل می کنند؟ فرآیندهای مربوط به هر خرده جمعیت را به ترتیب مرور کنید: سگ صاحب دار، سگ کوچه، سگ بدون صاحب، سگ های مولد، سگ های نگهداری شده در مراکز واگذاری و سگ های نگهداری شده در مراکز پرورش/فروشگاه های حیوانات خانگی. کدام یک از فرآیندها در منطقه ی شما رایج هستند؟ این موارد در واقع ریشه های ابتدایی هستند (به عنوان مثال سگ های صاحب داری که رها شده اند).

■ برای هر فرآیند بپرسید: چرا این اتفاق می افتد؟ دوباره این سوال را بپرسید تا رشته های سببی بین علل ریشه ای و پیش ران های زمینه ای را پیدا کنید. این علل اصلی شامل

رفتارهای انسان، نگرش‌ها، موانع سیاست‌گذاری، چالش‌های زیرساختی و رفتار سگ‌ها یا پویایی جمعیت خواهد بود.

درخت هدف

همانطور که در ادامه آمده است، اگر ریشه‌های نمودار درختی مشکل با الفاظ مثبت یا نتایج منتهی به تأثیرات مثبت بیان شوند، نمودار یک یا چند تئوری تغییر را نشان می‌دهد. این موارد با استفاده از یک نمودار درختی هدف می‌توانند به روش مشابهی نمایش داده شوند (شکل ۷ را مشاهده کنید).

■ ریشه‌ها = مداخلات مدیریت جمعیت سگ‌ها برای نشان دادن علل ریشه‌ای

■ تعریف هر علت اصلی را با یک خدمت/قانون‌گذاری خاص در مدیریت جمعیت سگ‌ها که این علت را نشان می‌دهد، جایگزین کنید. سپس بپرسید: اگر این خدمت/قانون‌گذاری موفقیت‌آمیز باشد چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟ اگر این نتیجه رخ دهد، بعد چه می‌شود؟ این زنجیره را تا رسیدن به اولین فرآیندی که به آن پرداخته‌اید ادامه دهید، فرآیندی که اکنون می‌تواند به عنوان فرآیند کاهشی یا روند مخالف تلقی شود (مثلاً "سگ‌های صاحب‌داری که رها می‌شوند" می‌توانند به "سگ‌های صاحب‌داری که برای تمام عمر نگهداری یا به شکل مسئولانه‌ای واگذار می‌شوند" تبدیل شوند).

■ تنه = نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها

■ تنه‌ی نمودار درختی شما در واقع همان نظام مدیریت جمعیت سگ‌ها است که تلاش می‌کند تعداد سگ‌هایی که مشکلی را تجربه می‌کنند یا با آن مشکل درگیر هستند (معمولاً سگ‌های سرگردان و بلاصاحب) را کاهش دهد.

■ شاخه‌ها = اثرات مثبت

زنجیره‌ها را با اتصال آنها به مشکلات هدف‌گذاری شده تکمیل کنید، اما این مشکلات را به عبارات مثبت برگردانید. این عبارات در واقع تأثیرات مثبت شما هستند.

زنجیره‌هایی که از تأثیرات مثبت و از بطن تغییرات در فرآیندهای پویایی جمعیت می‌گذرند و به قانون‌گذاری/خدمات مدیریت جمعیت سگ‌ها می‌رسند، به عنوان "نظریه‌های تغییر" در نظر گرفته می‌شوند. این نظریه‌های تغییر، گام‌هایی منطقی از مداخله‌ی مدیریت جمعیت سگ‌ها تا رسیدن به تغییرات مورد نظر را توصیف می‌کنند. هر مرحله باید قابل توجیه بوده و هرگونه فرضیه درمورد ارتباط بین مراحل واضح باشد. ممکن است در یک مداخله‌ی مدیریت جمعیت سگ‌ها، بیش از یک نظریه‌ی تغییر وجود داشته باشد که همراه با یکدیگر کار کنند.

همانند نمودار درختی مشکلات، نمودار هدف نیز طراحی مداخله‌ی مدیریت جمعیت سگ‌ها را شفاف نموده و بین ذی‌نفعان به اشتراک می‌گذارد. ممکن است شما نتوانید به سرعت از طریق مداخلات مدیریت جمعیت سگ‌ها به برخی از علل ریشه‌ای بپردازید، شاید منابع در این زمینه محدود هستند و شاید شهروندان در مقابل مداخلات مقاومت می‌کنند (برای مثال، نصب حصارهای غیر قابل عبور برای سگ‌ها در اطراف خانوارها ممکن است غیر دوستانه تلقی شده و از نظر اجتماعی قابل قبول نباشند). این علل ریشه‌ای را در درخت هدف خود مشخص کنید و

تصمیم شما برای نپرداختن به این علل ریشه ای در این مرحله باید شفاف، مشترک و مورد توافق همه باشد (در درخت هدف فرضی در شکل ۷، به علل ریشه ای عدم نصب حصار مقاوم به سگ به صورت مشهود پرداخته نشده است). تأثیر این علل ریشه ای پرداخته نشده باید با گذشت زمان بازبینی شود و اگر ممکن است در آینده نقش قابل توجهی داشته باشند، باید مجدداً در نظام مدیریت جمعیت سگ ها لحاظ شوند.

ضمیمه ت: رفتار انسانی

ارائه ی خدمات مدیریت جمعیت سگ ها اغلب نیازمند تماس مستقیم مجریان مدیریت جمعیت سگ ها و/یا صاحبان/مراقبان با سگ هاست. این تماس می تواند شامل زنده گیری برای واکسیناسیون یا عقیم سازی درحین آموزش دست اندرکاران حرفه ای مدیریت جمعیت سگ ها در یک مرکز نگهداری/واگذاری باشد. یک اصل اساسی در مدیریت جمعیت سگ ها، اطمینان از تماس انسانی با سگ هاست.

سه شاخص برای تعیین انسانی بودن تماس انسان با سگ پیشنهاد شده است:

۱. درک سگ از تجربه ی تماس: آیا آنها این تجربه را تلخ تلقی کردند یا مثبت؟

■ هدف از برخورد انسانی نباید صرفاً به حداقل رساندن آسیب یا ناراحتی باشد، بلکه باید تلاش شود تجربه ی رسیدگی به حیوان، حتی الامکان مثبت باشد. بررسی کنید که چگونه یک سگ می تواند پاداش هایی مثل غذا یا نوازش شدن را تجربه کند، از حرکات آرام و صدای ملایم استفاده کنید و سگ را کمی آزاد بگذارید تا بتواند قدرت انتخاب داشته و بر تعامل کنترل داشته باشد.

۲. ضروری و موجه بودن برخورد با سگ: هدف از برخورد با سگ ها چه بوده است؟ آیا سود معقولی برای سگ و/یا افرادی وجود داشته که نیاز به برخورد را موجه کند؟

■ داشتن نیت “انجام کار خوب” لازم است اما کافی نیست. مثلاً ایمنی نسبت به هاری، برخورد خشن در هنگام واکسیناسیون را توجیه نمی کند.

۳. در دسترس بودن گزینه های جایگزین: آیا روش کم تهاجمی تر/مثبت تری برای برخورد با سگ جهت دستیابی به نتیجه ی مشابه وجود داشت؟

■ برخورد انسانی یک امر ایستا نیست و ممکن است روش های مثبت برخورد با سگ ها در طول زمان توسعه یابد. اصلاح رفتار با سگ یک روند پیوسته و مبتنی بر نیازهای سگ و اصلاحات پایدار است تا تجربه ی مثبت سگ را به حداکثر و تأثیرات منفی را به حداقل برساند یا از آنها کاملاً جلوگیری کند.

■ اصلاح برخورد با سگ ها با بکارگیری یک “نقشه ی راه” امکان پذیر است. بدین ترتیب که هر مرحله در فرآیند برخورد با سگ ها مشخص شده، آزمون می گردد و امکان بهبود بررسی می شود. برای مثال، زنده گیری سگ ها را می توان به چند مرحله تقسیم کرد:

مرحله ۱: توجه سگ را جلب کنید

مرحله ۲: به سگ نزدیک شوید

مرحله ۳: از طریق اولین لمس، اعتماد سگ را جلب کنید

مرحله ۴: به آرامی حرکت سگ را محدود کرده و با حمایت کامل از وزن بدن در هنگام حمل، سگ را بلند کنید

مطالعه موردی ۱۹

مدیریت انسانی سگ‌ها برای زنده
گیری- عقیم سازی- بازگشت در
جمشید پور، هند

یک پروژه زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت توانست با هدف اطمینان از انسانی و مثبت بودن این تجربه برای سگ‌ها در هر مرحله، به توسعه‌ی زیرساخت‌ها، پروتکل‌ها و تیم آموزش دیده منجر شود. این پروژه، از رفاه سگ‌ها را در حین مراحل زنده گیری- عقیم سازی- بازگشت حمایت کرده و رفتار دلسوزانه نسبت به سگ‌ها را در آحاد جامعه، که تحت تاثیر برخورد متصدیان رفاه حیوانات قرار گرفته بودند، ترغیب نمود. برای مشاهده کامل مطالعه موردی به صورت آنلاین به لینک زیر مراجعه کنید. روش‌های نوآورانه برخورد با سگ‌ها که تجربه‌های مثبت را به حداکثر رسانده و رویکردهای انسانی پیشین را گسترش می‌دهند، حتی در فقیرترین جوامع قابل اجرا هستند. اصول راهنما باید بر تعهد دائمی جهت انعطاف پذیری فعال برای انجام بهتر کارها در دفعات بعدی استوار باشند.

<https://www.icam-coalition.org/humane-handling-of-dogs-involved-in-cnr-/in-jamshedpur-india>

■ روش‌های نوآورانه‌ی برخورد انسانی که رویکردهای انسانی پیشین را گسترش داده و تجربه‌های مثبت را به حداکثر می‌رسانند، حتی در فقیرترین جوامع قابل اجرا هستند. اصول راهنما باید بر تعهد دائمی جهت انعطاف پذیری فعال برای انجام بهتر کارها در دفعات بعدی استوار باشند.

چرا باید برای رفتار انسانی با سگ‌ها تلاش کرد؟

دستیابی به برخورد انسانی، مستلزم دانش از رفتار سگ، تمرین و توجه به خصوصیات منحصر بفرد سگ‌هاست. برای دنبال کردن روش نقشه‌ی راه که در بالا توضیح داده شد، به منابع و صرف زمان نیاز است و آموزش و پایش کارکنان، صاحبان و مراقبان برای اصلاح تکنیک‌های برخورد با سگ‌ها ضروری است. پس چرا باید برای برخورد انسانی با سگ‌ها تلاش کرد؟

- فراهم کردن رفاه مناسب برای سگ‌ها با به حداکثر رساندن تجربیات مثبت و به حداقل رساندن آسیب.
- کاهش اثرات منفی فیزیولوژیکی و رفتاری در پی برخورد غیرانسانی با سگ‌ها که ممکن است به کاهش ایمنی و کاهش سرعت بهبودی پس از مداخلات دامپزشکی منجر شود.
- افزایش ایمنی برای مجریان مدیریت جمعیت و صاحبان/مراقبان سگ‌ها: احتمال واکنش تهاجمی در سگ‌هایی که مضطرب و ترسیده‌اند، بیشتر است. اما در صورتیکه با آنها انسانی

برخورد شود، در آینده پاسخ های مثبتی در برخورد با انسان خواهند داشت.

- مدیریت آسان تر سگ ها در آینده. سگ ها فراگیران قابلی هستند و برای اکثر مداخلات مدیریت جمعیت، رفتار آتی سگ بسیار مهم است. به عنوان مثال، پایش بهبودی بعد از عمل و پس از واکسیناسیون مجدد را در نظر بگیرید. اگر برخورد هنگام عقیم سازی و واکسیناسیون نامناسب باشد، سگ ارتباط منفی با مجریان مدیریت جمعیت برقرار می کند و به احتمال زیاد از هرگونه تعامل در آینده خودداری خواهد کرد؛ در نتیجه برخورد آینده با سگ احتمالاً بسیار خطرناک و مشکل خواهد بود. برخورد انسانی که برای سگ مثبت باشد، احتمالاً منجر به تسهیل برخوردهای آتی خواهد شد.
- تشخیص و درمان دقیق تر که نتیجه ی معاینه بالینی تسهیل شده با برخورد انسانی است.
- مدل سازی رفتار مثبت برای سایر صاحبان/مراقبان سگ ها: نحوه ی برخورد افراد با سگ ها می تواند تأثیر عمیق و ماندگاری بر رفاه سگ ها داشته باشد که تنها به مرحله ی برخورد محدود نمی شود. ما در تلاش هستیم که رفاه سگ ها را در طول زندگی آنها ارتقا بخشیم و تجربیات مثبت و منفی می توانند بر یکدیگر تأثیر بگذارند. مجریان مدیریت جمعیت اغلب توسط صاحبان/مراقبان سگ ها مشاهده می شوند و این فرصتی برای الگو سازی برخورد انسانی و آموزش دلسوزی در عمل و تکنیک های مبتنی بر پاداش است. برعکس، برخورد غیرانسانی مجریان مدیریت جمعیت سگ ها می تواند رفتار منفی مشابه توسط مالک/مراقبان نسبت به سگ ها را توجیه کند.
- بهبود رفاه روحی و عاطفی دست اندرکاران جابجایی سگ ها: برخورد خشن با سگ ها بر دست اندرکاران جابجایی سگ ها تأثیر گذاشته شده و به تدریج دلسوزی و حساسیت به رنج حیوان را در آنها از بین می برد.

منابع

■ بستر آموزشی GARC، دوره های آنلاین رایگانی برای بهبود مهارت و دانش افرادی که در زمینه ی آگاهی و پیشگیری از هاری کار می کنند، ارائه می دهد. نتیجه ی شرکت در این دوره ها صدور گواهی مبانی آموزش هاری و گواهی واکسیناسیون حیوانات است که در واقع مقدمه ای برای رسیدگی و واکسیناسیون انسانی و دلسوزانه سگ ها محسوب می شود.

<https://rabiesalliance.org/capacity-building/gep>

■ بروک، اصول راهنمایی در مورد برخورد دلسوزانه برای زندگی اسب سانان منتشر کرده است. این اصول به خوبی به سایر گونه های خانگی از جمله سگ ها قابل تعمیم هستند.

<https://www.thebrooke.org/our-work/we-work-animals/compassionate-handling>

ضمیمه ث: اهداف عقیم سازی در زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت

درصد سگ های ماده که سالانه برای تثبیت یا کاهش جمعیت نیاز به عقیم سازی دارند، به نرخ رشد احتمالی جمعیت بستگی دارد (تعداد جمعیت سگ ها پس از یک سال در مقایسه با تعداد اولیه سگ ها).

نرخ رشد بالقوه جمعیت سگ ها: $\lambda = S + F \cdot S_j \cdot L/2$

S = بقای سگ های بالغ؛ نسبت سگ های بالغ ماده که از یک فصل تولید مثل تا فصل بعدی زنده می مانند.

F = باروری؛ نسبت ماده های بالغ که در هر فصل تولیدمثل، یک نوبت زایمان دارند.

S_j = بقای سگ های جوان؛ نسبت توله سگ های ماده که تا بلوغ جنسی زنده مانده اند.

L = تعداد توله ها در یک نوبت زایمان

سرعت رشد جمعیت سگ ها به تعداد سگ های ماده ی بارور که در هر فصل تولید مثل زنده ماندند، به نسبت سگ های ماده ی بارور که توله دارند و به تعداد توله سگ های ماده در هر نوبت زایمان که تا زمان باروری زنده می مانند، بستگی دارد. این معادله همچنین می تواند به صورت زیر بیان شود:

یک سگ ماده (**S**) بعلاوه ی حاصلضرب $F \cdot S_j \cdot L/2$ (تعداد توله های ماده که تا سال آینده زنده می مانند).

قبل از هرگونه مداخله، تراکم جمعیت سگ ها با فراهم بودن منابع (مثلاً پسماندها، تغذیه توسط مردم، سرپناه و نقاط امن برای نگهداری توله ها) و/یا عدم تحمل سگ های سرگردان محدود خواهد شد، که به آن ظرفیت پذیرش می گویند.

• از نظر چگالی، جمعیت تقریباً پایدار خواهد بود، یعنی $\lambda = 1$ (اگرچه ممکن است هر سال نوساناتی حول یک نقطه میانی پایدار وجود داشته باشد). جمعیتی که با ظرفیت حمل محدود شده باشد، شامل درصد زیادی از سگ های لاغر و بیمار خواهد بود.

• با فرض جمعیت سگ های ماده ای که هر ساله در سن یک سالگی به بلوغ جنسی می رسند (تقریباً مشابه با وضعیت جمعیت سگ های کوچه در شمال هند)، درصد سگ های ماده ای که برای نگهداری جمعیت در سطح مورد نظر هر ساله نیاز به عقیم سازی دارند، از فرمول مقابل محاسبه می شود: $100(1 - \frac{1}{FLS_j + S})$

• درصد ماده های عقیم شده در جمعیت با فرمول مقابل محاسبه می شود: $100(1 - \frac{1}{FLS_j})$

در هر حال، بعد از شروع زنده گیری - عقیم سازی - بازگشت چه اتفاقی می افتد؟

اگر این موضوع به کاهش تراکم منجر شود، اندازه ی جمعیت کمتر از ظرفیت حمل بوده و منابع بیشتری در دسترس خواهد بود که به رفاه بهتر سگ ها منجر می شود. وضعیت بهتر سگ ها، مسئله ی مثبتی است: در صورت پایین بودن رفاه، کم بودن تعداد سگ ها هم برای سگ ها و هم

برای افراد جامعه مزایایی دارد. با این حال، این رفاه بهبود یافته می تواند به بهبود F , S_j و/یا S برای سگ های ماده ی بارور باقیمانده و توله سگ هایشان منجر شود. بنابراین نرخ رشد بالقوه جدید جمعیت در این تراکم پایین تر λ' خواهد بود. ما ارتباط بین F , S_j یا S و چگالی را نمیدانیم، اما ممکن است در صورت افزایش منابع، λ' افزایش یابد. در این صورت، برای حفظ تراکم کاهش یافته ی جدید، هر سال تعداد زیادی از سگ های ماده بارور نیاز به عقیم سازی دارند.

به عنوان مثال، اگر $\lambda' = 1/5$ (پنجاه درصد رشد بالقوه جمعیت در سال) باشد، درصد سگ های ماده باروری که باید سالانه برای حفظ تراکم کاهش یافته عقیم شوند، برابر است با:

$$1 - 1/\lambda' = 0.8$$

بدین ترتیب درصد کل ماده های عقیم شده در جمعیت برابر با:

$$(\lambda' - 1) / (\lambda' - S)$$

برای مثال، اگر $\lambda' = 1/5$ و $S = 0.7$ باشد، درصد ماده های عقیم شده در جمعیت معادل ۶۲/۵٪ خواهد بود.

برآورد دقیق S , F , S_j یا λ دشوار و زمان بر است. ظرفیت دامپزشکی، تعداد ماده های عقیم شده در سال را محدود می کند. اگر ظرفیت دامپزشکی به اندازه کافی بالا باشد که به کاهش تراکم منجر شود (قابل اندازه گیری با پژوهش خیابانی و شمارش سگ ها در هر کیلومتر از خیابان)، در نهایت می تواند جمعیت سگ های کوچه/بلاصاحب را به تدریج به صفر برساند.

با این حال، این کاهش تراکم جمعیت تنها در صورتی اتفاق می افتد که میزان عقیم سازی آنقدر بالا باشد که بتواند با افزایش جمعیت ناشی از زاد و ولد موفق سگ های ماده در پی کاهش رقابت بر سر منابع مقابله کند (در صورتیکه مهاجرت و رهاسازی سگ ها اتفاق نیفتد).

رها سازی سگ های صاحب دار و مهاجرت سگ های جدید از مناطق اطراف، فرایندی فعال در هر منطقه است که با کاهش جمعیت مقابله می کند و چگالی جمعیت تا زمانی پایین باقی می ماند که زنده گیری-عقیم سازی-بازگشت اجرا شود. اندازه گیری میزان رهاسازی و مهاجرت و چگونگی تأثیر آن بر زنده گیری-عقیم سازی-بازگشت دشوار است، از این رو پیش بینی این چگالی پایین نیز دشوار است.